

શિરોજી ગાયન

— ❦ —

ધશ્વર પ્રેમ. ભક્તિ. સતસંગત, મન્યાદિ વિષયો
ઉપર તરહેવાર રાગ રાગણી અને તાલોમાં
ઝાંડેલાં ૫૦ વ્રજ, ૫૦ ગુજરાતી,
અને ૫૦ કિરદુ, ગાયનનો
સંગ્રહ.

અનાવનાર

શ્રીરોજશાહ રૂસ્તમજી બારલીવાલા.

ભાગ ૧ લો.

મુંબઈ મધ્યે,

ધી બોમ્બે જાંમે જમશેદ પિંટિંગ પર્સ કંપની લીમિટેડ.

૧૮૮૪.

૨૨૪૦

આમ્મ પુસ્તક ઇસવી સને ૧૮૪૭ ના ૨૦ મા તથા સને ૧૮૬૭ ના
૨૫ મા કાયદા પ્રમાણે નોંધાયું છે અને તે ઉપરનો સપ્તેસી
હક ખતાવનારે પોતાને સ્વાધીન રાખ્યો છે.

ગાયન ઉત્તેજક મંડળી

ને

આ ગાયનનું નહાતું પુસ્તક

તે મંડળી તરફથી જે મદદ તથા ઉત્તેજન

માયું છે

તેના અહેસાનમાં

કર્તાએ અર્પણ

કર્યું છે.

દિ બા ચો.

જરથોસ્તી માજદયસ્તી ધર્મમાં સદુચી પેહુલી ગાથા
વાંણી છે, અને ગાથા બોલના અર્થ મેદિની કોશ નામના
સંસ્કૃત ભાષાના કોશમાં નોંધ મુજબ છે.

ગાથા શ્લોકે સંસ્કૃતાન્યભાષાયાં ગેયવૃત્તયઃ ॥

અર્થ—ગાથા શબ્દ સંસ્કૃત શ્લોકમાં અને બીજી ભાષામાં
ગાયનના વૃત્તમાં વપરાય છે.

આ ઉપરથી એટલું તો પુરવાર થાય છે કે જરથોસ્ત
પેગંબરે ખુદા અને નેદીના માર્ગ સાથે પિછાંત કરાવનારો
આ ધર્મ ફેલાવવા સારું સાદું લખાણ કરતાં. શ્લોક યાને
કવિતાનેજ પસંદ કરી હતી. જેથી જરથોસ્તી ધર્મના
સરખાતથી તે. બ્યાંસુધી તે હાદિસામાં આવી પડ્યો ત્યાં
સુધી, ગાથા અને બીજી અંદગીઓ, લાલની માફક સડસ
ગટ પટ્ટી જવા કરતાં. ગવાઈજ હશે એવી ખાતરી થાય છે.
જમાનાના દોરે જેમ સર્વે ધર્મોને હાદિસામાં ગિરફ-તાર
કીધા, તેમ આ ધર્મે કાંઈ થોડું અમ્યું નથી; પણ હાલ
જૂજ જે બાકી રહ્યું છે તે ઉપરથી એટલું તો સહેલાઈથી
કહી શકાય છે કે, હજારત જરથોસ્તે જે ગાથા યાને કવિતા
રૂપી જોડણી પસંદ કરી હતી, તેજ કવિતારૂપી અંદગીઓ

અત્યાર સુધી ટકી રહી છે.—ગાથા ગાવાની તાકીદ વિશે યજ્ઞસ્ત્રમાં નીચે પ્રમાણે છે.

હા. ૧૦ મો અવસ્તા—વારેથૂરે ગનીશ હેં તેમ આ સ્તૌર્ઘર્તી હથૂર અન ગાથા વ્ય વય.

અર્થ—જે આ ગાયન ગાવા સાથ ભક્તિ કરેછે તે એકદમ વેરની મારનાર કૃતેહમંદ થાયછે.

હા. ૯૧ મો અવસ્તા—ઊશત વૈનીમ ગાથામ સરાવ્યો ઊશત તાતેમ નીમરૌમનો.

અર્થ—નીતિ અને શાખાસી ધરાવનાર ગાથા ગાયન ગાતો રેહ તથા તે નીતિ અને સાખાસી ધરાવનાર ગાયન રીવાજ કરવાને બોલતો રેહ.

ઉપલા બે ફકરા ઉપરાંત બીજા ઘણાક છે પણ એ ટલુતો ખાતરી પૂર્વક છે કે જરથોસ્તી ધર્મમાં સાદાં લખાણ કરતાં શ્લોક યાને કવિતાનેજ પસંદ કરીછે, વળી ગાથાની જોડણી કાંઈ એક તરાહની નથી, કોઈ ત્રણ કોઈ ચાર અને વળી કેટલાકમાં પાંચ લીટીની અંદેશ કિધામાં આવીછે, આ ઉપરથી પણ અસજ એ ધર્મ પાલનારા ગાયનમાં કુશળ થઈ ગયા હશે એ વાત નહીં મનાય એવી નથી. તેઓ ગાયન સાથે તાલની પણ માહિતી ધરાવતા હતા; એ વિશે ખારીકિથી જોતાં માત્રમ પડે છે કે યજ્ઞસ્ત્રમાં હોમ હવ નની ક્રિયા કરતી વખતે, હાવનીમ યાને પંચ ભેળ ધાતુ ની નાધલી ખાંડણમાં, તેજ ધાતુનો બતો જેને લાલા કરીને કેહછે, તે વતે હોમસલી અને દાડમના ઝાડના મુ ળિયાને કુટતાં શ્લોકો ભણી એકસ જાતની તાલો

વળડતાં આપણે તે ક્રિયા કરનારને સાંભળિયે છેયે; એ તા
 લોનો હાલ ચોક્કસ નિયમ નથી, પણ આગલા જમાનામાં
 તે શ્લોકોના મીટર યાને તાલ પ્રમાણે વળડવામાં આવ્યા હોય
 તેમ માની શકાય છે. વળી હિન્દુસ્થાની ગાયનમાં જેમ
 રાગ રાગણીઓછે તેમ ધરાંની ગાયનમાં પણ તેઓ હતાં
 જેની હાલ પણ શાદતો મોજૂદછે. એ ઉપરથી માની શ
 કાયછે કે અમલી ધરાંનીઓ હિન્દુઓની માફક ગાયન
 કળામાં પ્રવીણ હતા.

ગાયનરૂપી ઈશ્વાદતો એકાદ સિવાય સર્વે લોકે પસં
 દ કિધીછે, પણ આ પુસ્તકમાં દાખલ કિધેલાં ગાયન ધ
 રાંની નહીં પણ હિન્દુસ્થાની રીત પ્રમાણે હોવાથી અતરે
 તે વિશે કાંઈક કેલવા માગું છું.

આર્ય લોકોમાં આ ઇલમ ઘણી મારી રીતે ફેલાયલો
 હતો એમ ઇતિહાસ ઉપરથી અને કેટલાક ઓલમાઓ
 ના મતથી સાબેત થાયછે. જોકે આ ઇલમના સંસ્કૃત
 ગ્રંથો પ્રાચીન કાળના વિદ્વાનોનાં કરેલાં આજ સૂધી મો
 જૂદાં છે, તોપણ તે ગ્રંથો તેમજ આ ઇલમની ઉત્પત્તિનો
 સમય કોઈથી પણ નક્કી થયો નથી, પણ હિન્દુઓ એનું
 મૂળ આર્યલોકોના સાંમવેદમાંથી નિકળ્યુંછે એમ કહી, એ
 ઇલમના ગ્રંથોમાં સાદુ લખેલું દેખાડી ખાતરી કરેછે કે
 વેદના વખતથી એની ઉત્પત્તિ છે.

આ ઇલમ નથી અક્ષરના આકારમાં કે આંખથી
 વાંચીને સમજી શકાય, તેમજ નથી જડ પદાર્થના આકાર
 માં કે હાથ લગાડીને ઓળખી શકાય, જો પદાર્થ સાથે

આ ઇલમનો મંબંધ જોઈએતો તે હવા સાથે મુખ્ય છે, પણ તે બદારની હવાનો સ્પર્સ થવાથી ઠંડી છે કે ગરમ જે અગ્નિ માણસ પણ કહી શકે છે એવો સંબંધ નથી. આ મંબંધ તો નજરે જોયા શિવાય, હાથ લગાડ્યા શિવાય, અને શરીરને સ્પર્સ થયા શિવાય, પોતાનાં ગળાંમાંથી ચોક્કસ જનનાં એકા વધતા પ્રમાણમાં હવા સાથે સ્વર અથવા બોલ કાઢવો તે તેથી રાગનું સ્વરૂપ કરવું એટલો છે. પણ એ સંબંધ કેટલો કઠણ છે કે તે સમજવાનું સાધારણ માણસનું કામ નથી, કારણકે તોલ અને કાંટા તથા માપ વિના ગળાંમાંથી ચોક્કસ પ્રમાણમાં હવા કાઢીને ચોક્કસ રાગ કરવો, તે એટલુંતો કઠણ છે કે તેનું વર્ણન કરવું તે પણ મુશ્કિલ છે. એવા કઠણ ઇલમનાં શાસ્ત્રો રચીને આપે એને સુધારીને ઉંચી પગતી એ પોહોંચાડ્યો હતો એટલુંજ નહીં પણ આ ઇલમને ફેલાવવામાં પણ ખાંખી રાખી નથી, દરેક ઇશ્વર મંબંધી અને સંજાર વ્યવહાર સંબંધી પુસ્તકો અને ગ્રંથો કવિતામાં બાંધ્યાં છે કે જે ગાયનમાં ગાઇ શકાય અને સે હેલાઈથી યાદ પણ રહે વળી કાંતને મધુર પણ લાગે તે મજા બાલક પણ આનંદથી શિખે. એટલેથી પણ આર્યસો કે સંતોષ પામ્યા હોય એમ નથી, તેઓએ આ ઇલમ ફેલાવવા માટે એટલીતો કાશિશ કિધી છે કે દરેક જણે જરૂર આ ઇલમ શિખવોજ જોઈએ તે માટે ઇશ્વર પ્રાર્થના, ભક્તી, જ્ઞાન વગેરેનો પણ કવિતામાંજ સમાવેશ કિધો જણાય છે. એ કિપરાંત એ ઇલમ જરૂર શિખવોજ જોઈએ એવા ચાનક લગાડનાર શ્લોકો જોવામાં આવે છે જેમાનો એક નીચે પ્રમાણે છે.

સાહિત્યસંગીતકલાવિહીનઃ સાક્ષાત્ પશુઃ

પુચ્છવિષાણહીનઃ ॥ તૃણં ન સ્વાદન્નાપિ

જીવમાનસ્તદ્ભાગધેયં પરમં પશૂનામ્ ॥ ૧ ॥

અર્થ—સાહિત્ય (વખતને અનુસરતાં દ્રષ્ટાંતની કવિતા) સંગીતકલા (ગાયન વાદ્ય અને નૃત્યકલા) વગરનો (પુ ૩૫) શીંગડાં અને પુછડાં વગરનું પ્રત્યક્ષ પશુ (જાણુ વે) ઘાસ નથી ખાતો ને જીવેછે તે પણ પશુઓનાં પરમભાગ્ય સમજવાં.

હવે આ ઉત્તમ હુન્નર હિન્દુસ્થાનમાં સંપૂર્ણ હાલતમાં જેવો આગલ હતો તેવો હાલ કેમ જોવામાં નથી આવતો તેનું કારણ શોધિએ.

ગાયન ચિત્રકલા નકશીકામ અને સર્વે મનને ખુશી કરનારા હુન્નરોને સ્થિર અને મલાહસંપન્ન ભરેલાં રાજ્ય માંજ ઉત્તેજન મળેછે, તેજ પ્રમાણે જ્યાંસુધી હિન્દુસ્થાન આં સલાહસંપન્નું પગલું હતું ત્યાંસુધી એ હુન્નર પ્રતિદિન વધતો ગયો, પણ પરકામના લોકોનાં પગલાં પડતાંજ હિન્દમાં ચોતરફ તરેહવાર બખેડાએ જન્મ લેતાં આ હુન્નરની કદર નહીં ખુજાવાથી રફતે રફતે એનો નાશ થતો ચાલ્યો. જે પાક ઇલમ કામેલ પુરૂષોના હાથમાં હતો તે હવે બિનવાકેફ ખુરાઓના હાથમાં જવાથી નાબૂદ થતો ચાલ્યો, અને જે આક્રી રહ્યો તેની ઇજ્જત ઉપર એવોતો કાળો ડાગ પડ્યો કે હજીરસુધી તે પૂરેપૂરો નિકલી ગયો નથી.

પુશી અને દિલગિરી, સુખ અને દુઃખ, પ્યાર અને ધિક્કાર, તાબેહદારી અને ગરરી, વગેરે દરેક ઇનસાનના દિલના ગુસ્સાઓની ખરી શિકલ દેખાડવાને ગાયનરૂપી આરમી મહુથી સરસછે; અને તેજ કારણથી નજદીક સર્વે ધર્મસ્થાપનારાઓને કવિતા અને ગાયનના આકારમાં ઇશ્વરપ્રાર્થના ફરમાવવાનું વાજબી લાગ્યું હશે, કે જેથી કરી તે માહેબની ખરાં જીગરથી બંદગી થાય.

અરે જ્યારે નાદસ્વર એવોછે કે નિર્દોશ ગાય અને હરણો તોશું, પણ ડરામણાં ફાડીખાનાર જનાવરો તથા જેરી નાગ અને અઝદાઓને પણ તેણે વશ કિધાંછે, ત્યારે શું તે એક ઇનસાન, કે જેને પરવરદેગારે અકલનું ગાહર બદ્યુછે, તેના દિલ ઉપર અસર નહી કરશે? બેશક જોકે કોઇ પાપી માણસના દિલ ઉપર વખતે શૈતાન ફતેહમંદ થઇ પાછાં તેની પાસે ચૂરાં કાંચો કરાવેછે, તોપણ ગાયન તારો અજમતી અવાજ અજબછે, જ્યાંસુધી તારો સ્વર એક મહાપાપીના પણ કાન ઉપર પડેછે, તેટલો વાર શૈતાન પણ પોતાનો શિકાર મૂકીને દૂર નાસેછે. એટલુંજ નહી પણ ખુદ શૈતાન પોતાની શૈતાનના તજેછે.

કેટલાકો હિન્દુસ્થાની ગાયન યુરોપખંડના ગાયન સાથે સરખાવતાં ધણુંજ ઉતરતું અને નાપાયદારછે એમ મત આપેછે; તેથી ખાતરી કરવા સારું ખુદ યુરોપનાજ વીદ્વાવાનોનાં એ વિશે શું મત છે, તેનો સાર જે સ્વદેશીઓને હિન્દુસ્થાની ગાયન અણગમતુંછે તેઓની આગલ રજુ કરેંછું.

વિલ્યમ સી સ્ટેફર્ડ નામનો એક વિદ્વાન પોતાની બનાવેલી ઓરિએન્ટલ મ્યુઝિક નામની કિતાબમાં લખે છે કે, “હિન્દુસ્થાની રાગ અને રાગણીઓ ઇંગ્રેજી રીત પ્ર માણે લખવાને બહુ મુશ્કિલ છે, કારણકે જે બિકટ રીતે તેમાં ડંચાં અને નીચાં સૂરો લેવામાં આવે છે, તેનું રૂ પટાંત આપવાને આપણી લખવાની રીતમાં પુરતાં ચિન્હ નથી.

સર વીલ્યમ ઉગ્ગલી કહે છે કે “ઘણાંક હિન્દુસ્થાની ગાયનમાં સ્કાય અને આઈરિશ ગાયનની માફક કર્ણાર સ નિખાલસપણું હોય છે, અને કેટલાંક એટલાં તો દિ લને ખુશી કરે છે કે તેનું વર્ણન કરવું અશક્ય છે.”

સર વિલ્યમ જોન્સ લખે છે કે “હિન્દુ ગાયન આ પછા યાને યુરોપના ગાયન કરતાં, મુસ્તકીમ અને ખરા પાયા ઉપર રચાયલું છે.”

લેફ્ટનન્ટ ટાડ કહે છે કે “યુરોપીયન મ્યુઝિકમાં જે ડાયટોનિક અને ક્રોમેટિક સ્કેલો છે, તેને મિકંદરના વખ તમાં ટિમોથિયસે શોધી કાઢ્યા એમ કહેવામાં આવે છે, તોપણ એ સ્કેલો સિંધૂ નદીના કીનારાપરથી લઈ જવા માં આવયા છે એમ માનવાને પુરતાં કારણો છે.

હવે આ બાબદ ખંતમ કરી આ નાહના પુસ્તકનો થોડો ઘણો ખુલાસો કરવાંની રજા માંગું છું.

આ પુસ્તકમાંનાં સર્વે ગાયન મારાજ વિચાર અને કલ્પનાનાં છે એમ હું કહેતો નથી, એમાં જૂના તેમજ મારા પછુ વિચારો દાખલ કિધા છે, તથા કેટલાક ખુદ આખાં ગાયનો મારી કલ્પનાથી રચ્યાં છે.

દરેક બોલીમાં પ્રત્યેક શબ્દનો અર્થ કાંઈ એક જ થતો નથી, તે પ્રમાણે જે પ્રસંગે જેવા જેનો અર્થ થયો તેવો દરેક પાનાની નીચે આપ્યો છે.

વ્રજ અને ગુજરાતી ભાગોમાં કોઈ કોઈ ડેકાંણે, તે મજા ઉરદુ ભાષાના ભાગમાં જોડાક્ષરો બતાવવા માટે જે આગલો અક્ષર જોડાતો હોય તેની નીચે જેમકે ચશ્મને અદ્દલે ચશ્મ કરીને સેહેલાઈથી જોડાક્ષરનો ઉચ્ચાર થાય માટે આ રીતના 'કાપાનુ' (હલ અથવા ખોડો અક્ષર દે ખાડવાનું) ચિન્હ કિંધેલું છે. વળી ઉરદુ ભાષામાં શુદ્ધ ઉચ્ચાર થવા શરૂ જે અક્ષરો મલાંમાશીજ મીશ્ર નીકળે છે તે બતાવવા માટે તે અક્ષરની નીચે મીંડાં (ખીંદુ)નું ચિન્હ રાખ્યું છે.

આ પુસ્તકમાં દરેક ગાયનને મથાલે તેનો રાગ અથવા રાગણી અને તાલ તથા એ રાહો ગવાતાં જૂનાં ગાયનનું મથાલું આપ્યું છે (જે સર્વે કવચિત આગલાં પુસ્તકોમાં દાખલ કીધાં છે) તેથી સુઝ જતોએ એમ નહીં સમજવું કે ખીજા રાગ અથવા તાલમાં તે ગાયન નહીં ગવાય, એતો ગાનારની શક્તિ ઉપર આધાર હોય છે કે જોઈ એક ચીજ તરેહવાર રાગણી અને તાલમાં ગવાય છે.

હાલ ગવાતી ઘણીએક ગરબી અને ગજલોમાં એટલીતો રાગણીઓ ભેળાયલી હોય છે કે તે ગાયન કઈ રાગણીને લગતું છે તે કેહેવું કઠણ પડે છે; જેમકે એક ગાયનમાં પિલૂ દેશ, ખરવા, અને માંડ, એ ચારોનાં સ્વરો ભેલાઈ ગયા હોય તો, કોઈ દેશપિલૂ, કોઈ દેશમાંડ, કોઈ ખરવામાંડ ઇત્યાદિ કહે છે, માટે એવાં ગાયનની રાગણીની

ઘટતી પુછપરછ કરી, જે મારા નાકેસ વિચારમાં દરસ્ત લાગ્યું તે લખ્યુંછે, કારણકે એ વિશે જવલેજ એ મત એક મરખાં પડેછે.

પ્રથમ નિરાકાર છે પણ તેની હસ્તી ધનિશાનનાં જીમ રમાં ઉતારવા તે ફિરતારને તરેહવાર રૂપો આપ્યામાં આવે છે; કોઈ પ્રિય અને પ્રિયા, કોઈ માશુક કોઈ યાર, વળી કોઈ સાક્ષી અને શિકારી ઇત્યાદિ તરેહવાર અલંકારિક વિષે શણે લગાડેછે, જેમાનાં ઘણાંક આ અદના કિતાબમાં જોવામાં આવશે, તેથી કાંઈ ઇસ્કે મિન્નજી યાને માશુક અથવા દુનિયાનો ખ્યાર સમજવો નહી, પણ એશક બરો બર વાંચ્યાથી ઇસ્કે હકીકી યાને ઇશ્વર પ્રેમ માલમ પડશે. ખરું કહીએ તો ઇસ્કે મીન્નજી એક સીડીછે તેની ઉપર ચહાયાથી ઇસ્કે હકીકીના મજલા ઉપર પોહોંચી શકાયછે.

ઘણું કરીને એક પુસ્તકમાં એકજ ભાષા વપરાય લી હોયછે પણ આ પુસ્તકમાં ત્રજ, યુજરાતી, અને ઉરદુ ભાષાની, ચીજો ત્રણ ભાગમાં દાખલ કરીછે. એમાં અતતી રીતે ઘણી સંભાલ રાખીછે, તોપણ આ આખદ અત્તીજ બિકટ છે માટે કોઈ જગ્યાએ ભૂલ જેવું જણાય તો મુજ વાંચનાર તે સુધારીને વાંચશે તથા જરા લખવાની તજ્જદી લઈને મને ચેતવણી આપશે એવી આશા રાખું છું.

હવે આ પ્રસ્તાવના સમાપ્ત કરતી વેલાએ મારે અત્રે દાનેશમંદ વાંચનારાઓ આગલ આટલો તો એકરાર કરવો જોઈએ કે ગાયનનો ઇલમ જેની તારોફ તમામ ઇલમે ઇલાહી જાણનારાઓ એક અવાજે કરી ગયાછે, જે રસ્તેથી ખોદાઇ ભેદોની સમજણુ સાધારણ

માણસનાં દિલમાં ઉતરી શકેછે, અને જે રાગ રાગણીઓ
ના મધૂર સ્વરોથી મનુષ્યજાતિનો આત્મા પોતાના કિરતાર
તરફ દોડેછે તેવા નામાંકિત ઇશ્વરનાં બોહોલાં મેદાનમાં
યોગાન ફેંકવા આ અંધ કર્તા કશે પણ કાંકો રાખતો
નથી, બલકે જેમ મુદ્દલાં ફિરોજ આ હુદલા એક પહેલમાં
કેહેછે તેમ એ મર્તાજાની સીડીનાં સહુથી નીચેનાં પગથિ
યાં ઉપરથી આવવાનો દાવો કરી શકતો નથી.

નગ્નયમ સખન ગૂઝે પુર માએ અમ;
દરીન રાએ દર કમતરીન પાએ અમ.

આ પુસ્તકમાં મારા પ્યારા કલ્પ અધર વ્યાસ
પ્રાણજીવન શિવરામે કેટલીક મદદ કરીછે માટે અત્રે એ
ભાઈનો ઉપકાર માનું છું.

લા. ફિ. ૩. બા.

મુંબઈ અક્ટોબર ૧૮૮૪.

સાંકળિયું.

અ.

અજબ અસર ગાનેકા સુનતે ગપ સદા હોવે...	૧૧૬
અજિત રાજ મારું જગતમાં મદા	૯૭
અનુષમ કહી આપું કિપમાં તમને છાજતી.....	૭૮
અખતો રખડિયો લાજ સુનકર ગરીબનવાજ.....	૪
અરજી સુશુભે હો કરતાર.....	૬૮

આ.

આજ ઔરકાલ ઔર રાત ધડી ચાલ ઔર.....	૨
આજ જરથોસ્તીઓ નવ માત મુયારક હોવે.....	૧૩૨
આતે કેવા તારા ઢંગ.....	૬૦
આરબૂ દિલ્લમ રહે હોયે યારકે દીદારકી.....	૧૪૩
આલા અદના સુખથી પગશે.....	૬૩

ઈ.

ઇલાહી નિકમે તેરે મળી ખલકત ખતી રહેવે...	૮૯
ઈશારત અસૂપ તાજકો ફકત એકબાર કાફી હોયે...	૧૨૫

ઉ.

ઉખાણાનો ઉતર સખી તુર્બ દોની કિયારી.....	૭૭
ઊઠ સજન ભોર ભયો નાથ ભજન ગારે.....	૨૫

એ.

એ મન કરની યાદ ખુદાને હરદમ.....	૪૩
--------------------------------	----

ક.

ફેજાના દિખાવેગા બહાર અપની જવાનીમેં.....	૧૨૬
કરલે અઝમે જાન તુ સના રખકી.....	૧૧૦
કલ અંજુમનમેં સાકીને જામે શરાય દિયા.....	૧૩૬
કલજુગ તારી રચના ન્યારી ભેદ ભરીછે ભારીરે.....	૧૭૮
કલ હકીકત જો સુનીથી આજરે દેવાનકી.. ..	૧૨૮
કલિયન ટૂંકી ઉપખન સુભજન.....	૨૮
કાસિદે ફજા સખકો ઇઝમે જહાંસે લેજાઝેગા	૧૪૫
ક્યા જાનું મુજપે ઇઝમે ફજલે ખુદા ક્યું કર હુવા	૧૩૦
ક્યા મુખ લે મૈ નાય ધર જાઉં.	૧૧
ક્યું આઝમે બાદર કારે.....	૩૭
ક્યું ભટકે ભંવર દિવાને	૧૦
ફેહતી હઝમે ખુલખુલ ખુશનવા નામે ખુદા હરદમ તુલે	૧૦૦

ખ.

ખુદાઝમે પાકસે મુજકો મિલાદે યા પયંબર તું ...	૧૩૭
ખુદા રંગ ખેલે યે રોજે હશરમેં	૧૫૩
ખુદાસે જાલિમ ઉરકે ચલ ક્યા મૈં બતાઝમેગા ...	૧૨૧
ખેલ હારી મૈં પિયુકો રિઝાઉં.....	૪૦

ગ.

ગદાઝમે દર મૈં આશકો ગમખાર હઉં તેરા.....	૧૦૭
ગામઝ ગામઝે ગામઝે રે.....	૮૮
ગુસ્તગૂ આગિઆરસે હઝમે હમને ક્યા તફસીર કી. ૧૧૫	

ઘ.

ઘડપણ કેલે કર્યુરે આ હુખ કેમ સહંયુ જાય... ૮૮	
---	--

ચ.

ચલ ગએ સખ દોસત ચૈર દુશ્મન સતાને રેહ ગએ	૧૧૭
ચલો ચલો ખેગ ચલો ચલો સુંદર નાર.....	૨૫
ચલો સુધડ બનરે.....	૧૨
ચશ્મ તુમારી હએ ખુખારી ગુલ્ફ મુશ્ક નાગન કાલી	૧૪૮
ચામહિ ચામ મૈ ચૈઆર ધાયો.....	૨૭

છ.

છોડ કહાં જાઉં મુજે નાથસૌં કામ હૈ	૧૮
--	----

જ.

જહઝીમેં કિસી પરભી નસીબા તું ખદા નાહો ...	૧૦૨
જગત જૂઠું ધનનો મેળોછે.....	૭૦
જગતપતી જગનાથ પ્રભૂ તું નિત્ય મોર મન લાયો હૈ.	૨૧
જગત સુખ નારિ સમાન ન કોઇ.....	૪૮
જગમાં ખોયો જનમ જોણે પ્રાત નહિ કરી.....	૬૭
જગમાં ભરીછ ભુંડી ઠગાઇ.....	૬૪
જખડેહ ઉલ્તી ચાલ હોતી હએ તકદીરકી.....	૧૧૩
જખ તકકેહ દમ તેરે ધરકમેં હરદમ રહે.....	૧૩૩
જવાંમે ખત લાયો સખા કહે સલામ મેરે ચારસે...	૧૩૯
જા કહિયો હોરી આઈ.....	૪૦
જાનોં નહિ કહાંહિ બસે.....	૨૦
જા મંદિર નહિ નાથ બસે સો મંદિર ક્યા હૈ કામકે...	૨૧
જિંકર દિલસે મિટાનેકો ન ધએ મમઝી નવે સમઝે	૧૧૯
જિન કોઈ દુર્જન સંગ કર્યો.....	૧૭
જુગત સુખ હારે બીન રતી	૨૩
જોઈ ખ્યાલ કરો કેવા કીધા કાળે સહુના હાલજો...	૮૯

જો દેહ નિરોગી કરવી હોયતો તનને રગડી રહીયેરે...	૭૦
જ્યાં પુષ્પ નહી વૃહાં ક્યા માલી.....	૧૬

ત.

તમથી લાગી પ્રીત વહાલા મારી તમથી લાગી પ્રીત...	૪૯
તરવરીયાં ધન છાં	૪૨
તું નવ સોંચ જિવન—પ્રભુ સંભાળશે.....	૯૧

દ.

દમ જતા બિન પાંતી—આ બેગી દિલજાની.....	૩૬
દરદ દિલ મોરજે બિસ્મિલકા તુ અઝમે જલ્લાદ	
ક્યા જાને.....	૧૦૪
દિલબરસે જો મિલી નહિ તો મૈ બેકરાર રહી.....	૧૪૪
દીનદયાલ જગત પર દાદો આપ ચલાવે માલકારે...	૧૫
દુખકારી પ્રાંતનાં આંખુ કોઇ નવ આશોરે.....	૮૨
દુનિયામાં બરકરારી કોઈની રહી નહી.. ..	૪૬
દુલહન ચલીઠે પિયાકે નગરવા	૨૨
દેખ દેખ મેરો હરિ જુલૈયા જુલવત હૈ દિન રાતે	૨૭
દેખું જામ પૂજા હર તસવીર ખુદાવંદ તુંધ તુંધ હએ	૧૧૧
દોલિ ઘડીકો શ્વાસ, કરે મન લાખ બરપકી આસ	૫

ધ.

ધન ધન્ય દિન રે અજ્ઞા જાઇ છં બહુ શુભ કાજ	૬૦
ધરી દિલડર ધુનાહ ના કર ખુદા તુજપર બક્ષા થાશે	૪૫

ન.

નમું ચરણુ જગતનાથ કૃપા કરી પાપી ઉધારશે ..	૫૯
નાથ નામ રસ પીલે મનવા નાથ નામ રસ પી...	૪
નાથ નામકો બડો કૂપ ભાઈ.....	૧૯

નાથ મૈતો ખેલું રંગારંગ હોરી	૪૧
નામ સમર નાથ તણું	૪૩
ના મુજે સતા બલમા, ના મુજે સતા	૩૫
નાહિ ગુમાન કરીયે કરીયે સજના	૨૯
નિલાયા હમકો રખતે અપને કરમસે	૧૫૪

૫.

પડશે નવ કોઇળી કુસંગમાં રે લોલ	૯૩
પપૈદા પીયૂ પીયહી રહે	૮
પિઆસે વસલત ગરબે ભરકે ના પિયા તો ક્યા પિયા	૧૦૩
પિયા બિન દુઃખ મોઢો ભારે	૩૨
પ્રભુજી સખકે તુમ રખવૈયા	૧૭

૬.

ફિરત સખ ચિત્ત હૈ ચરખે કોઇ ઉલટે કોઇ સુલતે.	૧૩
---	----

૭.

અતાદે પ્રાણુ જરા મોઢોં શરણુ ફિરકે તું જતા હૈ	૧૪
અરણો મેહરવા રમઝુમ રમઝુમ આવનમેં	૩૮
અવકતે મુશકિલો સખતી અજબતે સખર આલા હમ્મે	૧૨૨
અમ તોરી જુદાઈને મુઝીબત હમ્મે ઉઠાઈ	૧૪૨
બાબૂલ કહત યું રોરોકે બિનતી મુન બનમાલી ...	૫
બાલમ મોહે કાહે તુનેપે બિસારી	૩૪
બુતે—ખેરહમને મેરી વફાદારી ન જાની હમ્મે ...	૧૦૯
ઐહા હમ્મે કહાં યારો છુપકે પરદમેં જહાંકા મુમવ્વર	૧૪૭

૮.

ભજલે ભજ મન શ્રી ભગવાન	૩
ભજી સ્વામિ હું સદૈવ રહું ચેનમાં	૯૬

બરકે સાક્ષી તુ જામે મૈ જરા મુજકો પિલાતા જા... ૧૨૩

મ.

મને દેહરે શું કાંમ પ્રભૂ પાસછે જો.....	૮૫
મસતે અજલ હેં યાર ગર કુછ પિયા તો ક્યા...	૧૪૨
માનો રે રખા મેરી અરજીરે.....	૧૫૪
મુરખ કાં કરેછે કરમની આસ.....	૫૩
મુરખ મૃગ હૂંદન ચલા કસ્તૂરી.....	૭
મૂઠ મન ખુરી તું કાં રમત રમેછે.....	૫૩
મેળિ ગયા આ હામ, લાઈ સહુ	૫૨
મેં આ જગમાં આવિને ફાં ન કીંત્રાં કાજ અપ્સોસ	
કરંછ આજ.....	૫૫
મૈ ઝગડ પિયા પસતાની.....	૨૩
મૈતો નાથ ચરણકી ચેરી.....	૧૦
મૈ દરશન બિન કૈસી મોહી જગતપતી.....	૩૦

ય.

યે વો બલાઝ્મે હશિક હઝ્મે આબિદ જિસસે શૈતાં હુઝ્મે. ૧૨૭
ચાંહાં ફિરતા હઝ્મે ક્યું મજનુંસા અઝ્મે દિવાને બોલદે. ૧૦૧

૨.

રટત પ્યારે પ્યારે તિહારે, હમ યશ સરસ બિચારે.	૧
રમૂજે ખફી કિસીસે ખતાયા ન જાયગા.....	૧૩૪
રે રાય રંકે જયાં એકજ છે ..	૬૨
રોજે અજલસે તિશનહ હઝ્મે હુસને નિગારકે.....	૧૪૦
રંગીલી રળિયામણિછે રાત આજની.....	૬૬
રમઝુમ બાદલિ બેરનિયાં.....	૩૭

૬.

લગી હઝમે આગ સોજે ધરકકી અશકાંકે જુહરોમેં. ૧૩૧
લહે જંગમેં સિપાહ ઔર નામ હઝમે સરદારકા... ૧૦૬

૫.

વગડે બુલી પડીરે બુલી પડી..... ૬૪

૨૧.

શાદ રહો મિઝલિસ દાઝમે હોવે તુમકો જુહાર મુખારક ૧૧૮
શુલ વેળ વિની જયછે લજિલ્યો નાથજી..... ૬૫

સ.

સખિ ચાલોની જોવાને જઘયેરે મહિમા આજનો... ૭૪
સખિ જો પેલી શુભનાર પ્રભુ લજવા ચાલી..... ૯૨
સખિ નવલ દિવસ રેઆજ સજની આવોની..... ૭૬
સખી કહો સ્વર્ગસૌં હૈ ક્યા કામ..... ૧૨
સખી જેમ રાખે પ્રભૂ તેમ રહિઝેરે.. ... ૮૬
સત્ય નેમકી હોરી રચાઈ..... ૩૯
સતાના ગરીબોંકુ લાજિમ નહી હઝમે..... ૧૩૫
સખ.ઘટ દેખું પ્રીતમ મોરે અજ રહે યૈના..... ૩૧
સહુ શોધો સુરપુર વાસો..... ૫૮
સાકિયા ફસલે જુહારમેં ઝમેક મુજકો જામ તો દે... ૧૪૭
સાકી ભર મૈકા પ્યાલા ખેશનુમા રંગ ગુલલાલા... ૧૫૦
સિતમગર સખત હુવાતો ક્યા મેરા અલ્લાહો

અલ્લાહ હઝમે..... ૧૧૨

મુનો ગોરિયાં ગુમાની ના કરો..... ૨૬

મૂમ ધન નિજનું ખરચે ન ખાય ૪૭

મેરા પ હમતો દમે ગમકો બાદ કરેંગે આપાદ કરેંગે ૧૪૪

સંપત જતેખિ આહે જે નિત પતિને પ્રેમથીરે સત	
તે નેહ જાણિયે.....	૫૪
સાંભલ સજની શિખ આ સારી.....	૪૪

હ.

હમ દુનિયા દેખને આઝે.....	૧૫૧
હમેં વો છોડ જતા હમેં કહો તદ્દીર ક્યા કીજે...	૧૪૧
હરિ વિના રક્ષા કોણ કરે.....	૫૦
હું આવી જગદર્શન મેળો જોવાને.....	૮૩
હું પ્રભુ દરશણની આર્થારે તે દેખાડો આઈ.....	૫૧૭
હો પ્રભુ તુંહી તુંહી કરવાર.....	૧
હો પ્રભુ હું વરણું શું ત્હારી પ્રભુતાઈ.....	૪૭
હો વિનંતી વાંચજો પતિરાયા.....	૭૨
હો વિશ્વદાતા દાસ પુકારું વારે વહેણા આવોની.....	૮૨

ઙ.

જ્ઞાન વિનાછે પુરૂષ નકામો.....	૭૩
-------------------------------	----

ભાગ ૧ લો.

મ્રજ ભાષાના ગાયન.

ધૃશ્વર સ્તુતિ.

હમીર કલ્યાણ—ધૃપદ—તાલ ચોતાસો.

(એ ધન જુદ પવન પુરવાહી—એ રાહ.)

હો પ્રભુ તુંહી તુંહી કરતાર ;

તુંહી જગત જુગત રચનાર.

૧

તુંહી માન તુંહી તાત,

તુંહી તીન-લોક^૧ નાથ ;

તુંહી દાતા તુંહી ત્રાતા,^૨

તુંહી માર તુંહી તાર.

૨

બિહાગ—ધૃપદ—તાલ ચોતાસો.

(ઉતમ ગામ્મ ગામ્મ સુનામ્મ—એ રાહ.)

રટત^૩ પ્યારે, પ્યારે તિહારે,

હસ યશ^૪ સરસ ઉચાર ;

વિમલ^૫ નામકી નિશિ દિન જપત માલ.^૬

૧

૧—સ્વરમ, મૃત્યુ, પાતાલ.

૨—રક્ષા કરનાર.

૩—યદ કરેછું

૪—જશ—કીરતિ.

૫—સ્વચ્છ.

૬—માળા—હારકી.

જપ જ્યો^૧ તપ લવનમે^૨ નનમે તનમે,
 રહ સુખન મન વોહિ ધનમે^૩;
 મૌના^૪ અમૌના અલૌના,^૫
 જતી^૬ સતી બનકે ભજોં કૃપાલ. ૨

પ્રભુ તોહે નમોં સુગ્રાતા દાતા ત્રાતા,
 સકલ સ્વામિ જગ પિતુ માતા ;
 ગાકિં બળકિં હરખાકિં,
 હસી હસી રટકે નામ રસાલ. ૩

મુજ સ્વામી, તજ અસતકી મતકી ગતકે,
 પથ^૭ દિરોજ અત^૮ ચલ સતકે;
 જનોં સુજનોં બખાનોં,
 હરી વરી તનસે દિનદયાલ. ૪

દુનિયાંના તરેહવાર ચરિત્રો.

ખમાય-ધૃપદ-તાલ ચોતાલો.

(નબનકો કમલ કહું—એ રાહ.)

આજ ઔર કાલ ઔર,
 રાત ઘડી ચાલ ઔર,
 લાજ કાજ માલ ઔર,
 રંગ ઢંગ સાર^૯ હૈ. ૧

૧-રહાકિં. ૨-ધરમાં. ૩-ઇશ્વરપી ધનમાં. ૪-સુખ.
 ૫-ધર ત્યાગીને. ૬-ચોમી. ૭-રસ્તો. ૮-અમહી.
 ૯-ચોપટનો ખેલ.

આહ જમ^૧ ખાત ઔર,
સુઃખ દુઃખ ગાત^૨ ઔર,
ગ્રહ^૩ દ્રષ્ટિ ધાત ઔર,
સોમ ભોમ ભાર હૈ. ૨

રંક ઔર ભૂપ ઔર,
સુદ્ધ બુદ્ધ રૂપ ઔર,
શીતલ ઔર ધૂપ ઔર,
દાસ ખાસ દ્વાર હૈ. ૩

જલ ઔર કામ ઔર,
રોમ લોમ^૪ ચામ ઔર,
મન દિરોજ હામ ઔર,
માત તાત પ્યાર હૈ. ૪

જીવને શિક્ષા.

યમન કલ્યાણુ—ધૃપદ—તાલ સુત્રકાક.

(મુશ્કિલ કરો આસાન ચિકિત્સા મેરી—એ રાહ.)

ભજલે ભજ મન—શ્રી ભગવાન ;
કાહે ભયો તું—અજ્ઞાન જાન. ૧

ઉત્તમ દેહ તું—પાયો એહ તું ;
ભુલ્યો વેહ તું—તજ સુધ સાન. ૨

૧—દિવસનો આઠમો ભાગ (પોહાર). ૨—શરીર. ૩—આકાશના

સાત ગ્રહો. ૪—કંડક. ૫—શરીરપરનાં કીણાં ખાલો.

व्यर्थलि दिन दिन—जने गिन गिन ;
 धडिधडि छिनछिन^१—मनसै मान. ३
 द्विर तुँ आयगा—रैत जयगा ;
 जइ पायगा—नहौ अज्ञान. ४

छन्दर स्तुति.

अमाय—धृपद—ताल चोतालो.

(जंसी धुनसे जलज—अ राह.)

अमतो रभ लिजो लाज—सुनकर गरीमनवाज;
 विमलर यरलु नमन काज—पामर^३ इस धायो हैं. १
 सुत दारा भित्र आदि—अलि सभ सुभके वादि^४ ;
 तेरी दुष्ट नही यादि—पातक मन लायो हैं. २
 करत तुं अधम उद्धा^२—दुष्टनके अत्र^५ निवार;
 देष मुक्तिको हेतार—ज्येयक^६ धस आयो हैं. ३
 व्यापक जे रोमरोम—तीनलोक सोम बोम ;
 अजि^७ द्विरोज ओमओम—सुयश नामि^८ गायो हैं. ४

भननें शिक्षा.

जिदाग—पद—ताल असवारी.

(नर्धनन कजरा डारो सध्यां नर्धनन कजरा डार—अ राह.)

नाथ नाम रस पीले मनवा—नाथ नाम रस पी;
 पीले लरलर प्याले प्यारे—नाथ नाम रस पी. १

१—सालु सालु. २—स्वच्छ. ३—रंक. ४—दावा करनार.

५—पाप. ६—लिपारी. ७—जोध. ८—नभीने.

કામ ક્રોધ અભિમાન મોહમેં—નિશિદિન ફિરતી ધી^૧;
લાગત પાપ રિઝાવત ઈરે. ૨

કપટ પાપ કણુ સોટ પીસકે—ડાલ જૂઠકો ધી,
જહર મિકાઈ આવન કી. ૩

ઐસી કરની કરસો આખા—તજે નફે કર છી^૩;
ફિરોજેશઃ લજ માનત-જી. ૪

આવળતા ઝાડની માલીને વિનંતી.

જિંઝોટી-પદ-તાલ ત્રિતાલો.

(તેરે નઈનો મતવાલે સુદતાને આલમ—એ રાહ.)

આખૂલ કહત યૂં રોરોકે--ખિનતી સુન બનમાલી;
ફુલ એક દ્રષ્ટિ નાંહી દેખત—સખકો હૈ તું વાલી. ૧

સ્વચિત દિયે હૈ ફૂલ સુગંધિત—ચમકત હૈ લાલી;
દૂર રંગ કછુના સુગંધ મધુ^૫—પાતલિ^૬ હૈ પાલી. ૨

કિયો કોઇકો કાઈ સુવાસિત—ફલ લટકત ડાલી;
લાખ હમારે તનમેં કાંટે—બહુ ખટકત ખાલી. ૩

કોઇ કાઈસે ફિરોજ આંધે—ગાડી સુખપાલી^૬;
આખ બિના નહિ અંત હમારો-કિમ્મતકી કાલી. ૪

જીવને શિક્ષા.

ખિલાગ—પદ—તાલ અસવારી.

(હમરી મંદિરિયાં કઈસેં મુની રામ નામકા ખાસા—એ રાહ.)

દોહિ ઘડીકો શ્વાસ, કરે મન;
લાખ ખરપકી આસ. ૧

૧—ખુશિ. ૨—કામદેવ. ૩—ખરાબ વરતુનો તુચ્છકાર સાથેનો

ઉચ્ચાર. ૪—ફિરોજનો ઇશ્વર. ૫—નાંધલાં. ૬—પાતરાંખી.

૭—ખાવસની પાલી. ૮—સાકડું. ૯—પાસખી.

- તનકે ગૃહકો નાહિ ભરસો,
પલમેં હોવે નાશ;
તબલિ નિલયકો^૧ બાંધત જાને,
જીવન અગણિત ખાસ. ૨
- કુંદન કંચન વૃધી દેખત,
રહત મગન તૂં ખાસ;
કોડીલી નહિ સંગ ચલે જખ,
છોડ ચલેગો ખાસ^૨. ૩
- પીવન તૃણા^૩ બહુતલિ રાખે,
કામધેનુકી^૪ છાસ;
અમૃત ફલકો ત્યાગ કરી,
તું ખાવે ખારો ઘાસ. ૪
- પાતકમેં નિશિદિન તું ગુમાવે,
નહી ભક્તિ અવકાશ;
સત્યનામ સૌ ઝગડી હોવે,
પંચ-દૈત્યકો^૫ દાસ. ૫
- અજહૂલી હૈ મુમય સમજલે,
નાય નાથકો રાસ^૬;
ઐસી કરણી કર ફિરોજ કે,
રહ જાવે કુલ ખાસ. ૬

૧—ધરને. ૨—વાસો—રેહઠાણ. ૩—તરસ. ૪—ઈંદ્રની ગાય
જેણીની પાસેથી જે માંગે તે મલેછે તેની. ૫—કામ, કરોધ, મદ,
મોહ; મતસરનો. ૬—નાચ—ખેલ.

કસ્તૂરી શોધવા નિકળેલું હરણ.^૧

ભૈરવી-પદ—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(નગમા રે-રેનોસાગમ નીધપધ પમગ રેસા—એ રાહ.)

મુરખ મૃગ દૂંદન ચલા કસ્તૂરી,^૩
અપને તનમે ભરી મુગંધી;
ધ્યાવત દૂરી દૂરી.

૧

ખિક્કલહિઠ ખ્યાકુલ ખનખન દૂંદત,
સુધિ ન રહી તન પૂરી;
કપટિ નાદકેપ અસહિ પર્યો જખ,
હો ગઇ તખ ગતિ ખૂરી.

૨

૧—કસ્તૂરયા હરણમાં જ્યારે કસ્તૂરી તઈયાર થાયછે ત્યારે તેનીજ મુગંધ તેના મગજ ઉપર ઘસાપણાનો અસર કરેછે. તે દરમ્મક ઝાડ આગળ જઇ, કોઈનાં થડ અને ડાળો તો કોઈનાં પાતરાં અને કુલો મુગી તે મુગંધની શોધમાં ફાંફાં મારેછે; કે જે ખરેખર તેના પોતાનાજ શરીર માં હોયછે.

૨—નાચવાની મત-લેહરો.

૩—કેહછે કે હિંદુસ્થાનમાં કસ્તૂરી મેળવવા પારધીઆ અજબ યુક્તિ વાપરેછે. જે જંગલમાં એવાં હરણો હોય, ત્યાં કુવાના વરતુલના આકારની ગોસ લીંત ખાંધી લઇ, અંદર જવા સારે એક સાંકડું ખારણું ઉઘાડું રાખી, અંદરથી વાજંતરો વળડનારાઓ પાસે સરોહ વજડાવેછે, જે હરણના કાન ઉપર પડતાંજ નાદ યાને સરોહને વશ થઇ, ખાંણની પાણુ દરકાર કરયા વિના પેલી લીંતની આસપાસ ફરી જાણે સરોહને ભેટ વા માગતું હોય, તેમ અંદર જવા ફાંફાં મારી જેવું પેલાં ખારણામાં જાયછે, તેવાજ પારધીઆ જેઓ છુપાઇ રહેલા હોયછે, તેઓ તેને પકડી મારી નાખી કસ્તૂરી કાઢી લેછે.

૪—ખેચન. ૫—સરોહને, વાજંતરોના અવાજને.

ઊડ ગઈ મૃગકી મુરખાઈ,
 નાલિ^૧ લગી જળ છૂરી;
 અમુલ્ય ધન તન પ્રાણુ ગુમાયો,
 પાય બદન બિચ સૂરી.^૨

મૃત્યુસમે પછિતાવન લાગો,
 કહિ સુન માનવ કૂરી;
 ફિરોજ સ્વામી હૈ જગવ્યાપક,
 હરધટ^૩ હૈ પુર-તૂરી.

૩

૪

સંકટમાં પડેલો પપૈયો.

દેશ—૫૬—તાલ દીપચંદી.

(અખતો ખુલે નાહી બને—એ રાહ.)

પપૈલા^૪ પીયૂ પિયલી^૫ રટે;
 વદ નિશિ દિનહિ કટે.

૧

મેઘ^૬ બિના મમ મન મુઝાત^૭ હૈ,
 ફૂં કર તરસ મટે;
 આઠ માસ ગલસૂર પડાયો,
 ખાકર નિંચુ ખટે.

૨

૧—ડુટી. ૨—અસલ હિંદુસ્તાનમાં યુનાહગારને મારી નાખવાનું એ હાથીદાર ભાલો જડેલું ઉંચું લાકડું, જેની ઢોંચની ઉંચાઈ બરાબર એક માંચડો ખાંધી તેની ઉપર યુનાહગારને ચહેડાવી, જીવનું ને જીવનું તેવું બદન, તેમાં વીંધી મારી નાખતા હતા તે.

૩—૪મેશ્વર સરવદા સમળે છેકાણે છે, તેહને આ મુરખ કરતુરયા હરણની માફક કેટલાકો તીરથ અને બીજા ખાંડાને, મોજ અને સેહેલ કરવા ફરવેર ઈશ્વરની શોધ કરવાને ખાંડાને જેમ્મા ભટકેછે, તેમ્માએ જાણવું જોઈએ કે ભટકવાની કાંઈ જરૂર નથી; ગફલત અને પાપનો પડદો જે કાહાડી નાખશે તો ખુદ તે સાહેબને તેમ્મા પોતામાંજ વસેલા જોશે.

૪—એક પક્ષી જે વરસાદમાં ઘાયું બોલેછે, (જુએ નોટ પાને ૩૭ મે)

૫—પપઈયાની બોલી. ૬—વરસાદ. ૭—ધભરાય છે.

આજ ફસાઈ પારાધીને,
આયે દિન ઉલટે ;
તોડ ફંદકી^૧ રસી ઉખારી,^૨
દેખ પિયૂકિ હટે.

૩

અખ ક્યું સકરા^૩ હેરત ઘેરત,
છતિયાં મોરિ ફટે ;
ગિરહકિઠ મારી મરત હું તાકો,
મારનોહિ ન ઘટે.

૪

ફહે તખ સકરા મેં નહિ માનું,
મુરખી ખાત જતે;^૪
ભૂખા કૌન ભક્ષકો દેખે,
ક્યા રસનાહિ^૫ ચટે ?

૫

મારત લુગ્ધક^૬ આંણુ પપીલે,
ઉલટો આજ કટે ;
ફિરોજ પિયુને કિયે ત્રિરક્ષણ,^૭
સખલિ નિરાસ હટે.

૬

૧—જાલની—ફંદાની. ૨—ખચાવી. ૩—ખાજ-એક શિકાર કરનાર પક્ષી. ૪—જુદાઈની. ૫—ફહેછે-ચેતવેછે. ૬—જીભ. ૭—શિકારી-પારધી. ૮—તન વખતનો ખચાવ, પહેલો શિકારીની જાલ ટુટી તેથી ;

ખીજો ખચાવ-જ્યારે જાળમાંથી પપીલો નાઠો ત્યારે, પાંખાંએ તેને પકડવા પોતાનો સીખવેલો સકરો જે છાડી મેળવે હોતો તેના પંજામાંથી છટકી જાય ;

ત્રીજો ખચાવ-સકરાથી દુર પપીહોએ ઉડતો જોઈ પારધીએ મારવા સારું તીર ફંકવો, પણ પરમેશ્વરની કૃપાથી તે તીર પપીહાને નહીં પાણી સકરો રાને લાગ્યાથી તે તરફડતો નિચે પડવો.

ભકિતનો ફાયદો.

ભૈરવી—પદ—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(તજ મન હરિ બિમુખનકો સંગ—એ રાહ.)

મૈં તો નાથ ચરણકી ચેરી^૧,

અપ સખ ગતિ શુધરી મેરી.

૧

અચલ^૨ મેરકો^૩ ચલહિ બનાડિં—પૃષ્ઠ દિરાઉં ફેરી ;

કલપત^૪ કંઈ કાટ જલાઉં—(જયુ) લકડી આમુલ કેરી. ૨

કામધેન^૫ લખ ધાવત આવત—સુની હમારી ભેરી^૭ ;

અપના ચારા હમસે માંગે—જયુ ગ્વાલનકી છેરી^૮. ૩

ભૂત પિશાચહિ^૯ ભાગત દૂરી—રહત કયૂ નહિ નેરી^{૧૦} ;

તારાગણ^{૧૧} નિત ગગન પંથમે—ફિરતે હમકોં ચેરી. ૪

રમા^{૧૨} હમારે રિઝવન કારણ—સદા રહત તન હેરી ;

પારસકો^{૧૩} પાયો મન્દિરકો—તો ધનકી ક્યા દેરી. ૫

અલિરામ^{૧૪} હમસૌં ભિખ માંગન—ફિરત હમારી સેરી ;

ફિરોજ એસે ચરણ વંદકે—મનપા પુરલે તેરી. ૬

મન ભમરા તું ક્યાં ભમે છે.

મુલતાંની—પદ—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(યો દો હટકે નઈના હમારે—એ રાહ.)

કયું ભટકે ભવર દિવાંને;

નિશિ દિનહિ ફિરે મનમાંને.

૧

૧—યુલામડી.

૨—નહિ ચાલી શકે તેણું.

૩—મેર પરવતને.

૪—પાછળ.

૫—ઈંદ્રના ખામતું મનકળ આપનારું વૃક્ષ.

૬—મન

ની મુરાદ પુરી પાડનારી ઈંદ્રની માય.

૭—પીપરી—સહુનાઈ.

૮—

બકરી.

૯—પરેત.

૧૦—નજદીક.

૧૧—તારા મંડળ.

૧૨—

લક્ષ્મી. ૧૩—પારસ મણી—એક પત્થર જે લોકડાંડું સાવું કરેછે તેનો

૧૪—એ નામનો એક માહા ધરમાતુ રાજ.

ત્યજી મધુકૂલ ચૂહર બિષ ખાવત ;	
આમરે દામ નહિ જાને.	૨
છાંડ સુજલ કદમ્બે ^૩ નહાવત ;	
ગુન અવગુન ન પિછાને.	૩
સૂજત નાંહી અમોલ પારસ ;	
દ્વિરોજ સુન નાદાને.	૪

પાપીનો અંત વખતનો પસ્તાવો.

જીલ્લો-પદ-તાલ દીપચંદી.

(નાથ કદમે ગજકો બંધ છાડાયાં.—એ રાહ.)

ક્યા મુખ લે મૈ નાથવર જાગે ;	
અખ જનમ જનમ પછતાડે.	૧
પર ઘર જોખન ખ્હાર ગુમાયો,	
બાડિ લુટી ક્યું બતાડે ;	
સ્વામિ શિવાય સમર્થ ન કોઈ,	
જિનસૌ ગરજ સરાડે.	૨
પરધન દેખ નૈન બિષ ફૈલે,	
પરદુખ દેખ રિઝાડે ;	
પરનિન્દા તો નિત ઉઠ કીની,	
પરમુખમેં દુઃખ લાડે.	૩
બૈનઠ અસત્યહિ મુખસૌ લાપત,	
નહિ જનલાજ ^૫ લખાડે ;	
જન્મ અમુલ્ય વૃથાહી ગુમાયો,	
ક્યું તન નાવ તરાડે.	૪

૧—તણે. ૨—કેરી. ૩—કીચલમાં. ૪—વેણુ—રાણી.
૫—લોક લાજી.

કૌન રીત ઉત્તમ નર તનસે,
સ્વર્ગ ધામ મૈ ધાઉં ;
જન ફિરોજ પ્રભુ શરણ ગયે બિન,
મુકિત^૧ દાન ક્યું પાઉ.

૫

૩૬ાં માણસને સ્વર્ગ હયાંજ છે.

કાફી-પદ-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(તિહારે ધ્રુવવાસે ખાસ.—એ રાહ.)

સખી કહો સ્વર્ગસૌ હૈ ક્યા કાંમ,	
જહાં નિકટરે પ્રિતમ અલિરાંમ ^૩	
નિજ વોહિ વિમલ સુખધાંમ.	૧
જો મુખ દેખત સખલી દુખ બિમર ^૨ ;	
રહું રાગી ભોરહિ શાંમ.	૨
વોહિ મેરૂ મન્દાકિની ^૪ સુરતરૂ ^૫ ;	
જાકો લાગત નહિ દાંમ.	૩
વ્રત જપ જગદ તિરથ વોહી સખ હૈ ;	
શિવ અરૂ કો કહે રાંમ.	૪
પાદ પુરાણ ફિરોજ ન બાંચૂ મૈ ;	
નિત જપ રહું શુભ હર નાંમ.	૫

વરરાજને તેડું.

શાહના કાહાનરો-પદ-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(આવો મોરે ખમના.—એ રાહ.)

ચલો સુધરૂ ^૭ બનરે ^૬ ;	
બનરી બ્યાહને હિતસૌ બુલાવૈ.	૧

૧—છુટકારો-માફી. ૨—નઝદીક-પાસે. ૩—મુંદર. ૪—મંચા.

૫—કલપતરૂ. ૬—હોમ. ૭—મુંદર. ૮—વરરાજ.

શુભ દિન મુહુરત શુભહિ આજ વે,	
લગન સગન શુભ કાળ વે;	
સઅહિ સખી મિલિ મંગલ ગાયેં.	૨
ભાતિ ભાતિકે ચૌક પુરાએ,	
ગાયત ગાયન કિન્નર ^૧ વે;	
બિધિ બિધિ આજે ગગન ગજનવેં.	૩
પૂજન સેરે માલન લાઈ,	
કરને પુષ્પન ચોરિર વે;	
અનરી પ્રીતસૌ કંઠ ધરાવેં.	૪
અનરા અનરી જુગજુગ જીયે,	
સખ સંપતસૌ રાજિ વે;	
કિરોજ વે આશીસ બધાવેં.	૫

ચિત્ત ચરખા.

ગિરલો કાફી—પદ—તાલ દીપચંદી.

(સિતમકો હમ સતમ સમજે—એ રાહ.)

ફિરત સખ ચિત્ત હૈ ચરખે—કોઈ ઉલટે કોઈ સુલટે;	
કરમ ઐસા અનાવત તાર—કોઈ તુલતે ^૩ કોઈ ખુલતે.	૧
કોઈ સંગા ^૪ કોઈ રંગા—કોઈ ટૂટા કોઈ પૂટા;	
કોઈ છોટા કોઈ મોટા—કોઈ ઝુલતે કોઈ ઝુલતે ^૫ .	૨
કલત ફીરોજ યદી રસ્તા—કોઈ મલેગા કોઈ સરતા;	
કોઈ ચલતા કોઈ જલતા—કોઈ હુલતે કોઈ ઝુલતે.	૩

ખુરી સંગતનાં પરીણામ.

ગિલાગ—પદ—તાલ ધીમો ત્રિતાલો.

(હમારો નિરધનકો ધન રામ—એ રાહ.)

ગિત-કોઈ દુર્જન ^૬ સંગ કર્યો;	
સદગુણ તજ અવગુણ હર્યો ^૭ .	૧

૧—ગવર્ધયા. ૨—વધાવી લેવાનીચીજો. ૩—ખરાખર ઉતરેજો.
૪—આનંદ. ૫—પ્રકાર કરેછે. ૬—ખુરા માણસો. ૭—છિનવી લીધો.

લીંગ સંગ અત્તરકું મિલાયે;	
ગન્ધ અત્તરને ધર્યો.	૨
અસીલ ઘોડો પૈર પછાડે;	
જો ખર સંગ ચર્યો.	૩
મધુકે ખાલે નિમ ^૧ રસ ડાલે;	
લે કંટુરે સ્વાદ ભર્યો.	૪
ગાંજે ભંગ અફીમ વ્યસનમે;	
કૈફી તલપ મર્યો.	૫
ફિરોજ પૂંછ ^૩ ભૈસકી ધરકે;	
કોઇ ન પાર તર્યો.	૬

જીવને શિક્ષા.

દેશ—પદ—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(સુનો તુમ ચાર પરદેસી—એ રાહ.)

ખતાદે પ્રાણ જરા મોકોં—શરણ ફરકે તું જાતા હૈ;	
કિદરમે ^૧ તું ગચન દેકે - નિકસકે ક્યું બ્રમાતાહિં ^૫ .	૧
પ્રભૂકે ખાન પાનોકોં—ન ખા તું ભૂખકે મારે;	
અરે મન મૂઠ જો હોકે—ભજન તુજકો ન લાતાહૈ.	૨
દુગ્ધ કોઈ અધિક દાતા—નિકાલો દૂંઢ જગત્ફિરકે ^૬ ;	
કિસકે જો તું દેનેમે—નહી સંતોપ લાતાહૈ.	૩

૧—લીમડો. ૨—કડવો. ૩—પુછડી. ૪—પેટમાં, ગરબ
સ્થાનમાં. ૫—વડેમ ખાયકે, કાંકાં મારેછે. ૬—જગતમાં ફરીને.

ચક્ષાળ ઔર ફોરોપે^૧—તજ ઇસ રાજ્યધાનીકો;
 અવિહિતરે કર્મ પાનીમે—જનમ અપના હુઆતાહૈ. ૪
 જહાં વો ના તુજે દેખે—જગા ફીરોજ અના ઐસી;
 કમૂ છુપકે પ્રભૂસે જો—તું કરને પાપ ચલાતાહૈ. ૫

પ્રુદાની તરેહવાર બક્ષેસો.

ગિલ્સો કેસુરી—પદ—તાજ જગદ ત્રિતાલો.

(હમજો છાંડ ચક્ષે બઈનિમાધો.—એ રાહ.)

દીનદયાજી^૩ જગત પર હાઠો,
 આપ ચલાવે ખાલકીરે;
 હાથી હય^૪ રથ કિસિકો દેવે,
 ખાંધ કિસીકે નાલકી^૫ રે. ૧

કોઈ અનાય^૬ પૈરસે ધાવે,
 કોઈ ઐકર પાલકીરે;
 અસન^૭ બિના કો શીત^૮ મૈ^૯ રેવે,
 કિસિકો ઓઠન શ્યાલકીરે. ૨

કિસિકો કંચન બાગ બગીચે,
 આસ પુરી નહિ ખાલકીરે;
 ખાલક કિસિકે ભૂખે^{૧૦} રેવે.
 આત સુનાવે હાલકીરે. ૩

કટ કોઈ કર નિશિદિન મરતે,
 ખોલ ઉતારત ખાલકીરે;
 પૂર્ણ નપાવે અન્ન પેટકો,
 કિસુકિ કમાઈ લાલકીરે. ૪

૧—ઠેકાણે. ૨—મના કીધલાં. ૩—મરીબનિવાજ. ૪—ધાડો.
 ૫—એક તરાહની પાલકી. ૬—રઝડતો મરીબ. ૭—કપડાં.
 ૮—ઠંડીમાં.

દેવે દિસિદો સુઃખ દેહકો,
આસ કરે કો કાતકીરે;
અગણિત ખેત દિરોજ દેખ મે,
આત કહું ક્યા તાલકીરે.

૫૫

જ્યાં એક નથી ત્યાં બીજું શાકામનું.

ઇંગરેજ - Come landlord fill the flowing
bowl.

(દર ચાલે હાલે દોઝમાં નોખીલો—એ રાહ.)

જ્યાં પુષ્પ નહીં વૃદ્ધાં ક્યા માત્રી,
જ્યાં મચ્છી^૧ નહીં વૃદ્ધાં ક્યા જનકીરે;
જ્યાં સપે નહીં વૃદ્ધાં ક્યા સુખ હૈ,
જ્યાં જગત તજે વૃદ્ધાં ક્યા દુઃખ હૈ,
જો નાક નહીં તો ક્યા મુખ હૈ,
દો હાથ બિના નહિ હૈ તાલી.

૬

દાની^૩ નહિ દેખે દાન કહ્યું.
સૂરા નહિ દેખે પ્રાણ કહ્યું;
જ્યાં લાજ તજી વૃદ્ધાં નાંહિ શરમ,
જ્યાં મૂકે^૪ ખુત્રી વૃદ્ધાં નાંહિ ભરમ,
એકીન નહીં વૃદ્ધાં નાંહિ ધરમ,
સદ્ગુન બિન મુખપેં ક્યા લાલી.

૭

જ્યાં ડર હૈ વૃદ્ધાં ક્યા મહેલ ભલા,
તું સૂમ દ્રવ્ય પર આગ જલા;

જયોં પાછી^૧ મરણકે પાયો અત્ત,
જયોં પ્રાણુ ગયો આઈ બેદન^૨,
જયોં લગ્ન કિયો પાઈ ઘડપન,
બિન સુત^૩ ગૃહતો રહે જો ખાલી. ૩

હૈ નૌન^૪ બિના મીઠા નહિ કુછ.
જહાં રાખ મિલી નીચા કયા કય;
જયોં ભાવ બિના કયા ભક્તિ કરે,
જયોં બુદ્ધિ બિના કયા શક્તિ કરે.
જયોં ભાગ્ય બિના કયા યુક્તિ કરે,
પ્રભુ બિના ફિરોજ સખી ખાલી. ૪

ધર્શર સર્વનો રખેવાસછે.

જંગલો—૫૬—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(સખિ મોહ શાંમહિ લાગે નીકો—અ રાહ.)

પ્રભુછ સખકે તુમ રખવૈયા,
મૈ સમઝ સમઝ બલજૈયા. ૧

ગુણી અવગુણી રહત સુખી સખ.
અપને અપને ઠૈયા^૫;
સ્નેહ ધરી શિશુ^૬ કુરૂંપ ગોદલે,
દૂધ પિવાવે મૈયા. ૨

જીવત હૈ સખ જન સમ^૭ જગમેં,
તોસૌ જો બિગડૈયા;

૧—પાછલ. ૨—સી વર્ણ. ૩—પુત્ર. ૪—નિમક. ૫—સ્કાણે
૬—બાળક; બચ્ચુ. ૭—સરખાં.

મેથ ખેત જ્યુ ભલે ખુરે પર, એકધાર બરસૈયા.	૩
ભલી ખુરી સખ જોવનકું નિત, ગ્વાલ ^૧ સમાન ચરૈયા; મુખ ચતુર જ્ઞાની અજ્ઞાની, ઉદર ^૨ સમાન ભિલૈયા.	૪
ધરા ^૩ ધરત નહિ કઢૂ બિચારે, અવિહિત ^૪ કર્મ કરૈયા; જગમે ^૫ રવિ શશિ દર્શ તુલ્ય દે, પાપી પુન્ય મદૈયા. ^૫	૫
હમ બિગડે પર તુમહિ દયાનિધિ, અપની ટેક રખૈયા; માત તાતહિ કપૂત સતાવે, તોભી ઘઝ લગૈયા.	૬
તુમહો કૂપ ^૬ નદી અરે નાલે. સખકી પ્યાસ ખુજૈયા; જન દિરોજકો મુક્તિ દાનદે, ભવસાગર તરવૈયા.	૭

ઇશ્વર સ્તુતિ.

કાફી—૫૬—તાલ દાદરો.

(ગોરિ આસિને નિજરા ભર મારારે—એ રાહ.)

છોડ ફાં જાકે મુજે નાથ સૌ કામ હૈ;
નાથ સૌ કામ હૈ—દુજે સૌ બદનામ હૈ. ૧

૧—ગોવાળીયાં. ૨—પટ. ૩—ખરતી. ૪—મના કીધલાં.

૫—ચુકડો. ૬—કુલો.

જાડું હરિ દ્વાર^૧ ત્યાગ—શ્દાં મેરો લગે થાગ;
દૂજો શ્દાં ધામ હૈ. ૨

નિશિદિન વો ધ્યાન ધરી—રવિ શશિલી દૂઠ હરિ;
ધ્યાય આઠ જામ હૈ. ૩

જગત પિતૂ માત વોહિ—દાની^૨ હૈ નાથ સોહિ;
જાકો ઉર^૩ નામ હૈ. ૪

જનન ઓ અજનન સખી—જાવે ન નિરાસ કખી;
દેત ભોર શામ હૈ. ૫

નહિ કિરોજ દશદ^૪ પુણ્ડું—ઔર દેવ નહી 'પુણ્ડું';
માંગત વે દામ^૫ હૈ. ૬

પ્રુદા નામનો અથાગ કૂવો.

પિલૂ—પદ—તાલ દીપચંદી.

(કેન જંજલમેં આન પડીરે—એ રાહ.)

નાથ નામકો બડો કૂપ^૧ ભાઈ;
પાનકરો^૨ જલ ત્યજ મુરખાઈ. ૧

જ્ઞાન ડોલલે ધ્યાનકો દોરી,
પ્રેમ પ્રીતકો રહેંટ બનાઈ;
જુગ બહુતે બડાગી^૩ પીવત,
ઘેર્યો જરા નહિ દીખત રાઈ. ૨

૧—દરવાજો. ૨—સખાવત વાલો, દાન આપનાર. ૩—છાતીમાં:

—હૃદયમાં. ૪—પત્થર. ૫—પઈસા. ૬—કૂવો. ૭—પીતારહો, પોવો.

૮—ભાગ્યવાન.

કામ નહી હૈ દામ ખરચકો,
રંકલિ ખેંચત ડોલ ભરાઈ;
કોઈ પિવતહૈ કોઈ નહાવતહૈ,
કોઈ મરત પ્યાસે પછડાઈ. ૩

જાતિભેદકો ખેદ નહીહૈ,
રાય રંકહૈ એકલિ કાઈ^૧;
કહત ફિરોજ, ચમાર ધન્યહૈ,
રોહિદાસ^૨ મન પ્યાસ છુઝાઈ. ૪

પાપીનો પસ્તાવો.

સોરઠ—પદ—તાલ ત્રિતાલો.

(દિખત સ્યામ હસે મુદામલકો—એ રાહ.)

જાનોં નહિ ફહાંલિ અસે;
લોક કહે હરિ ઘટઘટ છાયો,
મુજ મનમેં ન હસે. ૧

કુટિલ^૩ કુપાત્રલિ ચેરે^૪ નેરે;
હમ જગ મોલિ ફસે. ૨

પુન્ય છોડ ગૃહ અધકો^૫ ખાંધ્યો;
પૂંકત પવન ધસે. ૩

પ્રતી^૬ નગર પૂછત જન, ઉત્તર
કહત ન દેખ હસે. ૪

પ્રભુ ફિરોજ તુમખિન હિરદેમેં;
પાપી નાગ ડસે. ૫

૧—કેકાણે. ૨—હિન્દુઓમાં ઘઈ ગએલો ચમાર જાતનો એક પ્રખ્યાત ભગત.
૩—કપટી. ૪—ગુલામ. ૫—પાપવું. ૬—દરએક.

ઇશ્વર સ્તુતિ; પ્રભાતનું ગાયન.

ભૈરવ પ્રભાતી—૫૬—તાલ ધીમો ત્રિતાલો.

(મંદિર દેખે ડરે સુદામા, મંદિર દેખે ડરે.—એ ૨૧૬.)

જગતપતી જગનાથ પ્રભૂ તું—નિત્ય મોર^૧ મન ભાયોલે ;
ભોર^૨ ભઈભળું નામ તિહારો—બિસરી જનમ ગુમાયોલે. ૧
બહુત પ્રદાશિત સૂર્ય ચંદ્રસોં—અગણિત જુગસોં ધાયોલે;
જિત દેખું તિત તુંદા તુંદા હૈ—તું સથ જગત સમાયોલે. ૨
તન મંદિર મન માલા જપકેં—જસ હસ મુખસેં ગાયોલે;
ભાવિક ભજન કિયો જિનજનને—મનફલ પૂરણ પાયોલે. ૩
બીકે^૩ દિન યે બીત જતલે—દિશેજ બચન સુનાયોલે;
ભજ્યો પદાંબુજ^૪ ભજત તિહારો—તાકું ધામ^૫ પહાયો હૈ. ૪

તન મંદિર ઇશ્વર વગર સૂનું.

બિહાગ—૫૬—તાલ ધીમો ત્રિતાલો.

(નઈનન કજરા ડારો સઈયાં.—એ ૨૧૬.)

જન મંદિર નહિ નાથ બસે સો—મંદિર ક્યા હૈ કામકે;
જોગી કોઈ જૂઠા નામકે—બસ્ત્રો પહેનત ચામકે. ૧
અપને ઘટકો નાથલિ છોડત—સોધત ઔરલિ હામકે;
પેટ કાજતો વેઠ ઉડાવત—ખાવત દામ હરામકે. ૨
જૈસે મુનિજન^૬ આસન^૭ માંડત—સેવક આહો જનમકે;
દિશેજ જનસથ ઘટ હરિ રાખો—રહો નહી બસ^૮ દામકે. ૩

૧—મારા. ૨—સહવાર—ખામદાદ. ૩—રડા—બલ. ૪—કમળ જેવા
સુંદર પગો. ૫—સ્વયમમાં ૬—તપસ્વી. ૭—મેહક—જોગીઆની
જપ કરતી વખતે બેસવાની રીત. ૮—વસ—તાયબે. ૯—પઈસાના.

કન્યા સાસરે^૧ ચાલી.

ભૈરવી—૫૬—તાલ દીપચંદી.

(બુગ જનલેતા સ્વપના.—એ રાહ.)

દુલહન ચલીલૈ પિયાકે નગરવા;
ધરિ સિંગાર અરૂ પાય ધુવરવા. ૧

રહિયી હરખમેં, ખાલાપનમેં,
જનનીરે પિતાકી રહીયી જતનમેં;
અસગયો આકર જળ પિયુ મનમેં,
રહી સકી નહી અપને ખતનમેં;
અલિલૈ છાંડ પ્રિય અપનો પિયરવા. ૨

ચલેલૈ સંગ નહિ અખતો કોઈ,
ગલેસેં લગાકે મૈયા રોઈ;
જનક^૩ તખ રોયરોય આંખ ખોઈ,
કહુભી લાલ રોનેસેં ન હોઈ;
અલિ લૈ દેખ યે સરસ મગનવા. ૩

ધન દૌલતકો ત્યાગ દિયોલૈ,
ચલે સંગનહી અંગ છિયોલૈ;
ગુણ અવગુણકો સાથ લિયોલૈ,
જિસકો અમુલ્ય સિંગાર કિયોલૈ;
મિલતેં સુગુનસેં સાસ લાલનવા. ૪

ફાર^૪ ચારહિ અંગનમેં આએ,
શિખિકા^૫ ઐડન દુલહનકો લાએ;

૧-આ ગાયનની મતલબ ફનીઆથી કુચ કરવાનીછે.

૨-મા-માતા.

:-ખાપ.

૪-પાલકી ઉચકનાર.

૫-પાલકી.

મજલો મજલકે કાટ પથ^૧ ધાએ,
સ્વસુરઆમ^૨ જલદી પહુયાએ;
ફિરોજ હોતહૈ ન હોત મિલનવા.

૫

પાપી પશ્ચાત્તાપ.

દરબારી કહાનરો—૫૬—તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

મૈ ઝગડ^૩ પિયા પસતાંની;
સંકટમેં નહિ કોઇ હમારો—સંપતકેઝ ઝમ જાંની. ૧
તીનલોકમેં નામ તિહારો—સત્યરાજ સુલતાંની;
કહો શરણુ કિસ્કે મૈ જાકં—તોસૌ જો બિગડાંની. ૨
મેઘભૂપસૌ^૪ અરજ સુનાઈ—તનપે ડાલો પાંની;
નહીં સુની કજુ આત હમારી - નહિ યે આગ બુઝાંની. ૩
આયો અમના લિખદો છતની—કટ ફિરોજી ફાંની;
જો ગુજરી સો પિયા બિસારી—યે બિનતિ લ્યો માંની. ૪

કર્મ ગતિ.

કાલિંગડો—૫૬—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(કરમગતિ ટારે નાહિ ટરે.—ઐ રાહ.)

બુગત^૫ સખ હારે બીન રતી^૬;
રતિપેં ચલે ન મની. ૧
ફાંકો મ્હાદેવ ફાંકો શંખર,
ફાંકો મદન^૭ રતી,^૮

૧—રસ્તો. ૨—સાસરે. ૩—લડીને. ૪—પઈસાના-દઈલતના. ૫—ઈંદને.
૬—તાલમેલ-જુગતી. ૭—કીસ્મત-નસીબ. ૮—કામદેવ. ૯—કામદેવનીસી.

જો સ્વક્રિયાસૌ^૧ સ્નેહ^૨ લગાયો,
સો ગોદ^૩ રમે પતી^૪.

૨

રામચંદ્ર વનવાસ પધારે,
જ્યો જગ ત્યાગ જતી;
જામ સીતાકો લે ગયો રાવણ,
દૂધાંચે સીતાપતી.

૩

પંડિત જ્ઞાની પાંચો પાંડવ^૫,
કૈસી હુઈ ગતી;
નાંઝર^૬ અર્જુન ધર્મરાજ ભટ,
ભીમ રસોઈ-પતી.^૭

૪

૧-પાતાની પરણેલી સ્ત્રી સાથે. ૨-મદોખ્ખત. ૩-મોળો. ૪-એક વખત મહાદેવની મહા તપશ્વરથા જોઈ બીજા દેવતા અદેખા પડી તેની ભક્તિમાં ભંગ કરવા કાંઈ યુક્તિ શોધવા લાગ્યા, આ કામ કુલવાણીથી કામદેવે કર્યું, જેથી કરોધમાંન થઈ માહાદેવે કામદેવને ભક્તિના બળથી બાળી ભસ્મ કર્યો. આ જોઈ કામદેવની સ્ત્રી રતી બહુ કળાપીટ કરવા લાગી, જેણીનું રૂદન સાંભળી દયા લાવી મહાદેવની સ્ત્રી પારવતીએ કહ્યું કે, હવે પછી કામદેવ એક માછલીના પેટમાં જનમ લેશે. અને તે માછલી દઈત્યોના રાજા શંખરને ત્યાં આવશે. આ સાંભળી રતી એાલખ છુપાવી તે રાજા (કે જે કામદેવનો મોટો વેશી હતો) તેને ત્યાં રસોયણ તરીકે રહી. કાંઈ મુદ્દત વિત્યા પછી એક દિવસે મરછીમારોને એક મોટી માછલી હાથ લાગ્યાથી શંખર રાજાને ત્યાં સોગાદ લાવયા, જેનું પેટ ચીરતાં કામદેવ બાળક રૂપે નોકલવાથી રતીએ તેણીને પેટે કાંઈ છોકરું નથી એવું બાહ્ય કાહડી શંખર પાસથી માંગી લઈ, બાલક કામદેવ યાને પાતાના પતીને ગોદમાં લઈ હસાવી રમાડી જતન અને પ્યારથી ઉધાર્યો; એટલે જેણીનું રક્ષણ કામદેવે કર્યું હતું તેણીના રક્ષણમાં તે ગયો.

૫-યુધિષ્ઠિર અથવા ધરમરાજ, અર્જુન, ભીમ, નકુલ, અને સહદેવ; એ પાંચ મહાજ્ઞાની, પાંડુ રાજાના પંડીત બેટાઓ જેઓને દઈવયોગે મહાવિષ તે ખમવી પડી હતી.

૬-રાજાના જનાનાં બાસ નડુંસક ચાકર. ૭-રસોઈ-ખખરચી.

અહ નખતરસો મન મમઝાવન,
રાહૂ મંગન ગતી;
દ્વિરોજ ભૂપતિ^૧ રતી^૨ જાય તય,
તોલ ન હોય રતી.^૩

૫

મહોતનું તેડું.

પિલૂ—પદ—તાલ દાદરો.

(કાફે રસ ખત્રમા મોસે ખંચિરે કમાન.—એ રાહ.)

ચલો ચલો બેગ ચલો—ચલો સુંદર નાર;
ચલો સુંદર નાર—નહી દૈર^૧ પડ્યાર. ૧
મેરે આવનકી સુધિ તું બિસર મઈ;
ઘડી પલ વિપલ તોફાં જો કહિ હર્યાર. ૨
માત પિતાકોં અંતહિ^૩ મિલડ્યો;
દ્વિર નહી મિલોગે હૈ જનાં પર્યાર. ૩
આપ કરનીસૌ તન સુંગારો;
છાંડો ધન પુત્ર માલ આશા ઘર્યાર. ૪
કહતહૈ દ્વિરોજ સુમો અવધ હુઈ પૂરી;
ચોગે ફહા કિતર જા હરિકે દર્યાર. ૫

આમદાદની ખુદાની ખંદગી.

ભૈરવ પ્રભાતી—પદ—તાલ—દાદરો.

(જગિયે ગોપાલ લાલ ઉઠિયે ખલનઈ.—એ રાહ.)

જિઠ સજન ભોર ભયો નાથ^૧ ભજન ગારે;
પંછી પશુ જીવજંત સંતહો પુકારે. ૧

૧—રાજ. ૨—મોહોડાડું તેજ. ૩—જો આખાભાર વજન. ૪—પ્રેક્ષીવખત.

૫—જમતપતી, ઇશ્વર.

ભોર અમેં રટત હું નિત નામ પ્રભુ તિહારે;
હોવે અધી નાથ અર કાજ સફલ ધારે. ૨

દોહો કરે જોડ કરે બિનતી તુજ દવારે;^૩
દુખ દહીંદ્ર વિપત મેરિ પ્રભૂ તું નિવારે. ૩

જાકો શુભનામ લેત પાપ ગયે હારે;^૪
સર્વ જગન સ્વામી તુમ રચી જુગત ભારે. ૪

સુનિયેં જગનાથ કિયે પાપ હૈ અપારે;
કૌનબિધી ભવજલ^૫ મૈ ઉતર જાઉં પારે. ૫

દહે દિરોગ ભજન કરે તબહિં પ્રભુ તારે;
તન મનકે રટન બિના મદા રહો ન્યારે. ૬

જુવાની ઉપર મગરૂમ નહીં રહેવા વિશે.

ભૈરવી--૫૬--તાલ દીપચંદી.

(કુલિયા લે આવા મોરીરે--એ રાહ.)

સુનો ગોરિયાં જુમાની ના કરો;

દો દિનકી જવાની દિવાની. ૧

જૈસે પતંગ^૬ રંગ ઉડતહૈ-જો કમુ ધૂપ ધરો. ૨

રહત સદા નહિ સૂર્ય તેજકો-જો કમુ છાંવ^૭ પરો. ૩

ક્ષણુ ભર જૈસી બિજલી ચમકે-ઝર-જલ^૮ રહ ન ખરો. ૪

દિરોજ કબહૂ નિત ન રહેગો-ખ્હાર ખસંત હરો.^૯ ૫

૧-પાપ. ૨-હાથ. ૩-દરવાજો. ૪-હારીમયા, નાહસી
ગયા, નાશિપામયા. ૫-સંસાર સાગર જલ, ૬-પતંગનું લાકડું.
૭-છાંવા-સીરું. ૮-ઝરાનું વહેતું પાંતી. ૯-લીલો.

કપીર^૧ વણુકર કપડાંની તારીફ કરેછે.

વાઘીશ્વરી કાહાનરો-૫૬-તાલ ધોમા ત્રિતાલો.

(દર્થયા રામ દેખત લોક હસદયાં.—એ રાહ.)

દેખ દેખ મેરો હરિ જુઝેયાર જુલવત હૈ દિનરાતે;
 દયા અર્જુનહૈ^૩ કરામત વાકી ખોલત ના કો ખાતે. ૧
 તરહા તરહાકે આને-તાને^૪ કાગત ના કો ખાતે;^૫
 ન્યારી રંગત ન્યારી અન્નત અગણિત ખિલ રહિ ખાતે. ૨
 ગાય ફિરોજ કપિર ચૂં ફહેતે બિન જુઝાય કો જાતે;
 મનુષ દેવતા પશુઅન પક્ષી તરવર^૬ કુલ ફલ પાતે.^૭ ૩

રોહિદાસ^૮ ચમાર ચામડાંની તારીફ કરેછે.

કલ્યાણ-૫૬-તાલ દીપચંદી.

(કલકલન માગ સવારલે સારી.—એ રાહ.)

ચામહિ ચામ મૈ ચૌઓર^૯ ધાયો;
 ચામ ખિના કહુ નજર ન આયો. ૧
 ચામકી ચીડી ચકચક ચૂંચત,
 ચામમે જૂકત ગોવિંદ ગાયો;
 ચામકે કુકુટ^{૧૦} કૂકત ભોરે,
 ચામહિ સોવત લોક જગાયો. ૨
 ચામકે ચૌપગ ચાલત હાલત,
 ચામ ખિના હૈ કૌન ખનાયો;

૧—એ નામનો એક ભગત કવી જે વણુકરનો ધંધો કરતો હતો.
 ૨—વણુકર. ૩—અન્નયખ જેવીકે. ૪—વાંનો તાંનો—સુતરના આડા અને ઉભા દોરા. ૫—અગડેલી વણુત. ૬—તૃણ; ઝાડ. ૭—પાતરાં.
 ૮—એનામનો ભગત જે ચમારનો ધંધો કરતો હતો. ૯—ચારો બાજુએ.
 ૧૦—કુકડો, મરઘો.

ચામકે તરવર ચામકે પુખ્ત,	
ચામલિ ચૂમ્મત ફલ સખ ખાયો.	૩
ચામકે પર્વત ચામકી ભૂમી,	
ચામકે ચૈદલ રત્નલિ લાયો;	
ચામલિ મીન ^૧ ચામકે મોતી,	
ચામ ગિના કોઇ નામ ન લાયો.	૪
ચામલિ સુરજનર ચામલિ રાક્ષસ,	
ચામ ચોરાસી લક્ષ દિરાયો;	
ચામલિ રામા ચામલિ શ્યામા ^૩ ,	
ચામ દિરોજ ^૨ હરિ ગુણ ગાયો.	૫

પરોઢિએ ઊઠવા વિશે.

ભૈરવી-૫૬-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

અખ મોરિ છાંડહે કલાઈ કમ્માન માંવકો છોડા.—એ રાહ.)

કલિયન પૂલી ઉપખન સુભજન;	
કેડે ભઈ ભોર ભોર ^૪ કન્જ ^૫ લટકે.	૧
વિરહ ચક્રોર ^૬ સિનો ચક્રવેક્રો ^૭ ;	
નાર ટાર તરવર પર ભટકે.	૨
પ્રગટ ભયો રવિ તેજ પ્રતાપી;	
ડગડાર મધુરસ ફલ લટકે.	૩
પતિત દિરોજ ભજે તજ સેગૈં;	
વારવાર તનમન કર પટકે.	૪

૧—માછલી. ૨—દેવતા. ૩—રાધા. ૪—ભમરો. ૫—કમ
લડું ફલ. ૬—એક પક્ષી જેડું જોડું દિવસે એક ખીલથી છુટું
રહેછે. ૭—એક પક્ષી જેડું જોડું રાતરે એક ખીલથી છુટું રહેછે તેનો.
૮—પટકો કરીને; યાને કપડું ગલાંની ઉપર લપેટી તેના બેહુ છોડા હાથ
જોડી પકડીને નમડું.

અહંકાર તજવા વિશે.

ભૈરવી-લાવણી-તાલ દીપચંદી.

(વંદસ ચાર મરીરે મરીરે મિહડા—એ રાહ.)

નાહિ ગુમાન કરીયે કરીયે સજના;
યહિ દેહ દોહી સમજ પહેરકી. ૧

લંકા^૧ જહી રાવણ પઠડાયો,
તન તુકડે અહંકાર કરાયો;
સુનતે સ્યાન ધરીયે ધરીયે. ૨

નમત ડાલસો ફૂલહી લાધે,
નમત ડાલસો કૂંપ-જલર કાઢે;
ખાલિ ન ખાનડે ઠરીયે ઠરીયે. ૩

નમ્ર^૪ નાવ^૫ પર ભર તોફાને,
સ્વાર બનેસો ડર નહિ જાને;
શાંત સમાન તરીયે તરીયે. ૪

પંથ^૬ હરકી નિર્મલ સાચો,
મત્ય સ્વામિકો મનસે જાચો;
પાપ પિછાન ફરીયે ફરીયે. ૫

સ્વપ્ન સરીખા જગ ચે જાનો,
દિરોજ સ્વામી સંદા બખાનો;
માંગત માન ડરીયે ડરીયે. ૬

૧—લંકા. ૨—કુવાડું પાંતી. ૩—પાતુની ખાંણ. ૪—નમ્રેલું.
૫—વહાણું, તોફાંનની નિશાંત માલમ પડતી વખતે આગમજથી નાખોદા ડોલ
અને સર કાઢાડી નાખેલે, જેથી તોફાંનની ઝાઝી અસર થતી નથી.
૬—રાહ, રસ્તો.

નિરાકાર પ્રમેશ્વર સાથે પ્રીતી.

અરવા પિલૂ—લાવણી—તાજ જલદ ત્રિતાલો.

(કાયા કઈસી રોઈ પ્રાણુ તજે.—એ રાહ.)

મૈ દરશન બિન કૈસી મોહી—જગતપતી. ૧

મુજકો તો વો ક્યૂ મિલા નહિ—સૂરત દેખી કોઈ,
જખલી દેખું દોરડોરમે^૧—આસર કરત હૈ સોઈ;
ન્યારી રંગત ન્યારી ઢંગત—ન્યારી બેલી^૨ મોઈ,
તરહા તરહકિ પૂજ ફોસે—તરહા તરહા ખુશમોઈ;
લીતરતો વોહી વોહી. ૨

ચંદ્ર સૂર્યસાં ગગન બિરાજે—અગણિત ઝમકે તારે,
સખહિ નખત^૩ નિશિ દિન ફિરફિરતે—ફલ દે ન્યારે ન્યારે;
ગગન સધન^૪ મૈ દૂંઢ આઈ, ના—મિલે હમારે પ્યારે,
તખબી સોચત દેખત સખમે—વ્યાપક વો હૈ સારે;
દૂંઢતહૈ જોહી જોહી. ૩

સખત સમૂદર બહે સઝામે—ફિરે નાવડી હોડી,
કોઈ પવનસે ડોલત ચાલત—કોઈ ખરાબે તોડી;
લાખ તરહાકી મજલી હૈ, ના—મિલી એકલી જોડી,
જીવત રાખત જલમે વો જહાં—મનુપ પ્રાણુદે છોડી;
કૃપાલે સોહી સોહી. ૪

કોટક^૫ મુંગી નાચ પતાવે—બેલે તોસૈ હોરી,
જખ દેખું તખ સખહિ ખસનકો^૬—દિયે રંગમે ખોરી;
નાચત કોઈ હરપ જના—કો રોવત ધુલમે રોરી,
ફિરોજ અકેલી દૂંઢત ધાવત—મનપા પુરાવ મોરી;
કર એકકિ દોહી દોહી. ૫

૧—ઠેકાણે, ઠેકાણે. ૨—વાસો. ૩—વેળ. ૪—નક્ષત્ર.
૫—અધાગ. ૬—કીડા. ૭—વસ્ત્રને.

ઇશ્વર સદા સર્વ ઠેકાણે છે.

કલ્યાણ-લાવણી-તાલ ત્રિતાલો.

(મેરે પિયાકા નવરંગ ખાગ ચલિ મઈ દેખનકો.—એ રાહ.)

સખ ઘટ દેખું^૧ પ્રીતમ મોરે બળ રહે બૈના;^૨
સોવત જગત બિહત બૈહત દ્યા દિન દ્યા રૈના. ૧

શ્રેષ્ઠ^૩ માનવી તાલહિ દેવે હિરદે નાડીમેં,
ન્યારે ન્યારે તાંનહિ લે બૈઠે તન ખાડીમેં;
જોગી જંગમ^૪ જપ તપ કરતે જંગલ ઝાડીમેં,
પાપી નાવ પર સ્વારહિ હોકે હુખતે ખાડીમેં;

(ગુહુલ) કોઈ હસતહૈ કોઈ રાતે,
 કોઈ પાતહૈ^૫ કોઈ ખોતે;
 • કોઈ જગતે કોઈ સોતે,
 કોઈ કાઠતે કોઈ ખોતે;
કર રહે સુખ બૈના. ૨

ચૂચન લાગી ચીડી બોરે^૬ ડગર^૭ ખોલતે માર,
જગત-પતીકો રટને કારન ગગન મચાવે શોર;
કોંચલ તોતા^૮ ચાત્રક પંછી દેખો ઠોરહિ ઠોર,
ફૂલો પ્રેમી નૈનો ખોલે જખ હોતીહૈ બોર;

(ગુહુલ) ભવર કમલ પર નાચત ડોલત,
 ચંદુલ દુલસોં હસકે ખોલત;
 પ્રેમ ગાંઠકો ખુલખુલ ખોલત,

૧—વાંસકી. ૨—ઉત્તમ. ૩—એક જાતના જોગોમ્મી. ૪—મેળ
વેછે. ૫—સહવારનાં. ૬—રાહ, રસ્તો. ૭—પોપટ.

જિવજંતો સખ મધન કિલોલત^૧,
સારસ ક્યા મૈના.

૩

નદી સરોવર મ્હાસાગરકે નાચત મીનર જલમે,
કીચલમે^૨ કો ડૂબત ડોલત તરહા તરહા જલમે;
કળિયા બિના અજગર પાવત લખર સુધાધૂર બલમે,
અમૃત મધસોં કોઈ ભરે હૈ બિપ કોઈ ફલમે^૩;

(જુહુલ)

ગગન મંડલમે^૪ ઝમકે તારે,
શશિપ રવિ નિશિદિન રટતે ન્યારે;
જહાં દેખું જહાં તુમ હો પ્યારે,
આવે જો વુમ્હારે દ્યારે;
પાવે સુખ સૈના^૫.

૪

સુનકેં ભુજંગ આન ખડે હૈ તજ ધર અપનેકોં,
અગણિત કીટકક ડોલત લોલત આઝમે જપનેકોં;
ગુંગી^૬ મુંગી^૭ ધૂની જલાતી ઐહી તપનેકોં,
કોઈ ભુલે હરિ મોચ માનકે જગકે સ્વપનેકોં;

ફિરોજ રટ તું પ્રભૂ નામકોં,
અમુલ્ય જો માંગે ન દામકોં,
ઐર કોઈલી નહી કામકોં,
રટકે વોહી અષ્ટ જામકોં,
કર ભક્તિ ઘૈના.^૮

૫

વિયોગ વિલાપ.

દેશ પાહાડી—સાવણી—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(સુરતમેં પનિઆરન ખુબ ખની.—એ રાહ.)

પિયા બિન દુઃખ મોકો ભારે,
દુંદું કહાં તુજે પ્યારે.

૧

૧—પુકારકે. ૨—માંજલાં ૩—ભક્ત; ખોરાક. ૪—ખુબ.
૫—માંદ. ૬—સુરજ. ૭—ધણું; અગણિત. ૮—સાંપ; નાગ.
૯—કીડા. ૧૦—ખોલીશકેનહીતે, અવાચક. ૧૧—કીડી.
૧૨—સાણગાર.

લિયો મૈ જોગનિયાકો બેસ,
પિયાકો ઢૂંઢા દેસોદેસ;
રગોમેં રગત રહ્યો નહિ લેસ,
શ્યામ^૧ સો રૂપેર હો ગમ્મે કેસ;

(જુહુલ) બિન મુખ દેખે પ્રીતમકેતો— નિશિ દિન મોય નચૈન,
દેખ પ્રિતમ જખ પ્રીત લગી તખ—પૂટે દ્યુ^૨ નહિ નૈન
રોડ મૈ જા કિનકે દવારે. ૨

ક્રિયા તનકા મૈને ડેરાડ,
લિયા વૈરાગ પિયૂ તેરા;
બજોબન ફિરતી હૈં ફેરા,
ધુનીમેં જલા જિગર મેરા;

(જુહુલ) તન મસાલકો જલા રહી હૈં—રક્ત પુરાકે તેલ,
જલજલકેં બનબન ફિરતી હૈં—ઢૂંઢ લમારો છેલ;
કોપ કર હો ગયે દ્યુ^૩ ન્યારે. ૩

મિલે પત્તાતો લિખ પતિયાં,
કહુ^૪ મૈ મન તનકી બતિયાં;
કટત નહિ વોહિ બિના રતિયાં,
મિલેતો રખુ^૪ મોર છતિયાં;

(જુહુલ) પ્રીતમ વો દિન કહાં ગમ્મે જખ—મૈથી જલ તુમ દૂધ
તેલ હોય દ્યુ^૪ અલગ બને અખ—ગઈ કહાં તુજ સુધધ;
તોહ બિન મિટઈ લગત ખારે. ૪

મિલે ઐક્યારહિ મમઝાઉં,
 બિનત હો કરી જોડ સુનાઉં;
 રોય કર ઘરમેં ફિર લાઉં,
 તપતર તન મનકી જુઝવાઉં;
 (જુહુલ) પ્રીતમસેં મુજ પ્રીત લગીહૈ—લગો સજનસેં રનેહ,
 મનતો લાગો હૈ મોહનસેં—લગો નૈનસેં નેહ;^૩
 નાથ યું ફિરોજ પોકારે. ૫

પતિ વિયોગ--૩૮ વર્ણન.

ભૈરવી-લાવણી-તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(કાદર જાણે નાજમાઈદા વખણાં.—ઐ રાહ.)

બાલમ^૪ મોહે કાહે તુનેવે બિસારી;
 મિલો પિયા મૈ તુમ પર વારી. ૧

ગાઇ પૂલિ બસંત બહાર બનકી,
 તપ ગ્રીષ્મ^૫ આગ જલી મનકી,
 વહ લસમ બદન પર ડારી. ૨

મૈ રોઇ અર્પામે^૬ પિયુ રટકે,
 બન કૂક પપોહા મન ખટકે,
 ઝડિ શ્રાવનિ લાગી ખારી. ૩

લગિ શરદ^૭ સખી દુખ સુન બહના,
 ફંચુ સહું ચે હિમ^૮ પિયુસેં કહના,
 અખ લિજિયો બેગિ ઉગારી.^૯ ૪

૧—હાથ. ૨—ત:પ, આમ. ૩—મહોબ્બત. ૪—પતિ, ખાવિંદ.

૫—ગરમીની રતુ. ૬—વરસાદની રતુમાં. ૭—સરદીની રતુ. ૮—હિ
મંત રતુ. ૯—અચાવી.

સુધિ રહિ ન શિશિરમે^૧ સખ રતિયાં,
સુન પિયુ બિનતી ફટતી છતિયાં,
કહે ફિરોજ ચેરિ^૨ તુમહારી.

૫

પતિ વિનંતી.—સહવારનું વર્ણન.

ભૈરવી-લાવણી-તાલ દાદરો.

ના મુજે સતા બલમા, ના મુજે સતા,
હુધ હૈ ભોરકી ઘટા;
સુભંજન ખ્યારે—મતવારે હો,
મુખ સોહણી^૩ બતા.

૧

ચકવા^૪ ચકવી બકવા^૫ કરતે—પ્રેમ મધુર રસ પી;
ભૈવર કમલ પર ગુંજત દેખત-તડપત મોરા જી.

૨

ચંદ ભયો હૈ મંદ^૬ ગગનમે—રવી^૭ ઉદય હૈ તેજ;
નૂતન^૮ કલિયન ડારડાર પર—સજી સુગંધી સેજ.

૩

ચૂં ચૂં ચિડિયાં ચૂંચત ચાર^૯-કુકુટ^{૧૦} ફૂકત ભોર;
ખાટ ઘાટ^{૧૧} ખટરાગ કરે—બનભારે ખટવા^{૧૨} ચોર.

૪

સાધુ સંત ભજકે^{૧૩} દુખ ભંજન-કરત પાપ તમ^{૧૪} નાસ;
મનકી ગુંડી^{૧૫} ખોલો ખ્યારે—પુરો ફિરોજી આસ.

૫

૧-શિશિર રતુ;—હિંદુસ્થાનમાં છ રતુછે, તેના મંહિના કેટલાએક મત પ્રમાણે નિચે મુજબછે:—

વસંત-ચર્ધન અને વર્ધસાખ.

શરદ-આસો અને કારતક.

ગ્રીષ્મ-જેઠ અને આસાડ.

હીમ-માગસર અને પોસ.

વરષા-શ્રાવન અને ભાદરવા.

શિશિર-માહ અને ફાગન.

૨-ગોલાંમડી. ૩-સોહામણી.

૪-એક પક્ષી, જુઓ નોટ પાંને ૨૮

મેં. ૫-બકબકારી.

૬-ઝાંખો.

૭-સુરજ.

૮-નવી.

૯-સુંદર.

૧૦-કુકડો, મરઘો.

૧૧-નદીનો બાંધેલો કીનારો.

૧૨-રાહદારી, મુસા

કર, વરેમારગુ.

૧૩-આંધાર.

૧૪-આંધી, વેરભાવ.

પપૈયાની^૧ વરસાદને વિનંતી.

સારંગ-લાવણી-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(લગા ઈરકોંકા વાર સખિ ધર નહી ફેરા દિલદાર.—એ રાહ.)

દમ જતા બિન પાંની-આ બેગીર દિલજની. ૧

રોવત યુંહિ પપૈયા-ફહાં રહે પ્રાણપીયા,
બિન તલપતહૈ જુયા-ફુયું કોપ યહી કીયા;
બન ઉપબન તુમ તૃપ્ત કરત-ફુયું કરો મેરિ હાની. ૨

અલત અબ ચાતુર્માસ^૪-હૈ પિયા મિલનકી આસ,
ખુઝાવે વહ દ્રો પ્યાસ-જતાહૈ જલ બિન સાસ;
આઠ માસ મૈ પ્યાસ સહીહૈ-તેરિ આસ માની. ૩

ફિરૂં હો જોગન બનમેં-મુજ આસ ઘટા ઘનમેં,^૫
કરૂં યાદી પત્રછિનમેં-લગિ આગ સ્યામ^૬ તનમેં;
પ્રીય પુકારી ટેર^૭ સુનાઉં-પિયૂ પિયૂ બાની. ૪

મુજે શોક કહે પાપી-મૈ માલ તેરિ જાપી,^૮
તું મેરી સુખ વાપી^૯-તુજ આજા મૈ થાપી;
ફિરોજ પિય ફુયું નિહુર^{૧૦} લયેહો-હોકે નિત દાની.^{૧૧} ૫

૧—પપૈયા કપુતર કરતાં નાહતું કાળા રંગનું એક પક્ષીછે, તે વરસાદનાં પડતાં અથર ટીપાં સિવાય બીજું કંઈ પણ પાણી પીતું નથી, અને વરસાદ ઉપર ખરેખર મોહિત હોય તેમ કાળાં વાદલાંની ઘટા જોઈ ઘણું મગન થઈ પીઅ પીઅ પીઅ પુકારી જાણે પોતાના પતીના આવવાથી હરખાતું હોય તેમ જુમ પાડતું ફરેછે. તે બીજો પક્ષીની માફક ચાંચથી પાણી પીતું નથી, પણ જ્યારે વરસાદ પડેછે ત્યારે પોતાની ડોક ઉઘાડી કરી, ઘાંટીની નીચે જે એક છદ હોયછે તે વટેજ પાણી પી, બાકીનાં દિવસો રસથી લરેલાં ફૂળ ખાઈ તરસ મિટાડેછે.

૨—જલદી. ૩—ધરાયલાં. ૪—વરસાદના ચાર મહીના.
૫—વરસાદમાં. ૬—કાળા રંગનાં. ૭—પુકાર. ૮—માળા ફેરવી જપ કીધો, જપી. ૯—વાવ, અંદર પ્રમથી બાંધેલો ફૂલો. ૧૦—નિરદય, કઠોર. ૧૧—સખી, ધરમાત્રા.

વર્ષાદને અરજી.

દેશ બિહાર-પદ-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

બહુ બહુ બુદ્ધિ બાદરિયાં મેરી લિંબઈ બુદ્ધરિયાં.—અ રાહ.

રૂમ ઝૂમ બાદલિ બૈરનિયાં;^૧
લરદે મોરી ગાગરિયાં. ૧

કૈસી ઘરસૌં બાહર નિકસું;
બુદ્ધ લિંબવે જોબનિયાં. ૨

બિલ્લન સખતો મિલી પિયાસૌં;
દેખ બનું મૈ આવરિયાં. ૩

દિરોજ પ્રિય અટકાયો બિદેસે;^૨
ઉલટે નહીયન પતિ-ઘરિયાં.^૩ ૪

અરે વાદલો મારા પતિને સાથ કાં નહિ લાવ્યાં.

દેશ-પદ-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(૩ ન જ મેરે દિગસે પ્યારે ખરવાકી આઈ બહાર.—અ રાહ.)

કયું આઝમે બાદર કારે;
સંગ લાઝો ન પિયુ હમારે. ૧

(દોહરો) બુદ્ધ બુદ્ધમે ફેર હૈ-લેત દેત હૈ પ્રાંન;
જાકોં પ્રીતમ ના મિલે-તાકોં તીર સમાંન.

સ્નાવનમે સખિ પિયા મિલનકો-બૈરી માગઁ સવારે;
ચાત્રક^૪ દાદુર^૫ શોર પુકારે-મોર ઉચારત કારે. ૨

૧—આગલ હિંદુસ્થાનમાં વ્યાપારીઓ આઠ માસ પરદેશ ધંધો કરી ચામાસાના ચાર મહિના પોતાને દેશ આવી કુર્કુબ સાથે સુખી ચુગરતા હતા; પણ કેઈ જો તે સમે પાછા નહી ફરતા તો તેની સ્ત્રી બહુ ફિકર કરતી હતી, તથા જુદાઈના ગમમાં બળતી હતી; હવે સમે વાદલો ગગરી વારંવાર પતીની યાદ આપી, તેણીની સોક થઈ લાગી હોય તેમ વધારે બળાપો કરાવતાં હતાં, તેથી આ ઠેકાણે વિરહિણી સ્ત્રી વાદલને પોતાની સોકની ઉપમાં આપેછે.

૨—પરદેશ. ૩—પતીને ઘર-ચાને નહીં દરીયામાં પડેછે.

૪—માથાનાં બાલનો સેહેતો. ૫—પપથિ. ૬—દેડકો.

- (દોહરો) પિયા બિરહકી આગતો-લાગી તનમેં જોર;
 અપની જલતી છાંડકેં-અરપત ક્યું ચૌઓર^૧.
 પવનહિ આગરે પકડ પુરવાહી-અન ધનપેં અસવારે;
 અમકત બિજલી આટ અતાવો-જનહૈં પિયાકે દવારે. ૩
- (દોહરો) પાવસ^૩ રત ભરપાયકે-સખી પુરાવે આસ;
 મૈં ઐહી દુખ પાતદૌં-જાન અન પૂલે ઘાસ.
 તરવર એલોં અન સખ પૂલેં-જીવજંત સુખવારે;
 બુદ્ધન જોઅન મતહિ ભિંજવો-લાગત પિયબિન ખારે. ૪
- (દોહરો) રો રો પપિહા યું કહે-કૈસો જગકો ન્યાય;
 આર આરજો પિયુ રટ૪-સો પાપી કહલાય.
 પિયા મિલેતો કહિયો પપીહા-એગી દેસ પધારે;
 કર જોડી વંદત^૫ ફિરોજ હૈ-સ્થિતી આય સુધારે. ૫

વરષાદ રતુનું વર્ણન.

અરવા પિલુ-ખ્યાલ-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(કારી બદરિયાં ઘરે ઘરે આવે.—એ રાહ.)

- અરષો મેહરવા રમઝુમ રમઝુમ શ્રાવનમેં;
 બલજનહૈં ફિરોજ પી^૬ આવનમેં. ૧
- ચાતુર ચાત્રક^૭ ગાવે, દાદુર^૮ ડમરૂ^૯ બજાવે,
 નૃત્ય^{૧૦} મોર મન ભાવનમેં;
 નૂતન^{૧૧} અનઠન એલસુગંધી-દોર લગી જુલાવનમેં^{૧૨},
 પીયા રિઝાવનમેં. ૨

૧—ચારો તરફ. ૨—લગાંમ, આગદોર. ૩—વરસાદ. ૪—પો
 કારે, ચાદકરે. ૫—નમેહ. ૬—પતિ, ખાવિંદ. ૭—પપઈયા. ૮—દે
 ડકો. ૯—એક તરાહનું દોહ. ૧૦—નાચેલું. ૧૧—નવી. ૧૨—હિં
 ડેલામાં, હીચકામાં, (ઉત્તર હિંદુસ્થાન તરફ ચોમાસામાં હિંડોળે બેસી હીચ
 ખાવાનો રવાજો છે.)

લાઈ રિપનની કીર્તિની હોરી.

કાફી—તાલ દીપચંદી.

(સાવરો અબ્જુ નહિ આચો.—એ રાહ.)

સત્ય નેમકી હોરો રચાઈ-ધન્ય લાઈ રિપન ચંતૂરાઈ. ૧

ભલે પિતા આપ ભયે હિંદકો-દિયો ભાગ્યકો જગાઈ,
પ્રેમ પ્રીતસે સખકો ઉધારે-રાય રંક એક કાઈ;
રહ્યે તેરિ નજરે સમાઈ. ૨

જાતિ ભેદકો ખેદ ન જાણો-રખલી સખસોં સગાઈ,
સત્ય ન્યાયકો ગુલાલ ઉડાકે-જશ પીયકારી ચલાઈ;
રંગમેં હિંદકો ભિંગાઈ. ૩

ખેતીમેં ખેડુત જશ ગાવે-ધર ધર ખાજે બધાઈ,
ફૂલેતેં કોઈ સો કરત નહીલે-તુમને કહી નહી કાઈ;
ગુપચૂપ કરકે બતાઈ. ૪

કારખાનોમે ડુતર નાચે-ઉધ્યમ ફગવા ગાઈ,
પરદેશોજો લૂટ લગા ધન-લે જાતેયે ભાઈ;
રખી સખ ભાંડી કમાઈ. ૫

સ્વેત^૩ ચામકોઈ દામ^૫ એક કર-રખી નહી સરસાઈ,
કાલેસે અબ નહી વો આલે-ધૂન ગર્વકી ઉડાઈ;
અપહ્રપાત રાજ્ય ચલાઈ. ૬

રાજ કાજ ફિર દિયો હિંદકો-ઈંમેજી બાદશાઈ,
સકલ લોક પ્રભુસોં યું ફૂલેવે-દે આયુષ્ય બઢાઈ;
ખિનતી ફિરોજી સુનાઈ. ૭

૧—હંકાણે. ૨—મનગુ કુખ; દલમોરી. ૩—સફેત.
૪—આમડોની. ૫—કિમ્મત. ૬—વધારે.

પ્રાણનાથ પ્રેમ હોરી.

દરબારી કહાનરો—તાલ દીપચંદી.

(મે ઝવડ પિયા પસતાંની—એ રાહ.)

ખેલ હોરી મેં પિયુકો રિઝાઉં,
આજ સફલ સખિ. ફાગ હમારો;
જનમ જનમ સુખ પાઉં. ૧
જ્ઞાન ધ્યાનકી ભર પિચ્છકારી,
ભાવ અર્થીર ઉડાઉં;
હૃદય પ્રેમ પખવાજ,^૧ નાડિમે^૨
નવનિત^૩ તાલ ખજાઉં. ૨
ફાગનમેં સખિ હોરી સલગે,
મેં તન તપત^૪ ખુઝાઉં;
ભર સુખ હેત^૫ ગુલાલ મૂઠસૌ,^૬
બાર બાર બલજાઉં. ૩
ભાવ ભજનકે ફાગલિ ગાઉં,
અનહદ નાય નચાઉં;
ફિરોજ લોક લાજભી છાંડી,
પ્રગટલિ ગલહુ^૭ લગાઉં. ૪

વિયોગ હોરી---પતીને પત્ર.

કાફી---તાલ દીપચંદી.

(સાવરે સંગ ખેલુંગી હોરી—એ રાહ.)

જન કલિયો હોરી આઈ,
ખિનતી હમારિ પ્રાણનાથકો;
બેગી દિનિયો સુનાઈ. ૧

૧—એક તરાહડું બેલ. ૨—હાથની નાડીમાં. ૩—સદા નવી.
૪—તાપ. ૫—પિઆર. ૬—મુઠ્ઠીભરીને. ૭—મલે.

પિયકારન બંદૂક હાથસે-કુમકુમ^૧ ગોલી બનાઈ,
લેનાહો તો લેસે જિયરા-દુખ યે સહ્યો નહિ બાઈ;
એગ બિપર દિજીયો પિલાઈ. ૨

સખ સખિયન મિલ મંગલ ગાવે-ધરધર આજે બધાઈ,
જનને ક્યાવે મેરે દરદરોં-નાથહિ સુધ બિસરાઈ;
કબીહૂ ન પાતી^૩ પદાઈ. ૩

નૈન મિયકારી આંસૂ ભરકે-મૈને તનપેં ચલાઈ,
રૂદન ફાગ^૪ પુકારી રહીહૌં-ડક છતિયનકો બનાઈ;
કાસદ જા કહિયો ભાઈ. ૪

રતુ બસંત આનંદ મચાવે-ક્યું રહું મન સમજાઈ,
જો યે કર્મમે^૫ ફગવા નહી તો-કાહેકુ હોરી બનાઈ;
દિયો મેરે તનકોં જલાઈ. ૫

જલો યે સાડી બિરહ^૬ રંગરેજને-દેખી ફિરોજ રંગાઈ.
મિલે પિયાજો યહિ ફાયુનમે^૭-રાખુંગિ મન સમજાઈ;
હરપ નહિ રહેવે સમાઈ. ૬

પ્રેમરંગ હોરી.

ભૈરવી-તાલ દીપચંદી.

(રેનીસાગમ નીધપ પ્રથમ ગરેસા.-અ રાહ)

નાથ મૈતો ખેલું રંગારંગ હોરી,
દેને ધ્યાન ઔર યહિ પ્રાન;
પ્રીતમ કાહુકી ચોરી. ૧

૧—ચુલાસના ગાળ. ૨—વિષ; જેહર. ૩—કાગલ; ચીઠ્ઠી.
૪—ફાગણનાં ગાયન. ૫—જુદાઈના.

પ્રેમ પ્રીતકો રંગ બનાઉં—મૂઠી ભરીભરી રોરી^૧;
 યહી જનમ સો ફાગુન મેરો—નિશિ દિનહિ કશં બલજોરી. ૨
 અપનેહિ ઘટકા ડફડા બજાઉં—હૃદયમેં સુતાલ તકોરી;
 તન બેલેરે રગડ તાંત લગાઉં—ગાઉં બજન ફાગ ભોરી. ૩
 અતર ગુલાબ સુમતીજ બનાઉં—ભાવકે અબિરસૌં ધોરી;
 ભરં હરપ નૈનો પિયકારી—મારં પ્રેમસૌં દોરી. ૪
 મારી બિરહકી કોઈ રોતિ હૈ—ચુંદરી લહુમેં બોરી;
 હુલતી હરપમેં સુંદર ગગરિયાં—જમને ડારી ફોરી. ૫
 વૃથા ચૈ ફાગુન બહ્યો જાતહૈ—જાગરે મુરખી છોરી;
 ફિરોજ પિયકો સુભિરન^૫ કરલે અવસર^૬ રહે મધ થોરી. ૬

સખી સર્વને સરખું આપેછે.

બિહાગ—ખ્યાલ—તાલ ધોમે ત્રિતાલો.

(સુરિજનવા થર આ, તુમારે મિલનકો.—એ રાહ)

તરવરીયાં^૭ ધન છાં,^૮ ગુણિ અથગુણિકે,
 શિરપર સરખી ધરિયાં;
 જો આન ખડે રહે વાકી છાં. ૧
 દાંનશીલ^૯ પ્રમાણ નહીં—મેહ પાપ પુન્ય પૈછાંન નહીં;
 ફિરોજ કૂપ^{૧૦} નિચ કંચ ભરિયાં—જો આન ખડે રહેવાહીકાં^{૧૧} ૨

૧—કુમકુમ. ૨—સારંગીપર. ૩—નેસ. ૪—મનશાની;
 નેક બુદ્ધિ. ૫—ચાદ; બંદગી. ૬—તક; વખત. ૭—કાક.
 ૮—છાંચા. ૯—સખી કીલનો; દાતાર. ૧૦—કૂવો. ૧૧—કેકાણે.

ભાગ ૨ જો.

ગુજરાતી ભાષાના ગાયન.

અંદગી કરવા વિશે.

યમન કલ્યાણ—ધૃપદ—તાલ ચોતાલો.

(એ મન ગાયણ કર ગુણ રામકે.—એ રાહ.)

એ મન કરની યાદ ખુદાને હરદમ;	૧
જન્મ સફળ તુજ થાશે.	
દીનદયાળી વિશ્વંભરે સ્વામીના ગુણ;	૨
ગાનિ તાપ૩ ત્રણ જાશે.	
સત્ય મને સત વચન કમેં ભજ ભાવે;	૩
નિત અમૃત ફળ ખાશે.	
મંગલક નામ ફિરોજ રટે રસના જે;	૪
પાપ દૂર સઉ નાસે.	

જીવને શિક્ષા.

ભૈરવી—ધૃપદ—તાલ ચોતાલો.

(તુંહી ગત અગમ અપાર નારાયણ નિરંકાર.—એ રાહ.)

નામ સમર^૫ નાથ તણું,
પામ પરમ^૬ દાન ધણું;

૧—મરોળની ઉપર દયા કરનાર. ૨—કુનિયાતું પોષણ કરનાર.
૩—ત્રણ મકારનો તાપ; પેહલો શરીર અને મનનો સંતાપ ઇત્યાદિ, ખીચી
ધરતીકંપ, રેલ, ફકાળ, આમ ઇત્યાદિ; ત્રીજો અકરમાત જેવાકે વિજ્ઞાતું
પહોં; કોલેરા, મરકી ઇત્યાદિ. ૪—શુભ, કલ્યાણ કરનાર. ૫—ચા
દ કર. ૬—ઉત્તમ, સરસ.

કામ અગમ ^૧ જોઇ આણ ^૨ ,	
જામ આઠ ગાઇ ગાઇ.	૧
રટે ગગનરાજ ^૩ ભોમ૪,	
ધટે વધે ઘટમ સોમ ^૫ ;	
મટે વિપત જપે ઝોમ,	
લટે સર્વ ધાઇ ધાઇ.	૨
ખોટ વનજ ટાળ ખરે,	
કોટ જગત પાર તરે;	
ગોટ પ્રેમ પાન કરે,	
લોટ ભાવ ખાઇ ખાઇ.	૩
દાસ કહું દિરોજ નાથ,	
આસ બહુ ન દામ હાથ;	
ખાસ ભજન વગર સાથ,	
પાસ નથી કાઇ કાઇ.	૪

સાચું બોલવા વિશે.

બિહાગ-ધૃપદ-તાલ સુલહાક.

(શ્રે મતિ લીસા કિનહુ ન જાની.—એ રાહ.)

સાંભલ સજની—શિખ આ સારી;	
જૂઠું તજની—સાચ દુઆરી.	૧
સાચે સ્વામી—અંતરજામી;	
રાજિ થઈ દે—ધામ ^૬ સુધારી.	૨

૧—ભેદ ભરેલાં. ૨—ધણજ ઝીણું જે કંઈ તે. ૩—આકાશ
નો રાજા; સૂરજ. ૪—મંગળ ગ્રહ. ૫—ચંદ્ર. ૬—ઠેકાણું;
આસાપેશની જગા; જેમકે બહેરા અથવા દોષખ.

સાચે જયછે—ના કો ભયછે;	
સાચે તરશે—શિલા ^૧ ભારી.	૩
ફિરોજ સાચું—છે નવ કાચું;	
સાચ વિપતદે—પાર ઉતારી.	૪

જીવને શિક્ષા.

ભૈરવી-ગજલ-તાલ દીપચંદી.

(ન મિલતા ચલરખાસે દિલ મેરા મશહુર કયું હોતા.એ રાહ.)

ધરી દિલડેર ધુનાહ ના કર,
ખુદા તુજપેર ખફા થાશે;
વળી ક-યામેત દિને તુજ ખેત,
પહી ઝટપેટ જફા થાશે. ૧

તજ નેકીની મીઠી જામર,
બદી જેહરી પિએછે તમામ;
ખુદાનું નહી તુ લેતો નામ,
અરે દોજખી દફા^૨ થાશે. ૨

ખરા રોજગાર હક્કના ફેર,
સદા નેકીથી ના તું ફેર;
જરા સખ્તી જોઇ ના ડર,
કબૂ નહિ બેવફા થાશે. ૩

પડીછે લાલચો લાખો,
સડી સમજી તજ નાખો;

ઘડી ના જો ખુલી આંખો,
 સ્વર્ગની રાહ સફા થાશે. ૪
 અશો^૧ જરથોસ્ત પૈગામ્બર,
 કરો તેને સદા રેહબર;
 ધરો કદમો લલી રાહપર,
 સર્વ ફીરોજ નફા થાશે. ૫

સદા કોઇનું કાંઈ રહ્યું નથી.

સિંધ લૈરવી-ગજલ-તાલ ત્રિવટ.

(કુનિયામે દિલ કિસીસે લગાના લગ્ના નહી.—એ રાહ.)

દુનિયામાં બરકરારો કોઇની રહી નહી;
 સદા હયાં બખ્તયારો કોઇની રહી નહી. ૧
 જમશેદને જુહાકબી આધીન થઇ ગયા;
 સદા એ આગખ્દારો કોઇની રહી નહી. ૨
 ખુનમેખથી નેપોલ્યની ગયું નામ નિશાંન;
 હ્યાં તાજ એ તખ્તદારો કોઇની રહી નહી. ૩
 મે હુનાહઓ તોહમતી જલોમાં તરફડે;
 ફરેખને બદકારો કોઇની રહી નહી. ૪
 ફના થઈ અમીર કોઇ ભુખે મરેછે;
 ગિર્દશી^૩ લાચારો કોઇની રહી નહી. ૫
 કિસ્મતી ઘંટી સહુને પોસેછે ફિરોજ;
 ખુદા સિવાય ચારો કોઇની રહી નહી. ૬

કંઞૂસ વિશે.

જિંઝોટી—પદ—તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(અતરંગકો લેદ શુદ્ધિયનમે ગાય.—એ રાહ.)

સૂમ^૧ ધન નિજનુ^૨ ખરચે ન ખાય,
 કપ્પુ જોય સખી તો જીવ જાય;
 નહિ લાખ મળે સંતોષ થાય. ૧
 જેમ ધાસ ગંજીનો કુતરો;
 ભોંસે દુરથો જોઈ ગાય. ૨
 તન મન તલપે—પુરૂં ન જમે,
 ધન ધન કલપે^૩—વિપતિ ખમે;
 કુમતી^૪ ધરશે—કદિના ઉરશે,
 નરકે ઠરશે—મરશે,
 ચટ પટ કરશે—મુઝાય. ૩
 સુણી તુ લે સૂમ,
 મેઢી જાશે—દેની હાથે,
 નાતો થાશે—તારી સાથે;
 માઈ માઈ તું સાનું દ્રહિ રિગ્નય. ૪

ઇશ્વર સર્વને વેહેંચી આપેછે.

ભૈરવ પ્રભાતિ—પદ તાલ—એકકો.

(શંકર મહાદેવ દેવ સેવક સખ જાહે.—એ રાહ.)

હો પ્રભુ હું વરણું શું તહારી પ્રભુતાઈ^૧;
 જરા જરા અંશ^૨ સર્વમા રહ્યો સમાઈ. ૧

૧—કંઞૂસ. ૨—પોતાડું. ૩—મનમાં વિચાર કરે.
 ૪—ખરાબ બુદ્ધિ. ૫—મોટાઇ. ૬—વિભાગ.

મરસ્વતી લક્ષ્મીની જોઈ હું જીદાર્થ;	
જ્ઞાનિ રંક ^૧ , મુર્ખ નિધીમાં ^૨ ગયો ડટાઈ.	૨
ચાત્રકને કુરૂપ દિધું મોર શુભ સજ્જઈ;	
મોરનો કંઠાર કંઠ પિક ^૩ રિજવે ગાઈ.	૩
હેમને ^૪ સુગંધ નહી પુષ્પ સુખડ કાઈ.	
મેરડી ફળે નહિ કાંટા ગુલાબ ભાઈ,	૪
અતિ કડવો લીમડો દવાઈ સુખદાર્થ,	
સુંદર ફળ ધંતુરાનાં કોણ શકે ખાઈ.	૫
વાઘ સરપ પક્ષિ હોત ડચ્છત ગગન જાઈ,	
ગ્રાહ ^૫ પગી જોઈ જતે ભૂચર ^૬ અકળાઈ.	૬
ખર લાંબે સિંધડે ગયો હતે કુલાઈ,	
ધન્ય પ્રભુ કહે દિરોજ ધન્ય ચતૂરાઈ.	૭

૩ડી સ્ત્રિના જીવું ખીજું સુખ નથી.

ભૈરવી—પદ—તાલ જલદ ત્રિતાસો.

(જીગ જનસેના સ્વપના ખંદે કાલેકો કરત હય કલપના.—એ રાહ.)

જગત સુખ નારિ સમાન ન કોઈ,	
સરસ સંસારી એ ખુશખોઈ.	૧
મિત્ર સગા સહુ સુખના સાથી,	
કરશે તે બદગોઈ,	
સત્ય એક એ સાથી તમારી,	
ન તજે આશ્રિત જોઈ.	

૧—ગરીબ. ૨—કવ્યમાં. ૩—પપૃથો, પક્ષી. ૪—સુખાં
ને. ૫—મગર મરછ. ૬—જમીન ઉપર ચાલનારા.

જળી બળી કપ્પુ સાંજ સમે પતિ,
 ધર આવે ધન ખોઈ;
 મધુર પ્રેમરસ પ્યાસો પાઈ.
 દિલ દુખ નાખે ઘોઈ. ૩
 સુખ ગોરસની રવેર જગતમાં.
 નારી હાથ વસોઈ;
 દુખ આગે પાણુ અમૃત ફળની,
 નારે વેસો ખોઈ. ૪
 કહે ફિરોજ આંસુ આફતનાં,
 ધીરજ ધાગે પોઈ;
 ધન્ય નાર જે દુખ વેડે, પાણુ
 બહાર જણાય ન રોઈ. ૫

પતિપ્રેમ.

મુલતાંની—૫૬—તાલ દીપચંદી.

(આખાનો વાઘર કોડીનાર મારો ભય.—એ રાહ.)

તમથી^૧ લાગી પ્રીત—બહાલા,
 મારી તમથી લાગી પ્રીત. ૧
 ગળે લગાડી ગરદન મારી,
 કયા ગાંમની રીત;
 કેઈ એવડી ચૂક પડીકે.
 ફર્યું તમારું ચિત્ત. ૨

૧—માયના કુધનાં દહીંની. ૨—જેણેવતી દહીં વસોવી ખાસ કર
 વામાં આવેછે તે. ૩—જમીનમાં વાવણી કરી. ૪—દોરા ઉપર
 ૫—તમ સાથે.

તમવિન ભોજન કેમરે ભાવે,
રહિ શું કરું મંડિત;
તમ વિયોગ અંતર કોરે જેમ,
લોખંડ ખાએ કીટ.

૩

મીણુ સમાન જે હૈકું તમારું,
કીધું અરજથી અજીતર;
હાથ જોડિ હું વિનતી કરું છું,
કાંચ કરોછો જીત.

૪

પતિવિન જગમાં જિવનર જાણે,
પાયા વિનાની ભીત;
દિરોજ સ્વામી મેલી ગયાછો,
આંસુ વહેછે નિત.

૫

સંકટમાં પડેલી સ્ત્રીની અંદગી.

મુલતાની—૫૬—તાલ દીપચંદી.

(આખાંતો વાઘર કોડીનાર મારી જાય.—એ રાહ.)

હરિ વિના રક્ષા કોણ કરે,
મારિ અરજ દિલમાં ધરે.

૬

૧—સણગાર ધારણ કરીને. ૨—નહી જીતી શકાય તેવું. ૩—જ
ગલમાં ગંગા નદીને કાંઠે એક ગરીબ ખેડુત પોતાની સ્ત્રી સાથે એક ઝૂંડડી
માં રહેતો હતો, એક દિવસે સહવારે તે ફરના સેહેરમાં ફળ ફળાડી વેચવા
ગયો પણ હમેસ મુજબ સાંજ સુધીમાં જ્યારે ઘેર પાછો નહી આવ્યો તારે
તેની સ્ત્રી જે એખલી હતી તે બહુ ફિકરમાં થઈ વાટ જોવા લાગી, હવે મ
ધ્ય રાત સમે તેણીને એખલી જાણી ચોરોએ ઝૂંડડી જીતવા સારું તેણીને
ખારણ હુગાડવાને કહ્યું, પણ જ્યારે તેણીએ તેમ ન કીધું ત્યારે ઝૂંડડીનાં
પાછલા ભાગમાં આગ લગાડી, આ જોઈ બીચારી નીરાધાર સ્ત્રી ખરા દોલ
થી પુદાની બંદો કરવા લાગી, જે તે સાહેબે કબુલ રાખી વરપાદ વરપાવી
આગ બુજવી; આ વરપાદથી ગંગામાં રેલ આવી જેથી ઝૂંડડીની આગેર પાં
ણી ફરી વર્યા, આ જોઈ ચોરો ખાણની ધાસ્તી કરી તરતા બુડત; નાહસી
ગયા; બીજી તરફ તેણીના ભરપાર જે અતિશય તરસને લીધે થોડો દુર બે
મુખ પડેલો હતો અને જેનાં સ્કંદ વિશે તેણીને ખિલકલ ખબર નહતી, તે
ના મોઢામાં જ્યારે વરપાદનાં ઊંદ પડ્યાં ત્યારે હુશીઆર થઈ ઝૂંડડીમાં
આવી પોહોતો.

સુણ ગંગા નાથ ઘેર ન આવ્યા-થઈ મધ્ય રાત્ર ખરે,
એકલડી જે વનમાં વશે તે-ચોરો થકી તો ડરે. ૨

ચોર જનો શીદ મજને ધ્રુજવો-નહો તમ કાર્ય સરે,
અંત સમે પણ દ્વાર ન ખોલું-ચાહે તે દુઃખો પડે. ૩

હાય હવેતો આગ લગાડી-પાછળ વાડો જરે,
કેમ દયાન પ્રભુ આ જોશે-(કે) દાશી ખર્ચીને મરે. ૪

હે વિશ્વનાથ^૧ શ્રવણ-કર્ણુ^૨ બહુમે^૩-(કે) જે તુજ દાસ ડરે.
તેની વિપત્તિ સાલ્ય કરીને નિશ્ચય ઈશ હરે. ૫

ગગન તણીતો ઘટા કાળી થઈ-વાદળ જોરે ચરે,
મેઘરાજને સાલ્ય મોકલ્યા-આવે કહણુ અવસરે. ૬

પગ એકમાંતો આગ યુજાવી-જોતાં કઈ ન ખરે,
આવ્યું પૂર^૪ નદીમાં ભાંગતાં-દુષ્ટો દૂખે તરે. ૭

દૂરથી નારી પતિ જોઈ હરપી-શ્રી હરિ હરિ કયરે,
સ્નેહ સહિત જઈ પતિને મળી દુગઢ-હર્ષાશ્રુથી^૫ ભરે. ૮

ઓ પતિરાજ રોકાયા ક્યાં તમે-આવ્યા અવેળા ઘરે,
પતિ કૂહ વનમાં પાણી વિનતો-કેમ ન જીવ ડરે. ૯

મુઝીમાં^૬ મુજ દેહ પડીને-પાંણી વિના તડકરે,
આવી અચાનક શુદ્ધિને જોતાં-ધનનિ^૭ દુઃખમાં ઝરે. ૧૦

૧-કૃષિનાથ ધણી. ૨-સાંભળીયું. ૩-રેળ: ૪-આંખ
૫-હરપનાં આંસુય. ૬-મેલાણપણામાં. ૭-વરપાદનાં ટીપાં,

ધન્ય ધન્ય પ્રભુ જગકર્તાને,
ફિરોજ મનથી વરે;
સાચ તમારો નેને છે નિત,
જે તમથી ના કરે.

૧૧

અમર્ગ કોઈ નથી.

મુક્તતાંની—૫૬—તાલ દીપવંદી

(કિપલી રાહ.)

મેળિ ગયા આ હામ—ભાઈ સહુ,

મેળિ ગયા આ હામ.

૧

મોટા મોટા મહેલો આંધી—લખપતિ રાખ્યાં નામ;
પણ વાયુ સ્થળ જગનું પ્રભુને—દીધું ન દમડી હામ. ૨

રાવણ બહુ અભિમાની જેણે—વેર કર્યું સદા રામ;
દુર્યોધન નૃપપદનેર માટે—ત્રણે ધરી બહુ હામ૩. ૩

આટલિવાળા જેવા શેરો—ધર્મિ કરી શુભ કામ;
અંતે કાળ શરણ થઈ કીધો—વાસ બેહેસ્ત મુકામ. ૪

ભક્ત રાત દિન ભક્તિ કરીને—તનથી કાઢ્યા ધામ૪;
તજિ જગની ગૃહી માયા, ભજિ—માળા આરો જામ. ૫

ફિરોજ સહુ જન જાશે એ પથ૫—છાડિ જગતનું હામ;
ધરણિ માતને અરપણ થાશે—હાડ માસને ચામ. ૬

૧—સાચ.

૨—આદર્શાતને.

૩—હિમ્મત.

૪—પરસેવા.

૫—રસ્તે.

૬—ધરતી.

ઉઘમ કરવા વિશે.

મુલતાની—૫૬—તાલ દીપચંદી.

(ઉપલીજ રાહ.)

મુરખ કાં કરેછે કરમની^૧ આસ;
જા ઉઘમ કરની ખાસ. ૧

કરમ ખેલનો ઉઘમ ખેડુત,
છે જય જહેનો ઘાસ;
ખેડ્યા વિના નહિ ધાન્ય પાકશે,
રૂહેશે ઘાસનું ઘાસ. ૨

ઉઘમ વિન કેમ જશે પેટમાં,
ભોજન રાખ્યું પાસ;
કવચર કરે^૩ લઈ મુખ નહિ નાખે,
તો કરશે ઉપવાસ. ૩

પંખો હલાવ્યા વિન વાયુ કેમ,
ખાશે ચૈતર માસ;
ફિરોજ માખણ કેમ નિકળશે,
જો ન વલોવો છાસ. ૪

મનને શિક્ષા.

દેશ—૫૬—તાલ દાદરો.

(કોત સિખાચો લાલ પાને મિકા બોલના.—ખે રાહ.)

મૂઠ મન ખુરી તું કાં રમત રમેછે;
છોડી હરિ નામ કેમ ગમત ગમેછે. ૧

પર સુખ લેખી મુખ તુજ કમકમેછે,
 પર દુખ દેખી તુ ખુશી દુષ્ટ સમેછે;
 જિપલાવી લય જળમાં કાં તું વમેછે. ૨
 વિપય^૧તણાં વિપ વિણિને નિત્ય જમેછે.
 અમિક્ષણનો ત્યાગ કરી કેમ લમેછે;
 સ્વર્ગ પંથ પરહરિ^૨ નકે તું દમેછે. ૩
 છળ^૩ જાંઝર પાય બાંધિ છમછમેછે,
 શૂલિ સદા ધમણુ પેર ધેમધમેછે;
 મદાનંદ સુખ તજિને દુઃખ ખમેછે. ૪
 નિંદાનો તિલક મુખે તમતમેછે,
 મતલબને કાજ શીઠ નીચનમેછે;
 કહેછે ફિરોજ ખોજ નાશ યમેછે. ૫

અખળાને શિખામણ.

રામકલી—ગરબી—તાલ દાદરો.

(ખેડલે મારે ભાર ધણીછે દિનાનાથરે.—એ રાહ.)

સંપત^૪ જતેખિ ચાહે જે નિત પતિને પ્રેમથીરે,
 સત તે નેહ^૫ જાણિયે;
 સંકટ સમે^૬ તજે નહિ જે મિત્ર રૂડી નેમથીરે,
 સત તે રૂનેહ^૭ માંનિયે. ૧
 દિત પાછળ રાત્ર યજ્ઞ—અજવાળું મટી જશે,
 રૂંહેશે ન સદૈવ એક રંગે;

૧—રૂપ, ૨સ મન્ધ, ૩પ્રક, ૪પરશ; એ પાંચ ઇન્દ્રિયા વિષયો. ૨—તણને.
 ૩—કપટ, દગો. ૪—દોલત. ૫—પ્યાર. ૬—દોસ્તી.

વાવો જો શ્રી દુખનાં—ખાશો તો ફળ સુખનાં,
તે પણ નહિ રહેશે નિત સંગે. ૨

ભૂમિ વિના મૂળ નહી—મૂળ વિના ફૂલ નહી,
ફૂલ વિના ફળો કેમ થાએ;
પાપ વિના નાશ નહી—નાશ વિના સ્વાસ નહી,
મૃત્યુ વિના સ્વર્ગ કેમ જાએ. ૩

આગનો સુહાગ જશે—વનનો વણિ આગ થશે,
લાગ્યો ભૂમીનાં પણ જાગે;
ગાદીએ રાંક ચઢડે—ભૂપતી નિરાશ રહે,
ધર ધરમાં ભીખ ફરી માગે. ૪

રૂત સુણો એક નહી—ચારો તે ચાલુ રહી,
છે ફિરોજ ગુલુ ધણાજ ન્યારા;
ધન્ય તે અખળા કહી—દુખ સહિ જે ચૂપ રહી,
કહે પતિ ધરો ધીરજ પ્યારા. ૫

પાપી પશ્ચાતાપ.

ભૈરવી—મુસ્તઝદ—તાલ દીપચંદી.

(સિરા ૫ હમનો હમે ગમકો ખાદ કરેંગે—એ રાહ.)

મેં આ જગમાં આવિને—રૂડાં ન કિધાં કાજ,
અપ્રસોસ કરેંછ આજ;
શમતાનને રિખવિને—ભવે દુઆશ્યુ જલાજ,
અપ્રસોસ કરેંછ આજ. ૧

વ્યર્થ જનમ ખોયો,
તેં ઘરી ભુપર^૧ ભાર,
કાંચ હો અદકાર,
પરદ્રવ્ય નારિ મોહ્યો,
પહેયો કપટી સ્હાજ,
અપ્રસોસ કરું છ આજ.

૨

લોકો સહુતો ખોલે,
લુચ્ચાની દિવાળી,
છે કહેવત ખાલી;
ખોલે ન પાપ ખોળે,
અંતેજ જશે લાજ,
અપ્રસોસ કરું છ આજ.

૩

ખુશિથી માગું મર્ગને,^૨
પણ આવે કેમ કળ,
નહી પુરી થઇ સજ;
કમૂ ન જોશ સ્વર્ગને,
થસ દાર નર્કમાજ,
અપ્રસોસ કરું છ આજ.

૪

જોઇ મુજ અદલાલી,
દિરોજ એત સદા,
નતો ખાકશે ખુદા;
થશેજ પાયમાલી,
જો રૂકશે જગરાજ,
અપ્રસોસ કરું છ આજ.

૫

દશ્વરને શોધવા નિકળેલી છોકરી.

ખરવા નિંગોટી—ગરબી—તાજ ધીમે ત્રીતાલો;

(સવાલ)હું પ્રભુ દરગણુની ખ્યામીરે તે દેખાડો ખાઈ,
ભટકી શોધું અવિનાશીરે^૧ કંઈ શોધ નહીં પાઈ. ૧

કહો કહ્યે વશેછે હાંમે—શું નગર વનેં કે ગામે,
હું નામ હામ નહિ જાણું—શિદ રાખો મજથી છાનું;
અહુ શોધ કરનાં દિન રાત્રે પણ યોગમ હું ધાઈ. ૨

(જવાબ)સાંભળે નાહની છોટી-શિદને તું ફેકટ દોડી,
ગાદાશ પૃથ્વી પાતાળે-છે પ્રભુ વ્યાપક જ્યાં ભાળે;
નથી ત્રિલોકમાં એવી અવનીરે જે હરિથી છૂપાઈ. ૩

(સવાલ)કેવી તેની મૂરતછે—શું માનવ સમ મૂરતછે,
છે રંગ સ્વેત^૩ કે કાળો—શું માથે પાણી આલો;
વળિ કર^૪ ચરણો^૫ કેટલાં કહોની છે મારી માઈ. ૪

(જવાબ)નથી રૂપ રંગ કંઈ એને—તથી કર કરણો કંઈ તેને,
વિન આંખ જગત તે દેખે—કરતૂક સર્વનાં લેખે;
છે સઘળાં એકજ તેને રંગ શું રાગની જાઈ. ૫

(સવાલ)દરગણુની વેળા કંઈછે—તેનું મંદિર વળિ કહીછે,
નિંદ્રા લેછે તે ક્યારે—શું રાત્ર પડેછે ત્યારે ?
ક્યારે દેખું તેલને જાણવા મનમાં મુંઝાઈ. ૬

(જવાબ)દર્શણુ દે આંહી જામે—નિંદ્રાથી સુખ નહિ પામે,
છે નિશિદિન તે કદ્યોગી—આગસ નહિ નિંદ્રા ભોગી;
ચાહેતે વેળા કરો છાનું પણ જાણો સપડાઈ. ૭

(સવાલ)અધિ જ્ઞાની વાતો કહી—હું તોય આંધળી રહી,
તે દિશતો કેમ ન મૂતે—તમ કહ્યુ દિશેછે ખૂણે;
કહો કહી જાતનથી દર્શણુ વિન નારહુ હું પસતાઈ. ૮

૧—જે નાશ નહીં પામે તે, હુદા. ૨—કુનિયા. ૩—સસ્ત.

૪—હાથ. ૫—પગો.

(જવાબ)જે સત્ય માર્ગમેં ચાલે—તે જોય હરી જ્યાં ભાળે.
તે તેને સર્વથી પ્યારી—રહી માથ થશે નહિ નયારી;
ફીરેજ કહે કિર્તી પરભુની જેણે મનથી માર્ગ. ૯

સ્વર્ગનો વાસો—જીવને શિક્ષા.

કાલિંગડો—લાવની—તાલ ત્રિવટ.

(ચલ ખાત ધોરદે કહાના.—અ રાહ.)

સહુ શોધો સુરપુર^૧ વાસો;
નવ અંતકાળ પસતાશોરે. ૧

આ જગ માયાની જળી—જો જશો ધૂલીકાલી,
તો સૂરત થાશે કાળી—જશો હાથો લઘ ખાલી;
પડિ નર્ક સડી પછડાશોરે. ૨

તું ફેલેછે મારું મારું—ઝટ જોડ કહી દે વારું,
રે કોણ અંતનું ત્હારું—છે પાપ પુન્ય તુજ સારું;
જે કરશે તે લઘ જશોરે. ૩

નિશિદિને રમીને થાક્યા—વળિ કેશ તમારા પાક્યા,
પરધન પરનારી તાક્યા—હરિ જશ તજિ ગપ બહુ લાંક્યા;
નવ પ્રભૂ પરમપદ^૨ પાશોરે^૩. ૪

આ ભવ સ્વપના મમ જાણો—પ્રભુ પત્રપત્ર લાણે વખાણો,
પ્રાચીન^૪ કાળ પ્રમાણો^૫—કરિ દૂર દુઃખની ખાણો;
સુખી અંતે સ્વર્ગે થાશોરે. ૫

મારો રંઘો છળ તીરે—ખરડો હાથો રૂધીરે,
શિદ્ધને જગ્ગા મંદીરે—વિભુ^૬ સર્વે જોય હસીરે;
પ્રભુ નહી તમેજ ડમાશોરે. ૬

૧—દેવતાઓનું શહેર; ખહેરત. ૨—સારી પદવી. ૩—પામણો.

૪—અસલગુ. ૫—સાક્ષી આપી દેખાડવું. ૬—સમગ્રે ઉકાણે
હાજર રહેનાર.

છે અવધિ^૧ તમારી થોડી-ફળ જેમ પવન લે તોડી,
તેમજ દુટશે જિવ દોરી-ફીરોજ કહે સહુ છોરીર;
હરિ દ્વારે જઈ અકળાશોરે.

૭

ધશ્વર પ્રાર્થના.

ભૈરવી—૫૬—તાલ એક તાલો.

(અક્ષો મને રત્ન પ્રાપ્તિ દે હવે બહુ થઈ સભા.—એ રાહ.)

નમું ચરણ જગતનાથ-કૃપા કરી પાપી ઉધારશો;
દદ રહાયક તમ હાથ-ભવ સાગરનાં દુઃખ ટારશો. ૧
કરિ અનહદ કપટ પાપ-થાકો હવે હું કુટિલ^૩ કર્મથી,
તજિ તમ સમાન આપ-મુખ કર્યું કાળું અધર્મથી;

હો જગ જનક^૪ પતી,

જો દુર—કરમ ગતી;

તું સત સરલ મતી,

દે મૂઠ કહૂ ખતી;

અધ^૫ વિખ ચઢ્યું મુજ અંગ-ભગવંત મંત્રથી ઉતારશો. ૨

આ સરસ મનુષ દેહ-ગિરવી મુકી મેં નરક-પતી^૬ પાસ,

લાગો સ્વરગી નેહ^૭-છોડવી હવે કોણુ પુરે આસ;

હું સિસ સરણ કરું,

ના દુત નરક ડરું;

નાથજ ચરણ ધરું,

તો ભવ તરણ^૮ તરું;

હો પતિત-પાવના^૯-આશા ફિરોજની સુધારશો. ૩

૧—જિંદગી. ૨—છોડી. ૩—ભુરાં. ૪—આપ. ૫—પાપ.
૬—દોષખનો ઉપરી. ૭—પ્યાર. ૮—જેથી તરી જવાયે તે.
૯—પાપીને પાપ કરનાર.

દુનિયાના ઢંગ.

ભૈરવી—પદ—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(ઉપ્પા અપનો દામ ખાદો.—એ રાહ.)

- આતે કેવા તારા ઢંગ—એક કહી તું બીજું ચાલે;
જુદા જગ તુજ રંગ. ૧
- સર્વે કહે કે દુખથી છૂટા—મુવા તજી જે અંગ;
પણ દેખ્યો નં એકપણ જેને—મરવા થાય કિમંગ. ૨
- નેકીને સહુ કોઈ વખાણી—ગાય વખડી અંગ;
પણ મુખરામ બગલમાં છૂરી—દેખિ યયો હું ઢંગ. ૩
- કોઈ કહે કે દોલત ખૂરી—જૂઠું જવાહિર નંગ;
તોએ તે મળવવા કાજે—લડે કપટના જંગર. ૪
- દાન દિએ બસ માન માંગવા—કરી દયાનો ભંગ;
પત્રદ્વાર પ્રખ્યાત થવાને—જાએ નામ સલંગ. ૫
- સ્વર્ગ સિદ્ધત^૩ પોકારી પોતે—કરે નફનો સંગ;
દિરોજ એવા આંખ છતે મેં—જોયા ઘણા અપંગ. ૬

લગ્નના આશિર્વાદ.

(Home Sweet Home—હોમ સ્વીટ હોમ.—એ રાહ.)

- ધન ધન્ય દિન રે આજ બાઈ છે બહુ શુભ કાજ,
શુભ લગ્નના લે આશિષો કન્યા અને વરરાજ;
રે ગાજને વણિ વાજ સાથે ગાયનોનો સંગ,
હો શુક તે કરતારના નવ ખહારનો છે રંગ. ૧
- (કોરસ) ખહાર ખહાર—નેક નેક ખહાર;
બક્ષો હો દાદાર—બક્ષો હો દાદાર.

અહુ જીવજો સુખ ચેનથી વરરાજ કન્યા સાથ,
નિત પાળજો વચનો રહી નિત સંપથી સંગાથ;
જશ પામજો અહુ જગતના રૂડાં કરીને કાજ,
આ આશિષો અમ જીવની બક્ષે ગરીબનવાજ.

(કોરસ) બહાર બહાર—નેક નેક બહાર;
બક્ષો હો દાદાર—બક્ષો હો દાદાર.

૨

અહુ ધન્ય સાથે માનપાનો પામજો રહિ નેક,
જરથોસ્તના રૂડા કલામો પાળજો દર એક;
સુ મનસ્વી ગેવસ્તની કૂનસ્તની સણુગાર,
તનથી વળી મન ધન્યથી કરજો ખુશી કરતાર.

(કોરસ) બહાર બહાર—નેક નેક બહાર;
બક્ષો હો દાદાર—બક્ષો હો દાદાર.

૩

ગોસ્તારપ જેવી જોરમંદી શામ જેવાં જવાંન,
ખુશચહેર સમ કયખોશરો જામઃસ્પ જેવું જાંન;
એજેન જામ યાઈ અશો—રસ્તમ જેવા સુર,
પામો ખુદા જશને રસ કસો રહો સદા ભરપૂર.

(કોરસ) બહાર બહાર—નેક નેક બહાર;
બક્ષો હો દાદાર—બક્ષો હો દાદાર.

૪

ચાજો ભરી ચાલો સખી સહુ પ્રેમ ધ્રુવથી આજ,
આ ભાગ્યવંતી જોડિનેજ વધાવવાને કાજ;
હરપી ભલા આશિર્વાદો દીજિયે ફીરોજ,
હોજો મુબારક માજવારી જે થઈ આ રોજ.

(કોરસ) બહાર બહાર—નેક નેક બહાર;
બક્ષો હો દાદાર—બક્ષો હો દાદાર.

૫

શ્રિષ્ટિ રાજ્યની કીર્તિ.

(Come landlord fill the Glowing bowl.)

(દર ચાલે હાલે દિલમાં નોખીલા.—એ રાહ.)

રે રાય^૧ રંકરે જ્યાં એકજાણે,

જ્યાં સત્ય ન્યાયની ટેકજાણે;

સારદા^૩ સદા શિંગાર રમે,

ઉદ્યોગ, હુન્નર, વેપાર જમે,

જેથી સંપત્તિ^૪ સમૃદ્ધિ^૫ મમે,

મ્હા વિદ્યોત્સાહના રાજમાં. ૧

નહિ ડરતી બાજથી^૬ ચીડીથી,

જો ધાય અદાલત કીડીથી;

ધનસાધ તેણિને ચોખ્ખ મલે,

ને સમદૃષ્ટીથી^૭ સર્વ પલે,

જન હો નિર્ધન ધનવાન બલે,

મ્હા વિદ્યોત્સાહના રાજમાં. ૨

કર જોડિ માંગિયે જગદાતા,

કરુણા કર અમપર મ્હારાતા^૮;

કે ઉડે સદા દ્યાં શ્રિષ્ટિ ધન,

ફીરેજ સુખી રહે હિંદ પ્રજ,

નિર્ભય રહે વાધ સમીપ^૯ અજા^{૧૦},

મ્હા વિદ્યોત્સાહના રાજમાં. ૩

૧—ધનવાન પ્રજ. ૨—મરીબ. ૩—વિધાનો દેવી. ૪—દોલ
ત. ૫—આબાદી. ૬—એક શિકાર કરનાર પક્ષીથી. ૭—સરખી
નજરે. ૮—મોટાજાનો. ૯—પાસે, નજીક. ૧૦—બકરો.

કચસરે હિંદ વિદ્યોરિયાની કીર્તિ.

(So early in the morning.)

આલા^૧ અદનારે સુખથી પગશે,
ઇનસાફ ખરો જ્યાં નિત મગશે;
જ્યાં બકરી વાઘો સાથ ચરે,
તે અદલ રાજની ટેક કરે.

(કોરસ) જુગ જુગ જીવો વિદ્યોરિયા,
જુગ જુગ જીવો વિદ્યોરિયા,
જુગ જુગ જીવો વિદ્યોરિયા,
મહારાણો કૈસરે હિંદ.

૧

જેણીની હૈયાતી સાથે,
હુતર ખિલ્યોછે જગ હાથે;
વિદ્યોરિયા જ્યાં છે તમ રાંણી,
કીર્તિ મારી સહુએ જાણી.

(કોરસ) જુગ જુગ જીવો વિદ્યોરિયા.

૨

રંકોનાં છે રૂડાં માતા,
માયાવંતાં છે દુખ ત્રાતા;
તમ સદા હિંદપર રાજ કરો,
ને દિલે હમારી દાઝ ધરો.

(કોરસ) જુગ જુગ જીવો વિદ્યોરિયા.

૩

ઓ ઈશ્વર સુણુ મનપાદાની^૩,
વિનતી ફિરોજની લે માની;
કે જીવે રાંણી વરણ ધણાં,
ને દુશ્મન યાજો સર્વ ફના.

(કોરસ) જુગ જુગ જીવો વિદ્યોરિયા.

૪

ઠગારી દુનિયા.

જિંઝોટી જિંદગી—પદ (ગાયખા) તાલ ત્રિવટ.

અવને સ્વસ તણી સગાઈ ધરમાં ધડી ન રાખે ભાઈ—એ રાહ.)

- જગમાં ભરીછ ભુડી ઠગાઈ;
ભરોયો કદી ન રાખો ભાઈ. ૧
- પુત્ર પિતા તણું ખુન કરેએ,
મસરો હણું જમાઈ;
નાર પતીની ગરદન વાટે,
બાળું ખુની કસાઈ. ૨
- ભાઈ બહેનને માત પિતા શું,
ધુળની સર્વ સગાઈ;
અબાણની ગાંઠે ધન જોઈ,
સહુ ફહે મારી મમાઈ. ૩
- દાઢ દાંતને મંજન કરતાં,
નિત્ય સવાર ચુમાઈ;
ગરજ શમે બહુ દુઃખ દેઈને,
મેલી ચાલતી થાઈ. ૪
- પેટ શેઠની વેડ કરતાં,
મલે ખોઈ કમાઈ;
લેશર વાર બોજનને લાગે,
પહું પગે ફસડાઈ. ૫
- પરણી નાશી પુત્રો સોલી,
ખાશે છેલ્લી પાઈ;

રંક સમેતો ઘેલો કલિને,
 લોક કરે ચતુરાઈ.
 કહે દિશેજી જીવાંની સુંદર,
 એ પણ મૂઠ જણાઈ;
 આ તન જે તું તારું કહેછે,
 એમાં નથી સમ્મ્યાઈ.

નીતિ ઉપદેશ.

માડ—ગરબી—તાલ દાદરો.

(૭૬ ગૌરિ થારે આઠાનિ મેવારે મહી.—એ રાહ.)

ચુલ પેળ વિતી જાયછે—ભગિણ્યો નાયજી. ૧
 કાળજે કપૂર ભેળ—રૂપેં ધો કાગ;
 દુરજનરે ન કરે ભલાઈ—વિષ ન તજે તાગ. ૨
 માઈ માઈ શિદ લવેછે—તાઈ નયી અંગ;
 તન ધન સહુ ભખ્ય થશે—ભકિત જશે સંગ. ૩
 મુરખ રાજિ દ્રવ્ય થકી—ભિષુ રાજિ અન્ન;
 પ્રભૂ રાજિ પ્રેમ થકી—કોયલ વસિ વન. ૪
 હીરો નહિ મુરખ જીને—ખર જીને ન ખાધ;
 આંધળો ન આરસી—જહેરો નહિ સાદ. ૫
 હાથાનિ હોદધો શુભ—ઘોટે શુભ સ્વાર;
 પરણીને પતિછે શુભ—નારી શૃંગાર. ૬
 વધુ ધનની ફિકર વધૂ—ખાળક વધુ વેદ;
 વધુ દિવસ નહી નિભે—જેના વધુ શેદ. ૭

૧—મેસની સાથે. ૨—પુરો માણસ.

લેખણ મેતો પરખે-દરજી રે સોય;	
પથર સેનું પરખતાં-ધશી ધશી જોય.	૮
ભુખ વિનાનું ભોજન શું-સુખ વિનાનું ધન;	
તાલ વિના ગાયન શું-પ્રિત વિનાનું મન.	૯
રાજા શોભે તખતે-હાથી દરબાર;	
જશથી શોભે સુજાન-માસરિએ નાર.	૧૦
દિવસ માથ રાત્રીએ-લાલ સાથ ખોર;	
સુખો સાથ દુખોએ-જનમ સાથ મોત.	૧૧
વરસેછે વરપ માંહિ-મેઘ એક વાર;	
એકછે ફિરોજ આ-જનમ કર વિચાર.	૧૨

રંગીલી રાત.

માંડ—ગરબી—તાલ દાદરા.

રંગીલી રણિયામણિછે રાત આજની;	
છે સુંદર શુભ શોભા ચાંદની આજની.	૧
ચંદ્ર વિના રાત શી—ફૂલ વિન સલુગાર,	
રસ વિનતો વાત શી—સુખ વિન સંસાર;	
દોલત અપજશે મળી શું તે કાજની.	૨
મહુ ભુમિથી નિકળશે—હેમને ^૧ કથીર,	
એક માના પુત બે—કાયર ^૨ કો વીર ^૩ ;	
કુવડ કોઈ દુરગુણ કો સુવડ નાજની.	૩
સ્વાતિ ^૪ બુદ પિકપીયે—વન વસી હસે,	

૧—સોનું અને. ૨—હિચકારો. ૩—સરો. ૪—સ્વાતી ચાને પંદર મું નક્ષત્ર, એમ કેવળયે કે એ નક્ષત્રમાં જે વરસાદ પડે તે જ માત્ર પપૃષ્ઠાના મુખમાં જાય છે; એ જ નક્ષત્રના વરસાદથી મોતી પાડે છે. ૫—૫૫ થયા પછી.

કાગ ગલિય ખાઇ જિવે—હંમ જળ વસે;
 મોર કરે શોર સુણી—મેધ ગાજની^૧. ૪
 બાળે રવિર અમને—ફિકર જેમ અંગ,
 વિયોગ જેમ વિરહણી—તેમ ભવ કુસંગ;
 કે સુધિ ભલિ જાય ભુલી લોક લાજની. ૫
 વેરિ થાય મિત્ર ભાઇ—સ્યાળ થાય સેર,
 મેરૂં જે થાય રાઇ—સમજ દૈવડ ફેર;
 કહે ફિરોજ ફાજ થાય શત્રુ તાજની. ૬

ધશ્વર પ્રીતિ.

માંડ—ગરબી—તાલ દાદરો.

(હિપલી રાહ.)

જગમાં ખોયો જનમ જોણે પ્રીત નહિ કરી;
 સુખનાં શરાબથી ભરી આ જામછે ખરી. ૧
 આ જગના બાગમાં—સુંદર જે ફૂલ,
 પમરેજે સ્વર્ગમાં—પતાળમાંહ્ય મૂળ;
 નહિ કપ્પુ કરમાય તે નજાયછે મરી. ૨
 અતિ મેધે સડશે નહિ—જળ વિન કરમાય,
 પતજડી^૫ ન તોડશે—સૂર્યથી સુકાય,
 લાખ જુગો વહિગયાં રહે નિત પમરી. ૩
 મિહું મધ ફિકું પડે—અમૃત ખેસવાદ,
 આખે હૈયાતની—સમીપ^૬ શી ખિસાદ;
 શોધેછે ફરેસ્તા કહે ફિરોજ ફરી. ૪

૧—ગગડાટ, અવજ. ૨—સરજ. ૩—મેરૂં પરવત. ૪—નસીબ.

૫—પાનખર રત. ૬—પાસે, નજીક.

સંકટમાં પડેલાં હરણો.

ધનામરી—ગરબી—તાલ ધ્રીમો ત્રિતાલો.

(હાંણાં મોકલરે મારાર.—એ રાહ.)

અરજી સુણજો હો કરતાર. ૧

હરણો હરણી ચરવા નિકલ્યાં,
બચ્યાં લઈને ચાર;અવધડ વનમાં ફરી પડ્યાં કે,
લુપ્તધકની^૧ પડિ ધાર. ૨એક દિશાએ સ્વાનો^૩ ઘેરે,
બિજિએ નાખી જતર^૪;
ત્રિજિએ બંદુક લઈ પારખી,
ચોથી આવળ વાર^૫. ૩ફો હરણો મજ બહાલાં બેટો,
હવે રહ્યો નહિ ચાર;
પ્રાંણ તણીતો આસ તજીને,
સહુ રોયાં નવ ધાર. ૪હરણી બોલી સુણો મુજ પતી,
નરજો તમ હું નાર;
તમ બચ્યાં કદિ કુદો વાર, પણ
ગર્ભતણો મુજ ભાર. ૫અમ મરવેનો આશ્રય તમપર,
છે મુજ જીવન હાર;

૧—પારખીની, શેકારીની. ૨—ધાડ. ૩—કુતરા. ૪—જળ.
૫—વાડ.

નર યદને શિદ નારી પેરે, ખોવો હિમ્મત ચાર.	૬
નિરઆસી શિદ થાઓછો પ્રિય. છે લજિ એક કૈદાર ^૧ ; તન મનથી લરિ ભજિ લઇયેં તો. નિશ્ચય પડિયે પાર.	૭
લાગિ પાય સહુ સીસ નમાવી, ભગ્યો વિશ્વાધાર ^૨ ; રડી ફેલ્યું કે હે દુખતારક, અમને પાર કિતાર.	૮
પ્રારથના આ હૃદય તણી જઈ, પહોંચી લરિને દવાગ; જેણે યુક્તિ રચીને ઝટપટ, કીધો અજબ ઉગાર.	૯
ઝાડીમાંથી નિકળી નાગે, ડમિયો દુખ દેનાર; પરદુખ દેવા ખાડો ખોદી, પોતે થાયો દાર.	૧૦
ભરિ ખંદુક પડતાંતો પૂટી, ઝટ સળંગ્યો ધંગાર; એક ઘડીમાં મુઓ પારધી, થઈ આવળની ઘારડે.	૧૧

૧—કુટકારો. ૨—દુનિયાને આસરો આપનાર; ખુદા. ૩—ખાખ,
રાખોડી.

હરણી હરણી કહે સત્યછો,
પ્રભુ તમ દુખ હરનાર;
કહે દ્વિરોજ શુધ લાવ લગ્નથી,
બંધ્યો હરણુ પરિવાર.

૧૨

પૈસાની દુનિયા.

મુલતાંની—ગરબી—તાલ દીપયંદી.

(આખાનો વાધેર કોડિનાર મારો જાય.—એ રાહ.)

જગત જૂઠું ધનનો મેળોછે. ૧

આજિગરોને તરૂંહા તરૂંહાના—હ્યાંતો ખેલોછે;
કોઈ રંકને લૂટે જોનો—ખાંધે થેલોછે. ૨

મુર્ખ ખપેછે સ્થાનો જે શિર—જરનો સેલોછે;
કોડપતી કો રંક બને સહુ—કહે એ થેલોછે. ૩

માનપાન સહુ તેને મળશે—જે ધન બેળોછે;
નાર મિત્રને પુત્ર સ્નેહ તો—જરનો ચેલોછે. ૪

તે ઘર કર જોડી સહુ આવે—જ્યાં જર રેલોછે;
હરિનો મુજરો દ્વિરોજ પાછળ—જરનો ખેલોછે. ૫

ઉઘમના કાયદા.

જુપાલી—ગરબી—તાલ ધામે ત્રિતાલો.

જો દેહ નિરોગી કરવો હોયતો,

તનને રગડી રહીયેર;

જો જ્ઞાનજ દાંસલ કરવું હોય તો,
મનને રગડી રહીયેરે,

૧

આગ લગાડ સૂમના જરને;
નહી કાંમ કઇ આવેરે;
જશથી વૃદ્ધી કરવી હોય તો,
ધનને રગડી રહીયેરે.

૨

મોજ કરી આજશ તળિયે તો.
રંકશમેં ના રડિયેરે;
કોડપતી પતી હોય કદીતો,
તનને રગડી રહીયેરે.

૩

અડિયલ થાશે ઘોડા આકર,
જો બેશીને ખાશેરે;
તાર તાર છૂટો જાયે તો,
સણને^૧ રગડી રહીયેરે.

૪

જેમ શેરડી જોરેં પિળિયે,
વધતો રમ તે દેશેરે;
તેમ ઝડપથી દોહણીમાં,
માખણને રગડી રહીયેરે.

૫

જેમ છરી વાવરશો વધતી,
તેમ ફીટ નહિ ખાશેરે;
નિર્મળ કરવા અગની પર.
કુંદનને રગડી રહીયેરે.

૬

૧—એક જાતનો છાંડ જેની બાલનાં દોરડાં ને કપડાં બનેછ તેને.

૨—સોનાંને.

અત્ર દિરોજ ન પાચન થાશે,
ચાન્ચા વિનજો ગળશોરે;
સુવાસિક લેપન વખતે,
ચંદનને રગડી રહીયેરે.

૭

પતિને વિનંતી.

દેશ જિંઝોટી—ગરબી—તાલ દીપચંદી.

હો વિનંતી વાંચજો પતિરાયા,
શિદ કોધો કરો તજ માયા. ૧

વાઢયું શિશ^૧ લગાડી પ્રીત,
આતે શુ^૨ પ્રીતની રીતે;
પ્રાણનાથ કૂર કેમ થાયા. ૨

નહિ નિશે નિંદ દિસે એને,
આત્રી આ પંડયું દુઃખ સેનેર;
લાવો દિલ દયા સાસુ જાયા. ૩

દાશી સંભાઈ વિયોગેર,
રોડે રાત દિન દૈવયોગે;
નાખી હાલ એવે ધ્યાં ધાયા. ૪

જેમ લોખંડ ખામ્મી કીટ,
ક્ષય^૪ કાળજ મન નહી મીટ;
કરં ઘેલી પિયૂ ગુણ ગાયા. ૫

૧—માથું. ૨—લસકર. ૩—જુદાઈથી. ૪—ખઈ જાયછે,
અવાયછે.

દેઠ પાતી ફિરોજ પત્ની,
ફહેળે હાથ જોડી ખતીને;
છે સ્વામિ સ્ત્રિ સુખના પાયા.

૬

કઈ ચીજ વિના શું નકામું છે.

જિલ્લો—ગરબી—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(હમકો છાંડ ચલે ખેનિમાષો.—ખે રાહ.)

જ્ઞાન વિના છે પુરૂષ નકામો;	
પતિવ્રત વિણ નારી હલકાર્હ.	૧
નિમક વિનાનું ભોજન શું રે,	
ભૂખ વિનાની શી મીઠાઈ;	
સ્વાસ વિનાનું પૂલ પાન સમ,	
ધિક વ્યવહાર વિના સમ્માઈ.	૨
પુત્ર વિનાનું કુળ અંધારું,	
જશ વિણ જાણો જનમ રે ભાઈ;	
મુખી ^૧ વિનાની શી રે મંડળી,	
ભૂપ ^૨ વિનાની આદશાઈ.	૩
દિપક ^૩ વિનાતો મહેલો સુના,	
દાન વિનાની લાખ કમાઈ;	
સંન્ય પતિ વિના ફોજ લખરો,	
શક્તે ઝીતી કયુ ન લડાઈ.	૪

૧—મંડળીનો મુખ્ય, સભાપતી. ૨—રાજ. ૩—ખતી, હીવા.

ફૂલ ફળો વિણુ આગ ન શોભે,
 ભાટ વિનાની શેની ભટાઈ;
 પતિ વિણુતો પરણી નહિ શોભે,
 મલિન હૃદયને શાની સફાઈ. ૫
 ભાવ વિનાની શેની ભક્તિ,
 પ્રીત વિનાની શાની સગાઈ;
 બુદ્ધિ વિનાનું બળ બળજો રે,
 સુચણુ વિનાનાં સુત^૧ ને જાઈ. ૬
 ચંદ્ર વિનાની રાત ન દીપે,
 સુઃખ વિનાનું દ્રવ્ય સવાઈ;
 પ્રભૂ વિના આ જગછે ખાલી.
 દિશેજ લેજો નિત ગુણુ ગાઈ. ૭

આઘ ભીખાઘજી શાપુરજી બંગાલી કન્યાશાળાનો
 પાથો નાખવાની કિરિયા વખતે
 ગવાયલું ગાયન.

નૂર સારંગ—ગરબી—તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(સજ્જન શાણા, સમજને સહુ પ્રોતે પુત્રી શોખવો.—એ રાહ.)

સખિ ચાલોની, જોવાને જાઈયે રે
 મહિમા^૨ આજનો;
 ધન સોસંબજી મરમ નખાવે પાથો
 વીધા કાજનો. ૧

સુત^૧ શાપુરજી અંગાળીના,
એકજ પુત માત ભીખાઇજીના;
કીધાં કમો બહુ નેકીના. ૨

જરથોસ્તી મંડળીની શાળા,
જ્યાં કેળવણી લઈ બહુ આળા;
પહેરે સંસારો સુખ માળા. ૩

અધિકારી થઈ પ્રારંભતણા,
લોધા જશ દીધા લાલ ઘણા;
કેળવણીમાં રાખી ન મણાર. ૪

બાંધે ગૃહ^૩ કેળવણી કાળે,
અધ લાખ દઈ રૂડી દાઝે;
મહુરત પાયાતું છે આળે. ૫

ભીખાઇજી નામ સદા રહેશે,
કન્યા શીખી આશિષ દેશે;
સોરાખજી નિત જગ જશ લેશે. ૬

એવો એકજ જણુજો જનની^૪,
જે મતલબ સારે બહુ જણુની;
શુભ નેમ ધરીને તન મનની. ૭

જે શુભજન આ કાળે આવ્યાં,
અમળાની દાઝ દિલે લાવ્યાં;
રહેજો નિત અવનીમાં^૫ ફાવ્યાં. ૮

અમ વિનતી સુણુજો સુખદાતા,
રાખો નિત આ સુત ને માતા;
કીરોજ કહું હું જગત્રાતા^૬. ૯

૧—બેટા, દીકરા. ૨—ખાકી, કમતી. ૩—ઘર. ૪—માતા.

૫—કુનિયામાં. ૬—કુનિયાના રક્ષણ કરનાર.

નવરોજનો મહિમા.

સિંધુ ખરવો—ગરબી—તાલ ધીમો ત્રિતાલો.

(જરથોસ્તી જેજેકાર જગતમાં જાણીતો.—એ રાહ.)

સખિ નખત્ર^૧ દિવસ રે આજ,
સજની આવોની;
નવરોજ મુખારક કાજ,
ગીતડાં ગાવોની.

૧

મુસલમાનની મ્હોરમ તેવી,
હિન્દૂની દિપવાળી રે;
મંચિરેજો નાતાલ કરેછે,
પારશી પતેતી પાળી.

૨

આજ દીવસનો મહિમા^૨ રૂડો,
સર્વ હરપથી ડોલેરે;
એકમેકની ભેટ લઈ શુભ,
આશિર્વાદો બોલે.

૩

બાળક બુદ્ધિ તરૂણ^૩ મધલાં,
સરસ કરે સણગાર રે;
ગલી ગલીએ વાજાં વાગે,
સરણોધનો પોકાર.

૪

ઘણા વરમ સહુ સુખથી જીવે,
ઘણા જીવે તહેવાર રે;
જરથોસ્તીનો નવલ વર્ષમાં,
ખિલજો જશનો બહાર.

૫

ઉસટ ધરી ઉદોગી રહેજો,

ધરી ધરમ પર ધ્યાનરે;

વડીલની શુભ નકલ કરી,

સુખ રૂડી રાખો સાન.

૬

દ્વિરોજ દુર્ગી આશિષ દેછે,

કૃષ્ણને સદુને નેક^૧ રે;

અદુરમનદને યાદ કરી,

ગરયોક્તી રાખો ટેક.

૭

સ મ સ્યા . (ઉખાણાં)

સિંધુ માંડ—ગરબી—તાલ દીપચંદી.

(મ્હોલે પધારો મ્હારાજ મણીધર મ્હોલે પધારો.—એ રાહ.)

ઉખાણાંનો કેતર—સખી તુર્ત દોની ઉચારી;

કહિને ફરી ના ફર—સખી બહુ લધને વિચારી.

૧

નથી ધાર આધાર ને—નથી હાડ^૨ કે મામ;

સરે કામ તલવારનું—ફરે ઉદકમાં^૩ વાસ.—“કુંભારનો દોરો^૪”—૨

લાય કહું જાણુ ચારને—લાય સાંભલે વાત;

છાંનો વાતો કહી દિયે—બોલી દિસને રાત.—“નાડી”— ૩

શ્યામ^૫ વર્ણુ અતિ શોભતો—ધરી મોરલી લાય;

નિત ટૂંકી વગટે ફરે—નહિ તે ગોપીનાય.—“ભમરો”—૪

હારે ઉલા સુરનરો—તે નારી કેહેવાય;

પુરુષ સંન્ય સાથે લડે—(જેમાં) નાશ શત્રુનો થાય.—“કાંસકી”—૫

નાર એક ધરમાં રહી—સુંદર ધરે પોશાક;

પટહિન^૬ ધરથી નિકળી—દેછે યમની ધાક.—“તલવાર”—૬

૧—ભલું—રહું.

૨—હાડકાં.

૩—પાણીમાં—જળમાં.

૪—કુંભા.

૫—જે ઘેરાવટે ચક્કર ઉપર તઈયાર થાએલું વ.સણ કાપે છે તે.

૬—કાણું.

૬—વસ્ત્ર વગર.

ગોલ ફરી શુભ નારીઓ—ગરબી નાચી ગાય;
જેની વાડીમાં રમે—ધન સહુ લૂટી જાય.—“પાંણીની રહે” ૭
છટે છમાસે ગરબ પડી—લીલા ધરી ઉમંગ;
ધૂજતાં જોઈને ફિરોજ—થર થર ધૂજે અંગ.—“પંખો”—૮

ધૈર્યને ઉપમાં.

જિંઝોટી—ગરબી—તાલ દાદરો.

(જવાહર મને શાને રોકોછા વારમાં.—એ રાહ.)

અનુપમ^૧ કહી આપું ઉપમાર તમને છાજતી;
કો ન જોઈ સંપૂર્ણને ધિરાજતી. ૧

જો હું તમને પ્રદાઈ કહી મેરૂ^૩ જગત તણો,
તેતો છે અચલ^૪ વળી શોધવો બિકટ ઘણો;
જ્યાં દેખું લીલા તમારી સદાજતી. ૨

ચાહે જે મનુ કળ સહુ દેશે તે કલ્પતરૂ^૫.
તેતો છે કાષ્ટરૂ^૬ બળતાંમાં બળે ખરૂ;
સંગ તેની સરખાવતાં હું લાજતી. ૩

કામધેનુ^૭ સકલ ઇચ્છિતની મનપા પુરે ખરી,
તેતો નહિ અમર ફૂદી લાગે ક્યમ લાઉં ધરી;
વળી દેખી દુખ મજનું નહિ દાજતી. ૪

લોટું ગિન્તામણી^૮ અરેથી ઝટ હેમ^૯ બને,
તેતો છે ખાણુ^{૧૦} વળી જોવા નહિ ગમે મને;
સદા ધાતુ તે રહે લસે માજતી. ૫

૧—જેને સારું કોઈ ઉપમાં ન હોય તે—જે બીજાં કોઈ સાથે સરખાવિ શકાય નહી તે. ૨—એ પદારથનું કોઈ વાતે સરખું થવું—મિસલ. ૩—મેરૂ પરવત. ૪—અસે નહિ તેવું. ૫—કાલ્પલું આપે તેવું સ્વર ગતું ઝાડ. ૬—લાકડું. ૭—ઈચ્છા પુરી પાડનારી સ્વરગની માય. ૮—જેની ખસે એ મણી હોય તેને જે જોઈયે તે મળે. ૯—સુવું—સુવ રણ. ૧૦—પરથન.

દયા દાનના સાગર^૧ ક્રોધ તો કહે તમને,
 મોટેરો ખરો પણ ન જળા ખાઈ^૨ ગમે મને;
 લઈ લાખો ભોયો હુરે^૩ ગાજતી. ૬
 રવિ^૪ સમાન કહું તો અતિશય તેજસ્વી^૫ ન ગમે,
 સિતળ ચંદ્ર છે પણ યદ કળાહિણી^૬ સદૈવ ભમે;
 સદા પ્રભુકળા ફિરોજને નિવાજતી. ૭

કળાજુગ .

જિંઝોટી—ગરબી—તાલ ધીમો ત્રિતાલો.

(કહણ થયા માધવ મહારા જઈ.—એ રાહ.)

કલજુગ તારી—રચના ન્યારી;
 ભેદ ભરીછે ભારી રે. ૧
 પાપી નાવ તરેછે દરિયે,
 પુન્ય હુમે દુઃખ્યારી રે;
 ઉદ્યોગી તો ભૂખે તફડે,
 પેટ ભરે ધૂતારી રે. ૨
 જ્યાંછે ચારે ઢગથી ઢળિયો.
 મળે નહી ખાનારી રે;
 ચલિયાં જ્યાંછે ચાર મળે નહિ,
 ભુખથી પીડે ભારી રે. ૩
 દુરાચરણનું ખેત ચરેછે,
 સદા ચરણ રૂપધારી રે;

૧—સમુદ્ર—દરિયા. ૨—ધીમા પવનથી પાણીનું ઉચું નીચું હાલતું
 તે. ૩—સરજ. ૪—ચળકતા. ૫—કળા વગરનું—જેનાં રૂપમાં
 વધવટ થયા કરે તે. ૬—હોડી—વાહાણ.

નીતિ ક્રોધો તો વિષ લાગેછે,
સિખ લાગેછે ખારી રે. ૪

પ્રિયા પતીને ગરદન મારી,
ધાવ કરેછે કારી રે;
જગને કાળે દોંગ કરીને.
થાય સતી મતવારી રે. ૫

સખી શેડિયા વાડી વેચે,
ધર આંધે જીખારીરે;
શેઠાણીની સાડી મહેલી,
ચાકરડી જરતારી રે. ૬

કુળીનને મહુ ભુલ્યા જઈને,
ધનથી આંધે ચારી રે;
પતી હજારે રૂપિયા માંગે,
જો પરણે કુમારી રે. ૭

ચોરી પર સિરજોરી કરીને,
માંગે ન્યાય પુકારી રે;
મુર્ખ મુન્સફની નિર્દોષોનો,
પ્રાણ લિચ્છે મારીરે. ૮

દેવળ દેહરે દરશણ ગ્રહાંતે.
ચોરી કરે ભજનારી રે;
ધૂપ દીપ તો ક્યાંથી લાવે,
ભૂખે મરે પૂજારી રે. ૯

પ્રુશામદોનું સેન કરેછે,
ચોર કરે સરદારી રે;
ફિરોજ ફહેછે સત્ય શિખામણ,
લાગે સર્વ અકારી રે.

૧૦

પ્રીતનાં પરીણામ.

સિંધુ ખરવો-ગરબી-તાલ ધીમો ત્રિતાલો.

(જાડું જાડું રે કાહલાપુર રહેર.—અ રાહ.)

દુઅકારી પ્રીતનાં પાંણુ^૧-કોઈ નવ ખાશોરે;
રડિ બળિતે ખોશો પાંણુ-સુખી નવ થાશોરે. ૧
જુઓ પતંગ દીવડો જોઈ.
તન મન પ્રીતે ધાયરે;
કૂર પ્રિયા તારે કાજે તે.
ભખ્મ બળીને થાય. ૨
નાદસ્વરતણીર હરણુ કરેછે,
પ્રીત ખરી નિરદોષ રે;
બળ પસારી રંક ફાવવી,
મારી રહે સંતોષ. ૩
પ્રીત કરેછે ભવર કમળની.
ઘેલો થઈ લખટાઈ રે;
સાંજ સમે જો ફૂસે બિચારો.
મરે નિશે^૩ યુગલાઈ. ૪

૧—તીર. ૨—માયનના લામ્યા સ્વરની. જુઓ નોટ પાંતે ૭ મે. ૩—રાતનાં.

ચક્રાર પક્ષી ઉડે ગગનમાં,
કરી ચંદ્રની પ્રીતરે;
બદન પછાડી મરે આપડો,
આ શું પ્રીતની રીત.

૫

જળથી પૂર સરોવર જોઈ,
હંસ^૧ લગાડે માયારે;
ફિરોજ જ્યારે સુકી ગયું જળ,
અંતે તજી સિધાર્યા.

૬

કુખતા પાપીનો પશ્ચાત્તાપ.

નૂર મારંગ-ગરબી-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(સિમ્જન સાણા, સમજને સહુ ખોતે પુત્રી શીખવો.—એ રાહ.)

હો વિશ્વદાતા^૨, દાસ પુકારું
ગારું વૃહદા આવોની;
હો દુષ્પત્રાતા, દિલમાં કાંઈ
શ્યા પાપીની લાવોની.

૧

તજિ તમ જેવા કુત્ર જગતપતિ,
લજિ નર્ક માળ સજિ મંદ મતિ;
ટુક દેખો કેવી થાઈ ગતિ.

૨

ભવ સાગરમાં, તો રેલ ચહડી,
ચમકે વિજળી વાદળ ગગડી;
શું ટકશે પાપી નાવ ઝડી.

૩

૧—તળાવે અને સરોવર તોરે રહેતો એક પક્ષી. ૨—કુનિયાને સ
ધર્મો ન્યાયત બખશનાર. ૩—મદદ કરવા-બચાવવા.

ઉછળે મોળા બહુ પૂર બળી,
જાણે હરપળમાં જાય ગળી;
સાંમે ધુરકેછે પદાડ વળી. ૪

કુપયનું^૧ સુકાંન અરે તૂટું,
કરતુકતું વહાણ અરે ઝૂટું;
જઈ કેને દવારે શિશર ફૂટું. ૫

જે જાણી મધ મેં વિપ પીધાં,
મદમાંડે તજિ પુત, પાતક કીધાં;
હૂં સંજે જે મેં લીધાં. ૬

હરિને ફિરોજ જે તજિ ભાગ્યો,
યમનો ચાલુક પીકે વાગ્યો;
મુઠ અંતસમે ચોંકી જાગ્યો. ૭

જગદર્શન મેળો.

સિંધુ અરવો—ગરબી—તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(નરથોસ્તી જેઠેકાર જગતમાં જાણીતો.—એ શબ્દ.)

હું આવી જગદર્શન-મેળો જોવાને;
પામી સુખ કરી પ્રશંન-ખંડો જોવાને. ૧

તરહા તરહાની દુકાંન છે હયાં.
નાહનીને કો મોટી રે;
કોઈ પુન્યને જશને લેછે,
દાનત કોઈની ખોટી. ૨

બાજિગરોએ ખાંજી માંડી,
લેક થયાં વશ કોઈ રે;

યયો લોભમાં જે જન વશતે,
મુરખે દોલત ખોધ.

૩

ઘોળે દિવસે ખીશાં કાપી,
ચોર થયા કંઈ શેઠ રે;
ઝહેનો સહુ સંભાલી રહેજો,
નહિતો કરશે વેઠ.

૪

રમત રમેછે શર સિપૌઘઝો,
કરી પાપનો નાશરે;
કોઈ ખુદાને ભૂલી પાપી.
પંથ ચલાવે ખાસ.

૫

કોઈ પુત્ર પુત્રીને ખોઈ,
લીડ જોઈને રોયારે;
કોઈ પિતા પતિ નારી ભારી,
હસતે મુખડે જોયાં.

૬

ગરીબ ઝૂકે ચિથડે હાથે,
જોયાં પુન ધનવાન રે;
મોટે મહેલે કોઈ ગુમાવે,
હરિધન^૧ સુધને માન.

૭

અમીર વેશં ચોર ફરેછે,
સખી શેઠ ફેલવાય રે;
ખુશામતિયા ઢોલીઝ્યાર જશ,
દોલ વગાડી ગાય.

૮

કિરોજ આ અવસરનો^૧ મહિમા,
કહ્યો કાંઈ નહિ જામ રે;
ખ્યાલ કરીજો પ્રભૂ ભજો તો,
સ્વર્ગે સુખ બહુ થાય.

૯

તન દેહરૂં.

કાફી માંડ—ગરબી—તાલ દાદરો.

(અલગોત્રિ આસ પલો લાગશેરે લોલ.—એ રાહ.)

મને દેહરે શું કાંમ પ્રભૂ પાસછે જો,
પુરી પાડી જોણે જગની આસછે જો;
ભટકવાની ધરધરે ન ખાસછે જો.

૧

કાંઈ કહે કે દુવાઈમાં નાથછે જો,
કાંઈ વેદને પુરાણ કરે પાઠછે જો;
અનમોલ એક લાલ મુજને હાયછે જો.

૨

નહી જાઉં ગંગા નદિએ સ્નાન કાજ જો,
નહી ટોંગ કરી જગમાં ગુમાઉં લાજ જો;
સદા ભળું પ્રેમ કરી વિશ્વમહારાજ જો.

૩

નહી જોગની થઈને જગત ત્યાગ કરું જો,
નહી ઠાકરનો ઘાંટ કદી હાથ ધરું જો;
ભજી તનમને પ્રભૂ ભવનાં દુઃખ હરું જો.

૪

મુજ હૈડે આંધુછે મેં સ્થાન^૨ હરી જો,
નિત્ય ભાવથી ભળું હું દિનરાત વરી^૩ જો;
સદા રહું છું ખુસાલ ભક્તિ ભજન કરી જો.

૫

૧—જેગજમ્નો, તકનો.

૨—ઠેકાણું, જગા.

૩—વળી.

કોઇ ઇજ્જદ ખુદા અહુરમજ્જદ નામ લેજો,
કશ્નુ હરિ શિવ નારાયણને રામ લેજો;
કોઇ અલ્લાહ રબ કહી નિત્ય કામ લેજો. ૬

કોઇ જગત તજી લજે વનોમાં રહી જો,
વળી ઉંધું તન કરી વિપત બહુ સહી જો;
પણ ખુદા એક સર્વનો બિજો નહી જો. ૭

કહે ફરીજી ધરમ સહુને પ્યારેછે જો,
જુઓ માલિ એક જુદો જુદો ક્યારેછે જો;
પણ ખુદા કોઇથી કદિ નહિ ન્યારેછે જો. ૮

સંતોષ રાખવા વિશે.

સિંધુ બરવા—ગરબી—તાલ દીપચંદી.

(આવા મારે ઓડલે અલેખિલારે.—એ રાહ.)

સખી જેમ રાખે પ્રભૂ તેમ રહિએ; ૧
સુઃખ સાથે દુખો પેણ સહિએ.

દિન કોઇ ગાડિએ ફરિએ,
કદિ તડકે પગેથી વિચરિએ;^૧
દુઃખ દિલમાં કદી નહી ધરિએ.

નહી રોજ મળે મીઠાઈરે,
કદી વાસીળી ટુકડા ખાઈરે;
સંતોષી રહેજો ખાઈ. ૩

જરતારી પહેરી સાડી રે,
નવ ગરવિ થશે જમ વાડી રે;
છે લાખ નદીઓ આડી. ૪

કદી નવરતનેઓ^૧ ઝમકિઓ રે,
કદી ફાટિ આડિઓ દમકિઓ રે;
નહી ભૂષણુ^૨ પેહરી છકિઓ. ૫

બની શેઠાણી કામ કહિઓ રે,
કદી ચાકરડી થાઇ રહિઓ રે;
સંતોષ ધરી સહુ સહિઓ. ૬

સૂર્ય ચઢશે ઉચે મધ્ય દિશે રે,
વળી આથમતો પૈણુદીશે રે;
રૂહેશે ન નિચે ચઢી રીસે. ૭

નિત્ય હસિઓ ને ભકિત પઢિઓ રે,
નહી પ્રારબ્ધ^૩ સાથે વઢિઓ રે;
પ્રભૂપર રીશે નહી ચઢિઓ. ૮

પ્રભૂ ચૂલાશે તેમજ થાશે રે,
રંક રાય થઈ પણુ જશે રે;
ગમ રાજ ખોઇ કોઇ ખાશે. ૯

કદી અંક સજાવ્યે ધૂલે રે,
ફીરોજ તાંચે પણુ ચૂલે રે;
ફેડી નાર પ્રભૂને ન બૂલે. ૧૦

૧—હિરો, માણિક, મોતી, પાત્ર, પોખરાજ, ગેમ્મેટ, લક્ષણિયો, પર.
વાણુ ને નીલમ એ નવ જાતના રતનો. ૨—ધરેણાં. ૩—નસીબ

સ્વર્ગ ગામ.

જિ'ઝોટી—ગરબી—તાલ દાદરો.

(ચાલની ચાલની ચાલની રે બેની ભણવા નિશાળે.—એ રાહ.)

આમછે ગામછે ગામછે રે;	
મારા સ્વામિનું સુંદર ગામછે.	૧
પ્રભૂના પ્યારા ત્યાંજ વશેછે;	
સ્વરંગ જેનું નામછે રે.	૨
સુઃખ ચેન સાથ ત્યાં મરવે વશેછે;	
દુઃખો દળીદ્ર નકામછે રે.	૩
રાગ રંગને મોજ મઝામાં;	
હરપિત આદો જમખે રે.	૪
સાત જાત મંઝાય વશેછે;	
ખુદા અલ્લાને રામછે રે.	૫
કરપ સરપ સહુ સાથ દિશેછે;	
કાળાં ઘોળાં ચામછે રે.	૬
જગમાં જે રહિને પુન્ય કરશે;	
નિશ્ચય તેનું દામછે રે.	૭
દિરોજ પતિનું રહેર તે જોશે;	
જે ગાંઠે પુણ્યર દામજે રે.	૮

ધડપણનો બળાપો.

સિંધુ માંડ—ગરબી—તાલ દીપચંદી.

(મોહાલે પધારો મહારાજ મણીધર.—એ રાહ.)

ધડપણ કેણે કર્યું રે—આ—દુખ કેમ સહયું જાય. ૧

૧—તમ કલાકનો વખત, મોહલ. ૨—સવાબના, નોકોના. ૩—પદસા.

એથી કારજ નહીં સંચુ ને-ત્રીજો ધરિયો પાય^૧;
એનીર નહિ અમણી કીધીતો-હાથે જાતાં ખાય. ૨

તન કાંપે મન દર દરેને-દિન લાગે જૈમ મામ;
દંતવિના જડખાં લડે જૈમ-ગાય વગોજે ઘાસ. ૩

કાન છતે ખહેરો હું અનુને-ભૂખ છતે શું ખાઉં;
આંખ છતે આંધળો થયોરે-પાય છતે ક્યાં ભાઉં. ૪

પરણી નારી નિત ખડખડતી-ક્રોધ કરે મનમાંદ્ય;
દિલમાંતો અળતાં સળગે પણ-જોર નહીં તનમાંદ્ય. ૫

દીકરડાના દીકરા મને-રમવા એંચી જાય;
હું ઘોડાને ફટ મારે જો-ઝટ નહિ ઉચળું પાય. ૬

જીવ પેરે ચાહું જે એટા-તે બિનવેડ જગનાથ;
(કે) બાપા ક્યારે પાછા થાશે-કે ધન આવે હાથ. ૭

બુદ્ધીપો છાજે તેન-જેને દુધ પુત હોય ઘેન;
ફિરોજ ખરો ભાગ્યસાલી તે-જેનું પુખ્ત તન મેન. ૮

ઘોરસ્થાનનું વર્ણન.

તૂર સારંગ-ગરબી-તાલ ધિમે ત્રિતાલો.

(સૂણ સાહેલી, હરિ ભજવાનો અવસર એજે જાયછે.—એ રાહ.)

જોઈખ્યાલ કરો-કેવા કીધા કાળે^૧ સહુના હાલજો;

ઝટ ધ્યાન ધરો-વશ થઈને પડ્યાંછે બુદ્ધીં ખાળજો. ૧

૧—ઐટલે બે પત્ર નખળા થવાથી હાથમાં એક સાકડી ધરવાની ફર
જ પડેછે. ૨—ઘડપણને લીધે બેહુ આંખો નખળી-થયોથી અશમા લગા
ડવા પડેછે. ૩—બિનંતી કરેછે. ૪—મહોતે.

- આ સુતોછે રાજા જંગી,^૧
 છે લાશ પડી અંતે નંગી;^૨
 વળિ ઘેરે જગની થઇ તંગી. ૨
- હવે તાજ ઝલકવું આ માથે,
 કર આખરું^૩ તેની સાથે;
 તે ન્યારિ થશે નહિ કોઇ હાથે. ૩
- જો પેલી કપરમાં છે રાણી,
 લાગ્યો જેને યમ દયાં તાણી;
 તજિ કોઇ પડી છાંનીમાંની. ૪
- હતો શેઠ વડો આ કોડપતી,
 સમસાનેં પડ્યો તજિ વાડિ છતી;
 વળિ રાત્ર રહેછ (કે) મળે ન બતી. ૫
- આ સૂમ જુએછે અધઆંખે,
 જન દ્રવ્ય પડ્યું લૂટે પાંખે;
 વળિ ખાઈ સહુ બૂડું ભાંખે. ૬
- આણે સુકર્મ તો બહુ કીધાં,
 ભુખ્યાંને સીધાં બહુ દીધાં;
 અમર રહિ જગમાં જશ લીધાં. ૭
- આ કોઇ પડીછે રૂપવંતી,
 હતિ તન શોભાવા બહુ ખંતી;
 વિકાળ^૪ સુરત થઇ શ્રીમંતી. ૮

૧—બહાદુર. ૨—નાગી. ૩—કોઈ ગરીબના તનની બનેલી
 ખાખ. ૪—બિહામણી.

જાહેલ હતો આ બહુ જાલમ,
 જેને ત્રાસે બીધી આલમ;
 યદ્ય શરણુ સુતો દયાં બેમાલમ. ૯

ફીરોજ દિવસ આ ખાસજ છે,
 પ્રભુ સિવાય સહુનો નાશજ છે;
 અંતેતો યમની આસજ છે. ૧૦

પ્રમેશ્વર સર્વને સંભાળેછે.

ધનાસરી—ગરબી—તાલ દાદરો.

તું નવ સોંચ જિવન—પ્રભુ સંભાળશે;
 ઘટે જે જેને તેને—તેહવું આલશે. ૧

કણુ કીડીને વળી—ગજને^૧ ગંજ છે,
 અજગર^૨ પેટ ભરે—ન કાંઈ રંજ છે;
 નિકળી ઇંડી—પક્ષી તુરત આલશે. ૨

હૈંહ તો જલ વધુ પી—વનમાં જાયછે,
 જોની શાહમુગો—બળતું ખાયછે;
 મેડક^૩ મેઘ^૪ જોઈ—તુરત ડુહી ફાળશે. ૩

ગર્ભે ગુપ્ત રહ્યો—નવ દસ માસ જે,
 કેણી જુગતે રહી—લીધો ત્યાં સાસ^૫ તે;
 દેઈ દુધ થાંન ભરી—પ્રથમ તે પાળશે. ૪

૧—હાથીને. ૨—એક જાતનો મોઢો સાંપ. ૩—દેડકો.
 ૪—વરસાત. ૫—માંણવાયુ, દમ.

બાલક દંત વિના-દુધે ઉધારિયાં,
પછિ અન્ન ખાવાને-દંત ઉધાડિયા;
જેથી ચાવી સહુ-પેટ દુખે ટાળશે. ૫

તને તો તારિ ફિકર-કુલ જગની તહેને,
પાળશે તેજ સહુ-જીવ દીધો જશે;
ફહે ફીરેજ મુરદો-સહુની ભાળશે. ૬

સદગુણી સ્ત્રિ.

સિંધુ ખરવો—ગરબી—તાલ ધામે ત્રિતાલો.

(જરથોસ્તી જેઠેકાર જગતમાં જાણીતો.—એ રાહ.)

સખિ જો પેલી શુભનાર,
પ્રભુ ભજવા ચાલી;
સજિ નેકીનો સણુગાર,
પ્રભુ ભજવા ચાલી. ૧

સત્ય વચન નિત મુખથી બોલે,
સત્ય ચાલ નિત વહાલી રે;
સત્ય નિયમની નિષ્ઠા રાખી,
સત્ય દિપે મતવાલી. ૨

ધન્ધર વાંણી સુગુણ પિછાંણી,
પોથી કરમાં જાલી રે;
એક નાથને ચિત્ત લગાડી,
તજિ બદ લાલચ ઠાલી. ૩

સદગુણનો શ્રંગાર કરીને,
રિઝવેછે જગવાલી રે;
ભર ઉમંગથી ભજનો ગાઈ,
હસી હસી લેછે તાલી.

૪

આ જગબાગ રચ્યોછે જોણે,
જે છે અનુપમ^૧ માલી રે;
૩૫ રંગ તેનીજ સુગંધે,
પમરેછે સહુ ડાલી.

૫

રાય રંક સહુ એકજ તેને,
ઘોળીને શું કાળી રે;
૩૫ તમારું શોભિત દેખી,
ના જાણે કુલિકાલી.

૬

દ્વિરોજ ફેરેછે અમૃત્ય જુગથી,
જગપાલક વનમાલી રે;
જે મુખ તેના જશને ગાશે,
કદિ નહિ રહેશે ખાલી.

૭

કુસંગ તજવા વિશે.

પિલુ—ગરબી—તાલ દાદરો.

(ગરબે રમવાને ગારી નીસરયાં રે લોલ.—એ રાહ.)

પડશે નવ કોઇખી કુસંગમાં^૨ રે લોલ,
સદગુણ તજશે બાપ-થશે ખાખ;
નીતિસંગમાં રે લોલ.

૮

૧—જે બીજા કોઈ સાથે સરખાવી નહી શકાય તે. ૨—બુરી સંગતમાં.

બોરડીનો સંગ કરી કેળ^૧ ટુટેરે,
લિંગ લેળું અતરથી દુરગંધ છુટેરે;
પતંગ^૨ થશે કાળી—જશે લાલી,
ગળી^૩ રંગમાં રે લોલ. ૨

દૂધતો ખટાસ સંગથી ફના થશે,
છાંચ સુવો નીમની મોં કડવું થઇ જશે;
અસ્વ^૪ અમિલ જાત—કમે લાત,
ખરો^૫ સંગમાં રે લોલ. ૩

મેળિ જળો છાતિપર ન દૂધ ધાવશે,
પુરાઇમાં પુરો રિજે લલુ^૬ ન લાવશે;
નાગ દૂધ પાન—કરી પ્રાણુ,
લિખ્તે અંગમાં રે લોલ. ૪

ઘસાઇ વાંસ વન ફિરોજ સંધુ આજશે.
ઝાડ બલાને જુઝ્મા નફો શું આલશે;
જોડે^૭ જડ લાલ—થશે આજડ,
સુંદર નંગમાં રે લોલ. ૫

લુલી પડેલી સિત્ર.

સિંધુ કાફી—ગરબી—તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

વગડે^૧ લુલી પડીરે લુલી પડી,

કિતાર પાર વનમાળી. ૧

૧—કેળડું ઝાડ—યાને બોરડીના ઝાડની પાસે કેળ ઉગેતો કેળના પાતરાં બોરડીના કાંટાથી ફાટ્યા વગર રહે નહીં. ૨—પતંગડું લાકડું જે રંગના કામમાં આવેછે. ૩—અમક જાતનો છોડ જેના પાતરાંનાં રસમાંથી આશમાની રંગ પેદા થાયછે. ૪—ઘોડો. ૫—ગધડા. ૬—વગર કારણે દોષ—તોહામત. ૭—જંગલમાં.

સાસરે જાવું મળને છે,
લેખિ મહુ એમજ રહેછે;
કે ખહૂ દૂર પતિ રહેછે.

૨

તજી પ્રિય પિયર હું ચાલી,
હ્યાં કોણ તમે વિણ વાલી;
નિશ^૧ કેમ જશે. હ્યાં કાળી.

૩

મજ સંગે કોઇ ન આવ્યું,
પિતૃ માંને પણ નહિ લાવ્યું;
સહુ રોઇ હેત દર્શાવ્યું.^૨

૪

આ વગડે હું અંજાણી,
નહિ મળે અન્ન કે પાણી;
હ્યાં કરણી લારી તાંણી.

૫

ધુરિ વાઘ પુઠે ભટકેછે,
લખ^૩ સરપ^૪ વૃક્ષ^૫ લટકેછે;
વિખિ^૬ કંટક^૭ પગ ખટકેછે.

૬

મજ માંયે પવ્વું^૮ લારી,
કરણી બોળો દુખકારી;
રાખું હું કેમ ઉતારી.

૭

ફહે દિરોજ સાંભળ બાંણી,
જે ભજશે પ્રભુ વખાંણી;
મળશે તેને પ્રિય જાંણી.

૮

૧—રાત. ૨—દેખાડ્યું. ૩—લાખની સંખ્યા. ૪—સાંધા.
૫—ઝાડો ઉપર. ૬—ઝેરથી ભરેલા. ૭—કાંટા. ૮—ચીપન.

સ્વામિ સેવા.

કાળિંગડો—ગરખી—તાલ દાદરો.

(રાજ ખંસી બજવી સુધ વીસરી રે લોલ.—એ રાહ.)

ભજી સ્વામિ હું સદૈવ^૧ રહું ચેનમાં રે;
રહું ચેનમાં ચેનમાં ચેનમાં રે. ૧

ભલે લોક હસે બહુ મને જોઇને રે,
નહી પોછે હું પડું કદી રોઇને રે;
હસી વેહું હું મર્વ સુખી સેનમાં^૨,
સુખી સેનમાં સેનમાં સેનમાં રે. ૨

અહો સ્વામીજી ભલે તમે આવિયા રે,
દયા દાશીપર રૂડી તમ લાવિયારે;
હવે રહેશોજ સદા વસી નેનમાં,
વસી નેનમાં નેનમાં નેનમાં. ૩

નમી જોડું દાથ બન્ને બહુ લાવથી રે,
વરં તમને કૃપાનિધાન^૩ લાવથી રે;
સદા આગ્રાને^૪ ભણું મધુર વેણમાં^૫,
મધુર વેણમાં વેણમાં વેણમાં રે. ૪

પ્રભૂ સ્વામી એ બેહુ હિયાં એકછે રે,
કહું પંથ જો ફિરોજ તો અનેકછે રે;
કોઇ ચાલેછે વિષ્ણુ કોઇ જૈનમાં,
કોઇ જૈનમાં જૈનમાં જૈનમાં રે. ૫

૧—સદા.

૨—અદામાં, ચાળખાં.

૩—દયાના ભણાર.

૪—કુકમને.

૫—વચનથી.

માણસને ખુદાની શિખામણ.

ભૈરવી—૫હેત—તાલ દીપચંદી.

અનિત ^૧ રાજ મારું જગતમાં સદા;	
સકલ જીવજંતો કરેછે અદાર.	૧
ન કર માનવી તું ફિકર ખાધની;	
હું દોલત અખુટનો સખી છું ધની ^૨ .	૨
અગર કાજ અટકે વિપતમાં પડે;	
મને યાદ કર તું કદી ના રડે.	૩
હું મારો કરી નિત્ય જાણું તને;	
અરે માનવી માન તેમજ મને.	૪
ઉઠાવી મુરું કાંમથી હાથ લે;	
ડરી મુજબકી પુણ્ય ^૪ ધન સાથ લે.	૫
પ્રથમ ખાખ જળ મેળવીને તને;	
ન મુશ્કિલ પડી કાંઈ ઘડતાં મને.	૬
કરેછે તું શિદને ફિકર પેટની;	
ન રહેશે ભુખો ભાવથી ભેટની.	૭
તને યાદ મારીજ કરવા કીધો;	
તજ ક્યાં ભમેછે તું રસ્તો સીધો.	૮
કિધી સર્વ રચના સુણો માનવી;	
તમારેજ કાજે નેકી જાણવી.	૯
પરંતુ તું વશમાં પડ્યો જગતની;	
ગુલાંમી કરે તુજ ગુલાંમો તણી ^૫ .	૧૦

૧—નહી છતી શકાય તેવું. ૨—હાવભાવ. ૩—ધનવાન.
 ૪—નેકી. ૫—આ જગતની સઘલી રચના ખુદાએ માણસને વસ્તે પેદા કીધીછે, તથા તેના સુખો ભોગવી તે સાહેબને પીછાનવાને, પાંચ જ્ઞાન ઇંદ્રિયો બક્ષી, જેની ઉપર હાકમી ચલાવવાને આત્માને ચુકરર કીધાછે; તે થી જે આદમી આ પાંચ જ્ઞાન ઇંદ્રિયો (જે તેની ગુલાંમડીઓ છે) તેઓને પોતાનાં તાબા હેઠળ રાખતો નહી, પણ ઉલટો ઇંદ્રિયાને સંતોષ રાખવો જેમ તેઓ કહેછે તેમ ચાલેછે યાને વિષય ભોગમાં પડેછે, તે પોતાના ગુલાંમોના ગુલાંમ બરાબર છે.

મને શોધતાં પ્રાણ સુધળાં ફરે;	
મુરદો ^૧ પુરવવા મને સાંભરે.	૧૧
હું પણ તેમ શોધું તને ભાવથી;	
તું આધો ભમે કાં ભયો તાવથી. ^૨	૧૨
વગોવે મને કાં તું મનમાં બળી;	
મને ભુલ્યો મન પર ન કોધે વળી.	૧૩
ભજન કર્જ તારું કરીલે અદા;	
અખશવું ખાજ ^૩ કાજ મુજનું મદા.	૧૪
વિસારી તું ભજનો સહે આપદા;	
ભુલું નહિ તને ભોજનો દુઃ સદા.	૧૫
તું માગી રહ્યો કાલ કાળે સહ;	
હું ભક્તિ કાલની ન માંગી લહું.	૧૬
સુણ દિરોજ જે આ શિખો ^૪ પાળશે;	
સદા બેઠું જહાંને સુખી તે થશે.	૧૭

૧—મનની ઇચ્છાઓ. ૨—તાવ ત્રણ પ્રકારના હોયછે, પહેલો અધ્યાત્મિક એટલે શરીર અને મન સંબંધી સંતાપ જેવાકે ખેદ, શોક રોગ ઇત્યાદિ. બીજો આધિભૃતિકસરદિના ઉત્પાત જેવાકે ભૂકંપ, રેલ, ફકાલ, આગ ઇત્યાદિ. ત્રીજો આધિદેવિક—અકસ્માત દેવવિકોપ, જેવાકે વિજળીનું પડવું, કોગળીયું ઇત્યાદિ તેથી. ૩—ખોરાક. ૪—શિખામણી.

ભાગ ૩ એ.

ઉરદુ ભાષાના ગાયન.

ધશ્વર સ્તુતિ.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઈ.

(કિડાતા બાક સરપર કુમતા મસ્તાના આતા હૈએ.—એ રાહ.)

ધલાહી જિંકમે^૧ તેરે,
મખી ખલ્કત બની રહવે;
હમારે કલ્બમે^૨ હરદમ,
તેરિ ઉલ્કત^૩ બની રહવે. ૧

ધ્વાંપર આબિદો-ફાસિક^૪,
પ હૈએ લુતફો-કરમ^૫ ઉસ્કા;
કરો તુમ ફૈલ^૬ વો યારો,
કે વૃહાં રહમત બની રહવે. ૨

સફર હૈએ દૂરકા યારો,
ન ખાલી હાય તુમ જાઓ;
અગર ચાહતે અજીઝો તુમ,
વૃહાં ધજજત બની રહવે. ૩

કરો કુરબાન જાંનોમાલ,
અલો ધરશાદે-મુશદ્દ^૭ પર;

૧—દીલમાં. ૨—ચાર, મહુબબત. ૩—પરહેજગારો અને
ગુનાહગારો. ૪—મેહેરબાની અને બક્ષિશ. ૫—કરમી. ૬—પેગ
અપરનાં અપવા ગુનાં કરમાન.

ધ્વંસાં આરામસે ગુજરે,
 ન વાંહ દિકકત^૧ બની રેહવે. ૪
 જ્ઞર^૨ પાઉં મેં શૈતાં પર,
 યહી હ્યે આરગ્નૂ હરદમ;
 હમેશા નરસ—સરકશ^૩ પર,
 મેરિ તાકત બની રેહવે. ૫
 બના કાદમ મકાં તુ વહાં,
 ધ્વંસાં જો હ્યે કના હોગા;
 દિઆ કર નામપર ઉસ્કે,
 સદા જરકત બની રેહવે. ૬
 મજારે—પાક્યાજો^૪ પર,
 જલાયા જિહ^૫ કર ફીરોજ;
 મિશાલે આશકે સાદિક^૬,
 તેરિ તુરબત^૭ બની રેહવે. ૭

જીવને શિક્ષા.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ દાદરો.

(અખતો વો દિલ ફરીબસે કામ પડા જો હો સો હો.—એ રાહ.)

રેહતી હ્યે ખુલખુલ ખુશનવા^૧,
 નામે ખુદા હરદમ તુ લે;
 ચાહતા હ્યે વસલે-ગુલ દિલા,
 નામે ખુદા હરદમ તુ લે. ૧

૧—સખતી. ૨—ફતેમંદો. ૩—ખુશ હવસ. ૪—નેક લો
 કેની કબર. ૫—લોખાંન. ૬—સાચો, ખરી. ૭—કબર.
 ૮—જાનાર, ખુશ અવાજ વાદે.

ક્રીના કપટ કર દૂર તું,
 ફેલતા હૈએ વો આઈન-૩^૧;
 ચાહે અગર દિલક્રી સફા,
 નામે ખુદા હરદમ તુ લે. ૨
 હર બર્ગ-ગુલર દેખો જરા,
 યાદે ઇલાહી કર રહા;
 ફેલતી યહી બાદે-સખા^૩,
 નામે ખુદા હરદમ તુ લે. ૩
 દેખા લખે-દરિઆ^૪ પેળ,
 હર મૌજ^૫ બેહરે બા સફા;
 ફેલતી હૈએ બા નાજો અદા,
 નામે ખુદા હરદમ તુ લે. ૪
 ફિરોજ અસલે-મુદદાઆ^૬,
 ફેલતા હૈએ બા સિદ્દો-સફા^૭;
 ચાહે જો વસલે દિલદેખા,
 નામે ખુદા હરદમ તુ લે. ૫

દિવાનો આશક.

પિલૂ જિંજોટી—ગજલ—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(કાન હૈએ અઈસારે યારો કૂએ જાનાં છોડે.—એ શીહ.)

યાંકાં ફિરતા હૈએ ક્યું મજનુ^૧ સા^૨,
 અએ દિવાને બોલદે;
 કિસ પરીકા હૈએ આશક તું,
 અએ મસ્તાને બોલદે. ૧

૧—સાફ દિલ. ૨—ફૂલતું પાતર. ૩—સવારનો પવન.
 ૪—દરિઆ કિનારો. ૫—મોજો. ૬—અસલ મતલબ.
 ૭—સરચાઈ અને સફાઈથી. ૮—દિવાનાની માફક.

ધૂમ્મે બેખોદ^૧ શમા^૨ તુજકોતો,
 ખાક બનાને જલતી હૂમ્મે;
 જન દિશાની ઇતની ક્યું,
 કરતા પરવાને બોલદે. ૨
 ઇસ દૂએમે^૩ રેલતે હૂએ,
 દો સાફી હર એકકે દુશમન;
 હુંદ રહા કિસ સાફીકા,
 મેખાના સિઆને બોલદે. ૩
 કોન કુસુંગર^૪ દિલ લે તેરા,
 છૂપ રહી હૂએ ઇસ જા મેં;
 રોજો રાખ રો રોએ ગજતા,
 ક્યું ખુતખાને^૫ બોલદે. ૪
 અહબાખ^૬ ક્યું ફીરોજકે,
 રાહી હૂએ સૂએ-અદમ^૭;
 એહવાલ ઇસ રેહલતકા^૮ તું,
 જાલિમ જમાને બોલદે. ૫

બુઢાપામાં લાચારી વિશે.

કાલિંગડો—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(લલા હમકો નસીબાંસે મિલા મમખાર સાફીહૂએ.—એ રાહ.)

જંદફીમે કિસી પરભી,
 નસીબા તું ખફા ના હો;

૧—ધાસતી વગરની. ૨—ખતી. ૩—જફર. ૪—દેહકાં.
 ૫—દોસ્તો. ૬—ફના તરફ. ૭—રવાનગીનો.

હમારે દુશ્મનો પરભી,	
કપૂ અએસી જક્ષા ના હો.	૧
ગિરેખાં ઔર દામનકે,	
મિટાદે દાગ નેકીસે;	
ખુતા-આલુદ્દહ ^૧ સાખુંસે.	
દિલા હરગિજ સક્ષા ના હો.	૨
રક્ષોનેર લગાકે આગ,	
ઉસ્કા દિલ ઝિરાયા હએ;	
મુકદ્દર ^૩ કિસ કદર હમસે,	
કપૂ વો માહલકા ^૪ ના હો.	૩
રજમંદીમે ઉસ્કે જાંતો,	
દિલ હમ દેકે બેકે હએ;	
ધલાહી વો ખુતે-કાતિલ,	
ભિ હમસે નારજ ^૫ ના હો.	૪
દવા હર દદકી હએ નામે,	
યજ્ઞદાં યાદ રખ ફીરોજ;	
વજ્ઞકા ^૬ હએ એહી હરદમ.	
ભલા ક્યું કર શિક્ષા ^૭ ના હો.	૫

એક નહી કીધું તો બિજું શા કામનું.

કાફી પિલૂ—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો કેકો મુગનાઇ.

(ખારે હસરત કબર તક દિલમે ખટકતા જાએગા.—એ રાહ.)

પિઆલે વસલત^૮ ગરએ બરકે,

ના પિયા તો ક્યા પિયા;

૧—યુનાહથી ભરેલા. ૨—કુશમનોએ. ૩—મેલા દિલની. ૪—અંક મુખી. ૫—નાપુશ. ૬—ખંદમી. ૭—તનદસીરતી. ૮—તારા બિલાપતું.

- ખિઆસે રખસત^૧ દાંડાંસે વાંકા,
ના ક્રિયા તો કયા ક્રિયા. ૧
- હાએ મહાખ્યતમે^૨ તદ્વાપત,
મતલમે દિલદાદાહર ઔર;
તાલમે—દિલકે^૩ તંઈ દિલ,
ના દિયા તો ક્યા દિયા. ૨
- ગો બખાહેર તું લિઆસે,
ફરમે^૪ ફિરતા હાએ યાર;
બાતિન અપના પાક કરકે,
ના લિયા તો ક્યા લિયા. ૩
- ધરાદ માહરમે^૫ ગિરેબાં,
આક હાએ ખૈયાત^૬ દેખ;
પુરજે પુરજે બિલ હુઆ તું,
ના સિયા તો ક્યા સિયા. ૪
- રોજ અવવલસે હાએ જિસફી,
મહેર અએ ફીરોજ આહ;
યાદમે^૭ ઉસકે અગર તું,
ના જિયા તો ક્યા જિયા. ૫

એકનું દુઃખ ખિજા શું જાણે.

જિંઝોટી—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો.

(વાયુજસે બેખબર જાહો મેરા ઇસરાર કયા જાને.—એ રાહ.)

દરદ દિલ મોરજે—ખિસ્મિલકાદ,

તુ અએ જલલાદ ક્યા જાને;

૧—રવાનગી. ૨—દિલઆપનાર ૩—દિલના તલખમારને.
૪—ફીરીમાં ૫—દરજ. ૬—જો કિમ્મત પક્ષીનાં.

મે દરદો ગમ મેરે દિલકા,
તુ અએ બેદાદ ક્યા જાને. ૧

જો શાહ હો અએશમે^૧ મસરર^૨,
કરે રૈઅતકે તછ રંગૂર;
રહે ધનસાકસે જો દૂર,
વો ફિર ફરિયાદ ક્યા જાને. ૨

જહાં જિતતકો કસતી હએ.
મહેંગી હએ, ન સસતી હએ;
ધહાં પર રંગો સખતી હએ,
લલા આજાદ^૩ ક્યા જાને. ૩

ગયાથા મિલકે પીને મુલ^૪,
કુદસમે^૫ કમ ગયા ખુલખુલ;
કહાં તક રો રહેગા ગુલ,
તુ અએ સૈયાદ ક્યા જાને. ૪

જો હોવે કુનહ—કાનોસે^૫,
ઉસે કહિઓ નિશાનોસે;
પટક મત સિર દિવાનોસે,
કલૂ દો યાદ ક્યા જાને. ૫

શરાબ હએ શૌકકા પીના,
ન પી બેશૌક જલા સીના;
મદા વો શાદ^૬ હએ જુના,
જો હો નાશાદ ક્યા જાને. ૬

૧—મગન-પુશાલ. ૨—છાડી દનાર. ૩—(મહાખતનો) શ
રાખ, ૪—પિંજરામ. ૫—બેદેશ. ૬—પુશ.

જહાં ફીરોજ હૈએ મેલા,
 બહોંસે નેક હૈએ બેલા;
 લજાહો ધૈઆ પુરા ચેજા,
 કહો ઉસ્તાદ કૈયા જાને.

૭

એકનું કામ બિજાનું નામ.

કાલિંગડો—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો દેકો મુગલાઇ.

(કયા કમન અખરને એક તીર નજરા મારા.—એ રાહ.)

લડે જંગમેં સિપાહી ઔર,
 નામ હૈએ સરદારકા;
 ફગનસે મરગર હૈએ ઔર.
 નામ હૈએ આજારકા.

૧

ન હૈએ બહોંકા ડર, હૈએ
 ખૌફ ઉસ્ફી પુરાઇકા;
 અસર તો જહરકા ઔર,
 નામ હૈએ બદ મારકાઉ.

૨

મિસાલે આઇના કમાલે—
 ધૈઅમ હૈએ જાહેર;
 હુનર અંગુશતમેં ઔર,
 નામ હૈએ સિતારકા.

૩

ઔખ હૈએ ખાનદાંકુ, હો
 અગર થક બદખિસાઇ,

૧—બહાદુર. ૨—મહોત ૩—સાપક; નામક ૪—હુનર.
 ૫—આંખલાંખાં. ૬—પુરી ખસલતનો.

આમિલ^૧ ગર બેદાદ હો,
 અદનામ હમ્મે સરકારકા. ૪
 અગર ઔઝાર^૨ હોએઆખ,
 ઉસે કુછ નહી હાસિલ;
 જૂબહા કરતા જૈહર^૩, ઔર
 નામ હમ્મે તલવારકા. ૫
 જૈસે બોલે ફિરોજ, ફલ
 વૈસેહિ પાવેગા;
 કરે કરની સખી, ઔર
 નામ હમ્મે કરતારકા. ૬

ઈશ્વર સ્તુતિ.

ભૈરવી—ગદગલ—તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઈ.

(હોતા હમ્મે કોઈ આનમે અખ કામ હમારા.—એ રાહ.)

ગદાએ—દરૂ મૈ આશકો,
 ગમખાર હઉં નેરા;
 મદહોશ—નિશેમ^૪ હઉં,
 તલખગાર હઉં તેરા. ૧
 સાફી મુજે એક જામ દે,
 અખ દસ્તે—કરમસે;
 મખમૂર^૫ મએ—ઉલફતો^૬,
 સરશાર^૭ હઉં તેરા. ૨

૧—હાકમ, અમલ ચલાવનાર. ૨—હથિયાર. ૩—તેજ, પાંતી.

૪—દરવાજાનો ભીખારી. ૫—કેકમાં. ૬—મદમાતો, ચકચર. ૭—મહ

ખખતના શરાબથી. ૮—ચકચર.

જાઉં કહાં છોડકે,
 હમદમ તુજે ઇસદમ;
 રોજે-અજલસે^૧ દેખ,
 નમકખાર હઉં તેરા. ૩
 માલિક મેરા રાગિક^૨ મેરા,
 સત્તાર^૩ તુઈ હૈએ;
 તુ સાહમે અખશિશ, મૈ
 ગુનાહગાર હઉં તેરા. ૪
 હર દરદ તુઈ મરજ તુઈ,
 ઔર તું ઇલાજ,
 તુ હૈએ તબીબ મેરા,
 મૈ બિમાર હઉં તેરા. ૫
 શિશાહ હૈએ તું શરાબ તું,
 ઔર જામે-જરનિગાર;^૬
 અએ સાફિએ ગુલકામ,^૫ મૈ
 મએખાર^૬ હઉં તેરા. ૬
 માહખૂબ હૈએ તુ ખામ,
 બરાગિનદએ-હાજત^૭;
 અએ ફિલ્લએ ફીરોજ,
 પરસતાર^૮ હઉં તેરા. ૭

૧—ફનિયાની સરઆત થઈ તે દિવસથી. ૨—રજક આપનાર.
 ૩—એબ કુપાવનાર. ૪—સોનેરી નકશીતું પિયાલું. ૫—કુલના
 જેવા ખુબસૂરત રંગનો. ૬—હાર પીનાર. ૭—હાજતો બરલાવનાર.
 ૮—ખંદગી કરનાર.

પ્રેમખાંણ.

અરવા ખમાય—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(અગર અર્ધનાસા એ રૂખ અપના સિકંદરને દિખા દેતા—એ રાહ.)

ખુતે—ખેરહમને^૧ મેરી,
વફાદારી ન જાની હૈએ;
હુઈ વારિદ^૨ ઇલાહી રૂયા,
ખલાએ આસમાની હૈએ. ૧

મુકર જાતી હૈએ ફકિં લેલી,
કે મજનુ^૩સે નહી વાફિફ;
ખતા રૂખસાર પર કિસકે પે,
ખોસેકી નિશાની હૈએ. ૨

મુઅદ્દમ^૪ હૈએ ગુલો આસમારો^૫
ખુલખુલ ઔર સખ આહ્યાય^૬;
કહો ઇમિ ખાગમે^૭ કિમ, શાહે
ગુલકી મેજખાની હૈએ. ૩

હકીકત ખાઅદ—મુરદન^૮ જો,
સુની ચાહે તો અએ મુનસિફ^૯;
મુનકકશ^{૧૦} લૌહે—દિલ^૬ પર દેખલે
મેરી જખાની હૈએ. ૪

લિખા દિલકે વરફ પર હમને
નામાહ અશક^{૧૦} ખૂનીસે;

૧—ઘાતકી માલુક. ૨—ઉતરી. ૩—અદખથી. ૪—ફેલો.
૫—દોસતો. ૬—મુવા પછી. ૭—ઘનસાફ કરનાર. ૮—કોતરેલા.
૯—દિલની તખતી. ૧૦—આંસુ.

સખા ઉસ ગુલસે જા કહિઓ,
જલો જાતી જવાની હ્યે. ૫

જલા પરવાના મ્હં ફેલકે,
બશોકે દિલ ફિદા હોકે;
શમઆ યે તેરે જલવે પર,
હમારી જાંઘિશાની હ્યે. ૬

કોઇ ફીરોજ પતના જાકે,
ઉસ મ્હાફસે કેહદેવે;
તુમારી મહેરબાનીસે,
હમારી જિંદગાની હ્યે. ૭

જીવને શિક્ષા.

મિંધુરા-મુસલ્લસ-તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

કરલે અએ જાન તુ સના રખકી,
ફિર નહી આવે એ ફસલ^૧ અખકી;
ખાલી ન રહે હરકત લખકીર. ૧

ધરલે તુ જાંખાં પર રખકા નામ,
રખ મત કલપર જોહો આજહિ કામ;
કરલે યો સિતાએશ રોજ શખકી. ૨

ખખશિશ તો હ્યે જિસકી મખપે,
દુજાનુ^૩ તુ હો દિલદે રખપે;
બર લાતા હ્યે અરમાન^૪ કખકી. ૩

હૈએં અદના વ આલા એકસાં^૧ જિસ્કો,
 તુ છોડ જહાંદાર હુંઠતા કિસ્કો;
 કર યાદ તુ શરત જેહદાન^૨ જખકી. ૪

ફિરતે જહાંમે હમતો આસી,
 રોગ્જેશય પરેશાન લિખાસી;
 જાયાન હૈએ સનામે આલી^૩ સખકી. ૫

ધશ્વર સ્તુતિ.

ધનાસરી પિલૂ—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(તેરે સાની અગર કોઈ બશર હોવતો મએ જતું—એ રાહ.)

દેખું જખ ખૂબ હર તસવીર,
 ખુદાવંદ તુંઘ તુંઘ હૈએ;
 નવેસિનદે^૪ અહર તફદીર,
 ખુદાવંદ તુંઘ તુંઘ હૈએ. ૧

હૈએફીન અરગ્જે—સમા^૫ ચૌર એહરો—
 બરમે^૬ કર નજર દેખા;
 હર એક જા હૈએ તેરી તશહીર^૭,
 ખુદાવંદ તુંઘ તુંઘ હૈએ. ૨

મુકાબિલ ગર કરો કરની.
 ન હૈએ હમ લાયકે બખ્શિશ;
 હમારી મઆફ કર તફસીર,
 ખુદાવંદ તુંઘ તુંઘ હૈએ. ૩

૧—સરખા. ૨—ગરબસ્થાન. ૩—નાનકડી. ૪—લખનાર.
 ૫—જમીન અને આસમાન. ૬—તરી અને ખુશકીમાં. ૭—નામનો પોકાર.

જમીનો આસમાં ખુરશીદ,
સિતારે ઔર માખૂદાત^૧;
હર એક મેં હૈએ તેરી તનવીર^૨;
ખુદાવંદ તું'ંદ તું'ંદ હૈએ.

૪

તુ હૈએ ખાલિક તુ હૈએ માલિક.
તુ હૈએ ખાતિન તુ હૈએ જાહિર;
કરે ફીરોજ ફયા તફરીર^૩;
ખુદાવંદ તું'ંદ તું'ંદ હૈએ.

૫

બરોસો ખુદાનો.

ધનાશરી પિલુ—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(સિતમકો હમ સતમ સમજે.—એ રાહ.)

સિતમગર સખત હુવા તો કયા,
મેરા અસ્લાહી અસ્લાહ હૈએ;
ખુદા હર વફત હુવા તો કયા,
મેરા અસ્લાહી અસ્લાહ હૈએ.

૬

ફલક^૪ ફયુ હૈએ ખુદા મુજપે,
ગુજારે તું જફા મુજપે;
સિઆહ ગર બખત હુવા તો કયા,
મેરા અસ્લાહી અસ્લાહ હૈએ.
મેરા મજનુન ન માની^૫ હૈએ,
જો લૈલી હૈએ દિવાની હૈએ;

૨

૧—જે ચીજ નજરમાં આવેતે. ૨—ગુર. ૩—વાત; બેલડું.
૪—આસમાન. ૫—બરોબરીઆ; જેવા.

ન તાજો તખ્ત હુવા તો કયા,
 મેરા અસ્લાહી અસ્લાહ હએ. ૩
 તેરે ખાતિર અએ ગુનએ ગુલ,
 હુવા રંજૂર જયું ખુલખુલ;
 અસીરો-જખત^૧ હુવા તો કયા,
 મેરા અસ્લાહી અસ્લાહ હએ. ૪
 કહે ફીરોજ હએ હરદમ,
 પએરે ખરખાદ હએ આલમ;
 ફલક એક-લખત^૩ હુવા તો કયા,
 મેરા અસ્લાહી અસ્લાહ હએ. ૫

બદખખતીનો ચિતાર.

ખરવા—ગજલ—તાલ ધીમે ત્રિતાલો.

(બદકે પરીસે શિકલ મેરે દિલરખાકી હએ.—એ રાહઃ)

જખફેહ ઉલ્તી ચાન હોતી,
 હએ તકદીરકી;
 કુચ નહી ચલતી દિલા,
 તખ તદખીરકી. ૧
 જો સરે દસતસે બહે
 આહન^૪ તોડતે;
 હએ ગિરાની^૫ ઉનપે,
 મૌમકે જંજીરકી. ૨

૧—કેલી. ૨—વાસતે. ૩—એકદમ દુદી પડતું. ૪—લોખંડનો
 બેહી. ૫—સખતી.

હૈ હિરામાં^૧ દેખકે વા,
ચોખે-ખુશકોર;^૨
મિસ્લે બાઝ^૩ જિસ્કે આગે,
જરખથી સમશીરકી.

૩

જો દાંત સંગે સખતમે,^૪
કરતે નિશાન થે;
કિનકુ ગિરા રહી હઝમે,
નરખી પનીરકી.

૪

કુંગઝકિ ઈશારેસે,
ખેજાન હો ગિરપડે;
તાસીર હો ન સફતીથી,
કુછ નોકિ તીરકી.

૫

ખેગુનાહ પાવે સખતમે—
સખત હાઝમેવાઝમે^૫;
ઔર કુછલી પ્રશિશ^૬,
ન હો તફસીરકી.

૬

ખેગાને ખેસ હોતે હઝમે,
ઔર દોસ્ત સખ અદૂ^૭;
કીરોજ ખફગી હોતી હઝમે,
તખ દસતગીરકી.

૭

૧—ખિર્સા.

૨—સુકી હા કહાન.

૩—રમત.

૪—કટકો.

૫—અરે અફરોસ.

૬—પુછપરછ.

૭—ફસમન.

માશુકને અરજ.

દરબારી કહાનરો—ગજલ—તાજ ત્રિતાલો હૈકો મુગલાઈ.

(મધ વા નહિ હૈકે કે ગુજ્જુતસે દિલમેરા ફિરજઅ. —અ રાહ.)

ગુસ્તગૂ આગિઆરસે ^૧ હઅ,

હમને ક્યા તફસીર કી;

તેજ કહું દિખલા રહે હો,

અબરઅમેર શમશીરકી.

૧

ગઅરોસે ખાત કરને હો,

મોતી ઉગલતે હો;

હર હર સખુનમેં હમપે,

હઅ તાસીર તીરકી.

૨

કાસેહ—સરકા^૩ તખલા,

નખજ રખ તાંત સિરંગીપે;

અશ્મોંકે દો અંગ બનાકે,

રાહ દેખું અમોરકી.

૩

ઉંગડી તરાશ કી ફલમ,

અશ્ક સિઆહી દિલ લિક્ષાશાહ^૪;

આહ ફાસદ લેખ ખખર તું,

આશકે દિલગીરકી.

૪

મિજગાંકી^૫ ફલમ બના,

ખાલકા^૬ કિઆ કાગજ;

અશ્ક ખુનીસે નઈ,

ફિરોજને તસવીરકી.

૫

૧—પારકાં સાથે.

૨—લવાંતી.

૩—માયાની ખાષડીનો.

૪—પરખોકું.

૫—પાંપનતી.

૬—આમડાંતું.

ગાયત્રી અસર.

બિહાગ—ગજૃત—તાલ ત્રિતાલો ઠેકા મુગલાઈ.

(કૃષ્ણ ગમખા ખુદાકા બહોત તુજપે હૈએ કરમ.—એ રાહ.)

અજબ અસર ગાનેકા,

સુનતે ગમ મદ્દા હોવે;

નિગાહે મહેરમે દેખે,

અગર ખુદા ખદ્દા હોવે. ૧

હૈએવાન સમાઅતસે^૧ ઈલાં,

વગ્દમે^૨ આતે હૈએ;

જો ખેવદ્દા મંગદિલ હો,

વો ખાવદ્દા હોવે. ૨

મુરગે-હવા^૩ જમીં પે,

ઉતર આએ સુનકે રાગ;

ઈસી પે આખે-રવાંકા^૪,

લિ હકીતિ^૫ હોવે. ૩

સિરપે ગિરે ફલકલિ તો,

પંખા^૬ મિસાલ હો;

આરામ હૈએ જિંદામે^૭ જો,

લાખો જદ્દા હોવે. ૪

ફિરોજકે અજગો, વો

ગાઓ સરોદ તુમ;

હર મરજકો રજલે ધલાહી,

સે શિક્કા^૮ હોવ. ૫

૧—સાંભલવાથી. ૨—ખેખખરીમાં. ૩—આસમાન પર ઉડતાં
પક્ષીઓ. ૪—વેહતાં પાનીવું. ૫—ચાલતું બંધ પડતું. ૬—ર-
૭—બંદીખાનામાં. ૮—તંદરોસતી.

ભલાની યાદ પુરાની ફરિઆદ.

કાલિંગડો—ગજગ—તાલ ત્રિતાલો કેંકો મુગલાઇ.

(કલ નહી હમ્મે તુજકો પિયારે દિલ મિલાના ચાહિએ.—એ રાહ.)

ચલ ગમ્મે સખ દોસ્ત ઔર,

દુશ્મન સતાને રેહ ગમ્મે;

કિસલિએ ઔઆમે—બદ,^૧

સખતી બતાને રેહ ગમ્મે.

૧

કર રવાં અબ હલકુપે,

જલ્લાદ તેગે તેજકો;

સિંવાએ ઉસ મહોરકે,

મેરે રવાને રેહ ગમ્મે.

૨

અએ બદો જિન્દાહ હો ક્યું,

નેક સારે ચલ બસે;

જિન્નતમેં કહા જા નહી,

દોજખ બસાને રેહ ગમ્મે.

૩

મિટાને મરજે મરગકો,

નાતો કિસીકા બસ ચલા;

લાખ દરમાં કર તબોગ,

અપને ફિકાને રેહ ગમ્મે.

૪

બાઆદ—મુરદન ઇસ જાંબીને,

લાશ ફેંકી કબ્રસે;

મુન્તજિરે અહબાબે સખ,

ફૂલો ચહડાને રેહ ગમ્મે.

૫

દેખે ધસ ગુલશનમે^૧ ગુલ,
કિસમે^૨ નહી યૂઝમે-વફા;
નકુશે ઉલફૂતકો મગર અપ,
ધએ મિટાને રેહ ગએ.

૬

જીતેજી મૈ ખાકથા,
જખકે ફિરોજી જાન ગયા;
તો ખાક મીલી બાદસે,^૩
રવાં ઉઠાને રેહ ગએ.

૭

મુબારકબાદી.

કાફી પિલૂ—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો.

(અબ્બ સનમકી અદા એ દેખી હુવા હએ તખસે ફિગાર સીના—એ રાહ.)

શાદ^૪ રહો મિગ્નલિસ દાએમ,
હોવે તુમકો બહાર મુબારક;
અએશો અશરતસે રહો કાએમ,
બુલબુલો ગુલગર મુબારક.

૧

ભરદે સાફી જામ હમારે,
શિશએ શરાબ તુ મતરખ ન્યારે;
આજ મિલે હએ હમારે પ્યારે,
રહિઓ સદા દીદાર મુબારક.

૨

દુઆ અજગે દિલસે કહિઓ,
હર એક ખુશહો જીતે રહિઓ;

કુછલી રંજ બલા મત સહિઓ,
 જનો ફરજંદકે પ્યાર મુખારક. ૩
 ના હુમા^૧ અપને સિરપર હએ,
 તખ્ત નહી તાજ અપને મર હએ;
 ના ગુનમકોર શેરકા^૩ ડર હએ,
 આદિલ એ સરકાર મુખારક. ૪
 મજલિસ રહે ધલાહી આબાદ,
 ચૌર આરાકિન^૪ ઇસકે હો શાદ;
 ખુદા તુમારી લેવે સખ દાદ,
 ફિરોજ કહે હરકાર મુખારક. ૫

હુજતનાં પરીણામ.

સોહેની-ગજલ-તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઇ.

(કલસે તુ બેકલ હએ યાર કયા તુએ આબર હએ—એ રાક.)

જિંકર દિલસે મિટાનેકો,
 ન ઇએ સમઝી ન વે સમઝે;
 હસદકે દાગ ઉઠાનેકો,
 ન ઇએ સમઝી ન વે સમઝે. ૧
 ત ઇએ મહબ્બતસે દર ગુજરે,
 ન વો આશકકા ગમ ખાવે;
 ઇએ ઝગડે જુદ દખાનેકો,
 ન ઇએ સમઝી ન વે સમઝે. ૨

૧—એક કલપનાડું પક્ષી જેનો ઇચો બાદશાહો ઉપર પડે છે.
 ૨—બકરીને. ૩—વાધનો. ૪—સલાશો.

જો ઝીતે ઉનકો જૂતી હાથે,
હારી કિસ્મત પૂટી હાથે;
અદાલત ચૌર ખજાનેકો,
ન હાથે સમઝી ન વે સમઝે. ૩

સુનો મઆશકઃ ચૌર આશકઃ,
ધશકઃ સખત હાથે હાથે મખકઃ;
ઉમ દરસે ચર ફિરાનેકો,
ન હાથે સમઝી ન વે સમઝે. ૪

દિઆ બોસા નહી ચલને,
ન છોડા બાગ ખુલખુલને;
કુદસી સૈઆદર ચુકાનેકો,
ન હાથે સમઝી ન વે સમઝે. ૫

શમાઆકે^૩ બાદ પરવાને,^૪
જલે દોનો હો દીવાને;
ચરાગે ધશક ખુઝાનેકો,
ન હાથે સમઝી ન વે સમઝે. ૬

ફિરતે હે મહેરો-માહુ^૫ ફીરોજ,^૬
હાથાં કિસ્કે લિઆ શખરોજ;^૬
હાથે જેહમત છુડાનેકો,
ન હાથે સમઝી ન વે સમઝે. ૭

૧—પીંગલ. ૨—શિકારી. ૩—ખતીની. ૪—પતંગીઆં-
૫—સરજ અને માંદ. ૬—રાત અને દાહડો.

જીવને શિક્ષા.

અરવા—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો કેકો મુગલાઇ.

(ખહાર આઈ હૈએ ભરદે ખાદે શુલકુંસે પદમાના.—એ રાહ.)

ખુદાસે જાલિમ ડરકે ચલ,
ક્યા મૂં બતાએગા;
જખ રખર મુનસિફકે,
ઇનસાફ પાએગા.

૧

બેહરે-નિશાતો-અએશમે^૧,
હયાં તું ગયા હએ દૂખ;
દરિઆએ-ફહરમે^૨ તું વહાં,
ગોતેલિ ખાએગા.

૨

નાજો અદાસે સોતા હએ,
કેલોંકી સેજ પર;
કિસ્મો-ફતૂર^૩ ખારોંમે^૪,
બિસ્તર બિછાએગા.

૩

દરખારમે^૫ ખાલિકકે,
સિઆહ ર ન હોકે જા;
કાસિદ ફગતકા આકે તુજે,
જખ લે જાએગા.

૪

કર શુકર^૫ નિઆમતોંકા,
ખાતા હએ રાત દીન;
ફજલો-કરમસે અપને,
વેહાં વો ખિલાએગા.

૫

૧—ખુશી અને આરામના દરીઆમાં. ૨—તે સાહેબના ચુસ્તાની દરીઆમાં. ૩—જુઠાં અને ખુરાં કાંમો. ૪—કાંટામાં. ૫—હર એક સપ્તમે ખાતું ખાધા પછી શુકરાના કરવા એ વાજબી છે, પણ જુખ્યાંને ભેજ ન જમાડી, ગરીબને દાન આપી, દુખ્યારાંના કુખતુ નિવારણ કરી, પગે મં જલ કાપી, ફોઈ પણ નેક કાંમ કરીને સુદાના શુકર કરવા, એ પૂરો શુકર ગુજરી છે.

નેકી જો તુમસે હો મંકે,
ઉમમેં કમી ન કર;
જો કુછ હાલં કરેગા, જગા^૧
વહાં તુ પામ્મેગા.

૬

ધીરજ કર વજ્રદાર તું,
યજ્ઞદાંકે નામકા;
હાએ નામે પાક તુમકો વહાં,
પર નિભામ્મેગા.

૭

ધીરજ મોટી વાતછે.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

તસદફક દમખદમ હોતા હમ્મેચ મેરા સિતમગરકે.—એ રાહ.)

ખવકંતે મુશકિલો સખતી,
અજ્ઞજો મખર આલા હાએ;
મખોકો ચરખ-ગરદુનેઝ,
યકિન ગરદિશમેં ડાલા હાએ.

૧

સરદો ગરમ જમાનેકા તો,
ધનકિનાખઈ હાએ હાએ જાહિર;
દિન બાદ રાત હોતી હાએ,
અંધેરો બાદ ઉગલા હાએ.

૨

કિયરો-ગરરીપ છોડદો,
કે અરબાખુ-હશમતકે;

૧—ખદલો. ૨—ખંદગી. ૩—આશમાના ચકકરે. ૪—ઉલટ
પુલટ થવું. ૫—મગરરી. ૬—ધણાં તવગરો.

દરબાનકે બદલે દેખો,
કલી વો દરપે તાલા હૈએ. ૩

નિશેમેં માલકે થી જો,
તલાશે સાગરે જરરીન;
સખ્તીકે દિનો મેં દેખલો,
લાયોમેં માલા હૈએ. ૪

ગુલિસ્તાં હો ગએ સેહરા,^૧
વહી બુલબુલકા નાલા^૨ હૈએ;
બિઆબાં હો ગએ ગુલશન^૩,
કલીં નરગિસ વ લાલા હૈએ. ૫

વહી મરસબજ હૈ ફીરોજ,
કે જો તાઆલુક નહી રખતે;
ચમનજાદાને^૪ ગુલશનમેં,
ચંદ્રી હર મર્વ^૫ બાલા હૈએ. ૬

સાકીને ચરજ.

તિલંગ—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(ભલા મુજકો નસીબોસે મિલા ગમખાર સાકી હૈએ.—એ રાહ.)

ભરકે સાકી તુ જનમે મૈ,
જરા મુજકો પિલાતા જન;
કરમસે અપને માકિલ-બકાદ,
તુ દે મુજકો જિલાતા જન. ૧

૧-જંગલ. ૨-પીકાર. ૩-બાગ. ૪-ઝાડ. ૫-સરોવર
ઉંચું ઝાડ. ૬-જીંદગી અમર કરનારો શરાબ.

ન છુપા મુજસે ચશમ તેરી,
તુજે હૈએ જન કસમ મેરી;
ફિરા કુછ રાહ રસમ તેરી,
જરા આંખેં મિલાતાજન.

૨

મેરે ઇસ જાગમ દિલકો કુછ,
નહી હૈએ મુદમંદ-મરહમ^૧;
મગર વસલતકે રિશતેસે^૨,
અપનેહી સિલાતાજન.

૩

શિતાબીસે ચલે જાઓ,
તબીએ ઇશકકો લાઓ;
બ મદ મિનતત એહી કેહદો,
દવાઓ શિક્ષા^૩ ખિલાતાજન.

૪

મેતો તેરા હૃડં એગાના,
તુ કડં જને હૈએ એગાના;
તુ હૈએ દાનાહ વ ફરજનાહ^૪,
કુછ તો ખિઆલ લાતાજન.

૫

લેતા સબોંકી હૈએ તું સલામ,
હમારા તો નલેતા નામ;
એહિ હૈએ આરગૂ માદામ^૫,
જ્યાં હમસે હિલાતાજન.

૬

મિસાલે અગરે-બારાં^૬ અરાક,
હૈએ ફીરોનકે બરી;
દિખાકે બરકકા-આલમ^૭,
હસે અબ તું હસાતાજન.

૭

૧—ફાયદો કરનારો મલમ.
૪—હુશીઆર.
હીનો ચમકાત.

૫—સદા.

૨—દોરાથી.

૬—વરસાદની વાદળી.

૩—તનદરસતી.

૭—વીજ

કોણને શું ખસછે.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(કતલ કરનેકો આશકકે નિધે તલવાર કાફી હએ.—એ રાહ.)

દશારત અસપ-તાંકો^૧,
 ફકત એકબાર કાફી^૨ હએ;
 ગધેકો લાખ ગિલત^૩ ચૌર,
 નહી કુછ માર કાફી હએ. ૧

હવાએ આગસે સરસગજ^૪,
 હોને દિલ ન ધએ હરગેજ;
 ખરાએ આશકે દિલગીર,
 દૂએ^૫ યાર કાફી હએ. ૨

કુસમ હએ તેગ-અખરકી^૬,
 જમાના ગર હુઆ દુશ્મન;
 શિકસ્તેલ સખકો કરનેકો,
 તેરી તલવાર કાફી હએ. ૩

લલાઈ હએ તુજે દરકાર,
 સુન એ ખુસરવે-ખૂબી^૭;
 મુસખખર^૮ મુલકે-દિલ કરને,
 સુખનકા પ્યાર કાફી હએ. ૪

ન ખવાઈશ મુલકો શાહીકો.
 નહી મતલબ અમીરીકો;
 ગદાએ દરકો તેરે દૌલતે-
 દીદાર કાફી હએ. ૫

૧--આરખી ઘોડાને. ૨--ખસ, હરતું. ૩--ફજેતી. ૪--તાજી.
 ૫--ગલી. ૬--લવાંની તલવારની. ૭--ખુબીના બાદશાહ. ૮--કબ
 એ લેવા.

ચમનમેં હાર ફૂલોંકે.

જો પૂહેનેં શિર રહેં આગિયાર^૧;

મુખારક તેરે હાથોંસે,

હમેં તો ખાર^૨ કાફી હએ.

૬

જમાનેમેં નહી મુનસિફ,

જો દેવે દાદ આઇનસાફ;

ખરાએ તસદ્દિયાહ^૩ ફીરોજ.

વહી દરખાર કાફી હએ.

૭

નસિહતો.

કાફી પિલુ—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઇ.

(શિર દોખારા ઇશકકા દિલપે અસર પઇદા હુઆ—એ રાહ.)

ફૂદે-જનના^૪ દિખાવેંગા,

બહાર અપની જવાનીમેં;

નિકલ આવેંગે જખ અસમાર^૫,

ખાગે જિંદગાનીમેં.

૧

ખતે તફદીરમેં જો કુછ,

લિખા હએ બસ વાહી હોગા;

સરેમુ-ફરક^૬ હોગા કુછ,

ન ઉસકે પેશ-આનીમેં^૭.

૨

ન ઐસી ખાત લા લખપર,

જો દે પીઝી તુજે કાઈ;

મગ્નહ ફૂદે-મુકરરકા^૮,

રહે તેરી જવાનીમેં.

૩

૧—પારકા. ૨—કાંટા. ૩—ચુકાદો, ફેસલો.
૪—કદ. ૫—ફૂલો. ૬—ખાલ જેટલો પણ ફરક.
આવવામાં. ૮—હોઝોના મીઠાસની.

૪—માથુક
૭—ખર

ગયા જોરે જવાની આહ,
ઉઠાના હ્યે કદમ મુશકિલ;
દિખાયા જોક્ષને^૧ લી જોર,
અપના નાતવાનીમેં.

૪

રહો ખુલકો મુશવત, ઝોર,
જવાંમરદીસે ઐ યારો;
કરો હાસિલ ઇસી દૌલતકુ,
તુમ ઇસ દારે-ફાનીમેં^૨.

૫

કદમ-રંજાહ^૩ વો ફરમાવે,
જો ઇસ મિસકીનકે દર તક;
ખિરાજે-દોજહાં^૪ હાંમિલ,
હો ઉસકે મેજખાની મેં.

૬

દરે-દૌલતસરાહ^૫ પર તેરે,
ઇસ્તાદાહ^૬ રહે ફીરોજ;
ખિરાજે સલ્તનત હાસિલ,
હૈ તેરી પાસખાની મેં.

૭

ઇશ્કખાજનાં ફળ.

ખમાય માંડ-ગજલ-તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઇ.

(કિમર સખ મુક્તમે ખાયા કિમ્મ નાદાન રહે.—અ રાહ.)

યે વો ખલાએ ઇશ્ક હમ્મે,
આપિદ^૭ જિસસે શીતાં હુમ્મે;
ઇમ્મે હમ્મે ખુસુસાજે-જહાં^૮,
દાના જિસસે નાદાં હુમ્મે.

૧

૧-નાતવાનીએ.	૨-ફાની ફનીએ.માં.	૩-આવડું.	૪-ખહુ
ફનીઆની આમદાની.	૫-મકાનના દરજા.	૬-ઉલા.	૭-પરે
જમાર.	૮-ફનીઆની જાદુગરની.		

એક બુતે-તરસાકી ^૧ ઉલ્લસતમેં,	
બહરાયા જો કદમ ;	
શેખ-સનઆર દેખલો ચંદશેજ,	
બેઠમાં હુએ.	૨
હો ગઈ બેકાર કોશિશ,	
આશકે ફરહાદકી ;	
ઉસકા નતીજા હાએ હુઆ,	
દોનો બહમ બેગ ^૨ હુએ.	૩
મરગે-પરવાને પર હસા,	
વો શમૂઆર મૈને કલા ;	
કિમ લિએ માઆશક ધતને,	
ગનકે ખાહાં ^૩ હુએ.	૪
દિરસો-લવાઝ બોગબો-લસદ ^૪ ,	
રખતે હાએ મુએ આલસેજહાં ;	
ધનસાનકિ સૂરત બનકે ફિર,	
સિરતમેં ^૫ કયું હૈવાં હુએ.	૫
આફતો રંજોબલા હાએ,	
દોસતો જનજીરે દરશક ;	
બંદે ફરમાં ચહાં પર,	
સેંકડો સુલ્તાં હુએ.	૬
તું અએ ફીરોજ પી,	
દરશકે ધલાલીટી શરાબ ;	
જિસકદર મખમૂરે-ઉલ્લસત ^૭ ,	
હજરતે કેવાં ^૮ હુએ.	૭

૧-કરીસતી મહબબ પાલનારી માશુકની. ૨-એ નામનો એક કાબિલ શેખ. ૩-લેનાર, ખાઈશ રાખનાર. ૪-લાલચ અને લોભ. ૫-કીનો અને અદેખાઈ. ૬-ખશલતમાં. ૭-મહોબતમાં ચક્રચર. ૮-આબર કેવાં જુઓ પાને ૧૨૯ મેં.

પ્રુદાને પિછાનવાના ઇલમની તારીફ.

દેશ—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો કેકો મુગલાઈ.

(મેરે ખાદ કઈ એક સાલકે ચારો કલજો વો નજર આ ગમ્મે.—એ રાહ.)

કલ લફીફત જો સુનીથી,
આજરે કેવાનકી^૧;
મિલ ગઈ મિફતાહર મુજકો,
ઇલમ ઓર હરફાનકી^૩. ૧.

ઇલમો—હરફાનકી,
નથી અસલા મુજમે તમીજ;
સુન સુકા જળ ગુરતગૂ,
ઉસ સાહમે—મુરફાનકી^૪. ૨.

હો ગઈ મુજકો હિદાયત,
ઇફતિસામે—ઇલમ^૫ પર;
પ્રુદ ગઈ જિસસે લફીફત,
દીન ઓર હમાનકી. ૩

પ્રુદ ગઈ જળ ચશમે—આતિન,
ચશમ જાહિર કુછ નહી;
નૂર—અફઝાન્ને—તજલલી^૬,
હજરતે ચંજહાનકી. ૪

ખાને મફ્તુદકા અગર,
પાયા નહિ હમે ઉસ્ત વાગ;
કિસ તરાહસે ઇસ્તકામત^૭,
હિલમે હો યફાનકી^૮. ૫.

૧—દશિતાનોલ મજહૂબ નામની કિતાબ ઉપરથી માલમ પરછે કે, પાદશાહ ફરેદુનની આલાદનો, જરથોશ્તી સુફી મજહૂબ પાલનાર દશગુર હજરત આજરે કેવાં આસરે ૩૫૦ વરસની વાત ઉપર થઈ ગયાં છે. એ આ લિખ આગલી તેમજ હાલની મુસલમાન અને ખીજ કોમમાં કેવાં શાહ પી રહે નામે મશહૂર છે, જેઓ આ મહાકાબિલ દશગુરની કબર જે હાલ હીન ફર્યાનના પટની શહેરમાં છે તેનો ખરા માનથી શબ્દો કરે છે.

૨—કુઓ. ૩—જળ આતિનની. ૪—હલીલના સાહેબની. ૫—ઇલમ મેલવવા. ૬—રોશાણી જે ગુરનો વધારો કરે છે. ૭—મજબૂત થવું. ૮—એ કોનવું.

સુલેહકુલ મજ્જલ્ય હમારા,
હ્યે નહી કોઈ જુદા;
કરતે હ્યે તાઅત^૧ સખી,
હમ હજરતે-મનનાનકીર.

૬'

હોડ કર હિરસો-હવા^૩,
ફિરોજ કર શુકરે ખુદા;
કો અતા તુજકો જો ખિલઅત^૪,
હજરતે ઇનસાન કી.

૭

હું શું જાણું ખુદા કાં મજપર મેહેરમાન છે.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઇ.

(દબ મુજકો ખુતે બે પીરને મું ફેર લિયા.—એ રાહ.)

ફ્યા જાનું મુજપે હ્યે,
ફજલે-ખુદા ફ્યું કર હુવા;
અહે-આસીપ પ હ્યે,
જુતફા-અતા^૬ ફ્યું કર હુવા.

૧

મૈતો થા ફુફરાને-નિઆમત^૭,
દોસતો દેખો જરા;
મુજપે હ્યે ખાંને-અતા^૮,
જાની સદા ફ્યું કર હુવા.

૨

નજ્સ-સરકશકી^૯ રહા,
ફરમાં ગરીમે રાત દિન;
લાયફે ખાગે-ગિના^{૧૦},
હ્યે નાસખ^{૧૧} ક્યું કર હુવા.

૩

૧—ખંદમી. ૨—ઉપકાર કરનારા સાહેબની. ૩—લોભ અને લાલચ. ૪—સરોપાવ. ૫—ચુનેહગાર ખંદા. ૬—મેહેરખાની ભ રેલી બફેશો. ૭—નીઆમતના નહી શુકરકરનારો. ૮—બફેશનો ખુમ ચા. ૯—શયતાનની. ૧૦—બફેશતનો ખાગ. ૧૧—નાલાયક.

ઉસ દરે દૌલત કે હુએ,
 મોહનાજ સખ શાહો ગદા;
 સાધલે-મખલૂક^૧ તુ,
 ઓ ખેલ્યા કયું કર હુવા.

૪

હો ગયા ફીરોજ કિસ,
 દામે બલામે અબ અસીર;
 ખારગાહે-ઈજદીસે^૩,
 તું જુદા કયું કર હુવા.

૫

ઇશકની આગ.

કાફી જિલ્લો—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(ખુદા જાને કે કિસમતમે હમારે કયા લિખા હોયા.—એ રાહ.)

લગી હુએ આગ મોઝે-ઇશકફી^૧,
 અરફોકે-ખહેરોમે^૫;
 અજાયબ કિશતિએ ઊમરે-
 રવાં જલ્તી હુએ નહેરોમેં.

૧

ખતા હમસે હુઈ જાહિર,
 કહા મુશકે-ખતા^૬ શાહેબ;
 કઈ સોદામએ મારે-
 સિઆહ^૭ હુએ મસૂત લહેરોમેં.

૨

મરાહિલ^૮ ઇશકે યજદાંકે,
 કિએ તય^૯ ખેખતર^{૧૦} જિસને;

૧—ફાની ફનીઆનો બીખારી. ૨—કેદી. ૩—ઈજદની દરખા
 રથી. ૪—ઇશકના બલત્રાંની. ૫—આંસુના ફરીઆમાં. ૬—ખ
 તા શહેરની કશતુરી. ૭—જુલફના કાલા નાગો. ૮—મંજલો.
 ૯—કાપી. ૧૦ વગર ઘાસતીએ.

દિલાવર હૈએ વોલી નામા,
અગર દેખો દિલેરોમેં. ૩

અજબ દરબારે-આલી હૈએ,
નહી કિસ્કી રસાઈ હૈએ;
અરાબર હૈએ શહેનશાહો-
ગદા સબ કિસ્કી નજરોમેં. ૪

ચલો ફીરોજ તુમલી જાનમે-
સદરા^૧ કદમ રખલો;
કે મસતાને-ખુદા જો હૈએ,
નહી રેહતે હૈએ શહેરોમેં. ૫

નવરોજની મુબારકબાદી.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ડોકા મુગલાઇ.

(જોગન આતી હૈએ પરી ખનકે પરસતાનકે ખીચ-એ રાહ.)

આજ જરથોશતિઓ નવ-
સાલ મુબારક હોવે;
સાલ ફરખિનદાહર અહર,
હાલ મુબારક હોવે. ૧

રોજોશખ બલકે મહો-
સાલ^૩ બ લુતફે-યજદાઈ;
જશન નવરોજ અઝજલાલ^૫,
મુબારક હોવે. ૨

૧—જંગલની તરફ ૨—મુબારક. ૩—મહીના અને વરસ.
૪—ખુદાની મહેરબાની સાથે ૫—ખુબરબી સાથે.

રહેં દિલશાદ બસદ,
 ધજજતો-ધકરામ અનીસ^૧;
 દોલતો માલ વ યકખાલ,
 મુખારક હોવે.

૩

સખજ પોશાક અરોસાને-
 ચમનનેર પહેના;
 ખુલખુલો ગામ્મો તુમહેં,
 તાલ મુખારક હોવે.

૪

અહલે-માહફિલકે^૩ લિએ,
 હે ધએ દુઆએ ફિરોજ;
 રોજ નવરોજ, બા-
 અમુઆલ^૪ મુખારક હોવે.

૫

તારા પ્રેમમાં હું સદા રહું.

લૈરવી—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો કોંકા મુગલાઈ.
 (કુશન માંતી બો પસદે દિલે નાશાદ આયા. એ રાહ.)

જખ તફકેહ દમ, તેરે
 ધશકમેં હરદમ રહે;
 ફિરોકો—વસલ મેં જિઆદા.
 રહે ન કમ રહે.

૧

મિસલ મજનુન રોએ,
 કુરકતમેં લૈલા ખિઆલ^૫;
 લે ખખર જલદી દિલે-
 નાલાપે^૬ ક્યા ક્યા ગમ રહે.

૨

૧-દોસત. ૨-ખામના ઝાડોએ. ૩-મીજલસના દરમ્મિક જનને.
 ૪-ગોલત સાથે. ૫-ખશલતો. ૬-પુકાર કરનાર દિલપર.

કર અતા તોફાની હમકો,
જિંદગી અપને ધલાહ^૧;
યાદમેં તેરે રહે,
જળ તક બદનમેં દમ રહે.

૭

ઉઠ ગમ્મે દિલસે ખિઆલાતે—
જહાન મોહમ^૨ સખ;
દેખ લે તુ ખાલમેં લિ,
અશમે આશક નમ રહે.

૪

લાલે ગરદિશ ઉસને પૂછા,
ફિરોજને ધઉં કહા;
તાદરે—ફિખલેનુમાસે^૪,
લી નહી કમ હમ રહે.

૫

જીવને શિક્ષા.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઇ.

(લાગી હમ્મે લગન તુમસે છોડા કોણ સકેગા.—એ રાહ.)

રમજે—ખફી^૧ કિસીસે,
ખતાયા ન જાયગા;
લિખા જો હમ્મે અજલસે^૨,
ફિરાયા ન જાયગા.

૧

ધમ્મે નજસ હમ્મે રફીય તેરા,
ઉસસે ખાજ^૩ રેહ;
ખારે—ગુનાહ^૪ તુજસે,
ઉઠાયા ન જાયગા.

૨

૧—ઈંદાવત. ૨—ખુદા. ૩—વેહેમ. ૪—હોકાપંતની સાથથી.
૫—કુપો લેહ. ૬—રોજ અવસથી. ૭—કુર. ૮—ગુનાહનો બાબો.

અર તું હજાર તરાહસે,
કોશિશ કરે દિલા;
દાગે ગુનાહ વ જુરમ^૧,
મિટાયા ન જાયગા.

૩

સિનાહ હએ ચાક ચાક જો,
શમશીરે ધસકસે;
જુજર સોજને-નિગાહ^૩,
સિલાયા ન જાયગા.

૪

પેહના લિખામ તાલિસી^૪,
ગર ધઆંપે જગને^૫;
રએ મિઆહ વાંપે,
છુપાયા ન જાયગા.

૫

મકરજ^૬ ઉસકે દરકે,
ફીરોજ હએ મળી;
કરજે ખુદા કિસીસે,
ચુકાયા ન જાયગા.

૬

રે ગરીબોને સતાવવું લાજમ નથી.

પીલુ—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(કહું કયા ફલકકા સતાયા હઉં મએ.—એ રાહ.)

સતાના ગરીબોંકુ લાજમ નહી હએ;
સનમ તેરી કુરકતમે^૭ ક્યા ક્યા મહી હએ. ૧

૧—પાપ. ૨—સિવાય. ૩—નજરની સાથ. ૪—ખોરનો.
૫—કામડાએ. ૬—કરજહાર. ૭—ખુદાઈમાં.

અગર સુનને ચાહતેહો શબ્દનમસે^૧ પૂછો;
 સખી વારેદાતર^૨ ઉસસે રો રો કહી હએ. ૨
 ગલાયા તપે હિજરને જિસ્મ^૩ સારા;
 ફકત ઉસ્તખાંઝ^૪ ઔર ચમરી રહી હએ. ૩
 નિગાહે તસવ્વરસે દેખો જરા તુમ;
 નજર આતા હર-શએમે^૫ અક્સર વહી હએ. ૪
 જરા પૂછ ફીરોજ તું નરમદાસે^૬;
 કિતર કિસ્કે ચશમોસે^૭ ધ્યાં તક બહી હએ. ૫

જામે મહબ્બત.

ધનાસરી પિલૂ-મુસ્તગ્નદ-તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઇ.

(દિલકે દનેસે કિસીરા મુજે ઇનકાર નહો.—એ રાહ.)

કલ અઁગુમનમે^૧ સાકીને જામે શરાબ દિઆ,
 દેખો ધ્યા પિઆર કિઆ;
 મૈને ખાકે કદમ હાથમે^૨ ઉઠા લિઆ,
 ગાજએ^૩ દિદાર કિઆ. ૧

દેખતેહી ઉમ્કો ઉછલ પડે જો અંશકે તર,
 જારી રહે સર બસર;
 કુછલી તો ન રહા મુજરગોંકા મજલિસમે^૪ ડર,
 ખુબ ઇત્તેમ્માર કિઆ. ૨

ન દિઆ મૈને કુછ ન લિઆ ઉસને તો દામ,
 ન એક ધૂટી બાદામ;
 મુશ્ત ઇસ સૌદમે^૫ લિખા લિખા હમારા નામ,
 હમે ખરિદદાર કિઆ. ૩

૧—દવને. ૨—હકીકત. ૩—બદન. ૪—હાડકાં. ૫—ફરક
 ચીજમાં. ૬—નરમદા નહીને. ૭—આંખોથી. ૮—ચહેરાને ખુબસુર
 તી આપનારી રંગ.

મેરે લિઅે ધનની સરદરદી^૧ ન કર તખીઅ,
 જો ખફા હૈ હખીઅર;
 હોકે હરદમ વોતો મદદગારે-રફીઅ^૩,
 મુજે ખીમાર કિઆ.

૪

અઅે નફસે બદ તૂને કિસલિઅે આગ્નર દિઆ,
 એ દાતઆર કિઆ;
 ઉલફતમે^૪ તેરે બાદઅે-ગફલત^૪ જો પિઆ,
 મુજે ગુનાહગાર કિઆ.

૫

ધનતેજ્જરીમે^૫ હઅે જો અશમ મેરે નમ,
 રોયા મૈ દમઅદમ;
 હોકે હમખામ રહા યાર તેરહિ ગમ,
 ખાઅસે બિદાર કિઆ.

૬

તકદીરને જફરસે છિન લિઆ હઅે રાજ,
 ખો દિઆ તખતો તાજ;
 ફહે ફીરોજ છિના લી ફહેલી જો હિન્દકી લાજ,
 ડિજડા દિઆર કિઆ.

૭

પેગમ્બરને અરજ.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(મહમ્મત ગમ્બરસે મેરી છોડાદે યા રસુલ હલલાહ.—અે રાહ.)

ખુદાઅે પાકસે મુજકો,
 મિલાદે યા પયંબર તું;
 તજહલી^૫ જાતે-અનવરકી^૬,
 દિઆદે યા પયંબર તું.

૧

૧-જેહમત. ૨-દોસત. ૩-ફશમનોનો મદદગાર. ૪-ગફલત
 નો શરાબ. ૫-રોશની. ૬-અમકાત ભરેલાની.

રહું મૈં મસતે ઉલકત જળ,
તલક હૈયૈં દમમેં દમ મેરા;
મુજે જામે મએ ઉલકત,
પિલાદે યા પયંબર તું. ૨

સતાતી બેતરાહ હૈયે ચરખે—
કજરકતારકી^૧ ગરદિશ;
તમામી મુશકિલેં મેરી,
ફિરાદે યા પયંબર તું. ૩

કિયે દિલસે રિઆજત^૨ ગુલ-
શને હસતીમેં હૈયેં જો જો;
ગુલે કમમેદકો ઉતકે,
ખિલાદે યા પયંબર તું. ૪

સખાવતમેં ખુલંદ આખતર^૩,
હૈયે હૈયે મહેરસે ખરતર^૪;
કિનોંકે નામનામીકો,
જિલાદે યા પયંબર તું. ૫

પિલા જામે મહબૂબત તું,
જરા ફીરોજ આસીકો^૫;
મહબૂબત જાલે^૬ દુનિયાકી,
જુલાદે યા પયંબર તું. ૬

૧—અડી ચાલના ચકરની. ૨—નેક કામોમાં મહેનત. ૩—તારા.

૪—વધારે. ૫—ગુનેહમારને. ૬—જુલુહી.

પેગામે મહબ્બત.

ભૈરવી—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો કુકો મુગલાઈ.

(મેરે કાસદસે પહોંઆં ઝુરગે દિલ લે નામેખર પહેલે.—એ રાહ.)

જવાબે ખત લાયો સખા કહે સલામ મેરે યારસે;
બહારે હુસ્ન જતા હુએ અબલી ખુલાલો પ્યારસે. ૧

ફિર ફિર બહાર આતી નહી—આતી હૈ એકબાર,
પ્રેમરસ જો બેહગયા—ફિર ક્યા કરોગે યાર;
નજર ખોલ દેખ ઇસ તરફ જા કહિયો દિલદારસે. ૨

આવો પિયુ અબ જાંબનો—નહિ જાતે ઉઠાય,
ધરં બેટ તુજ પાઉંપર—જો દરસ^૧ પિમૂ હો જાય;
અબતક નહી ઇન્કાર હૈ જાંની તેરે એકરારસે^૨. ૩

રતન જયું જહવેરી ખિન—કોડી મોલ ખિકાય,
જા કહિયો મેરે સાજનસે—જોખનકો મોલ કર જાય;
કિમ્મતકી દરકાર નહી ખખર કરો ખરિદ્દારસે. ૪

પ્રીતમ યું મત જાનીયો—લગાઉં ઘોરસે પ્રીત,
જખતક ઘટમેં સાંસ હૈ—નિશિદિન તુમસે આત;
ગઝમેરોસે જા મિલા ઔર જુદા મુજ બેકરારસે. ૫

આશક સૌદાગર બેચકે—દિલ ખિન લેકે દામ,
ધૂપ હીમ જલ ખનહિ ફિરે—માંઆશુક દિલ આરામ;
દસ્તોપાલી રેહ ગઝમે કહિયો ખાહરમે—ઇસરારસે^૩. ૬

મિજગાંકા^૪ જરખ^૫ કરં—નૈનો જોત ખનાઉં,
દિલ સેજે સોલાયકે—મૈ તનમનસે બલ જાઉં;
સિર પટકતીહી રહું તેરે દરો—દીવારસે^૬. ૭

૧-દરશાણ. ૨-કબુલાતથી. ૩-મેહોના જાણનારને. ૪-આંખ
નાં પાંપનની. ૫-ઝાકુ, સારવાણી. ૬-દરવાજો અને ભીત સાથે.

કરિયો આસા કનહીકી—કે. જિનસે પૂરી હોય,
 દે દિલ ઐસે યારકો—કે ના પીએ તું રોય;
 હો ન એક લેહનુંહ જુદા ફીરોજ ઉસ ગમખારસે. ૮

આશકની હાલત.

જોગિઆ—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો કેકો મુગલાઇ.

(અએ મહેર દિદા તુજપે તો હરઆન મેરી જાન.—એ રાહ.)

રોજે-અજલસે^૧ તિરાનહરે હએ ઉસને-નિગારકે^૨;
 હએ^૩ કુશતએ-જાંબાજ^૪ અબૂએ-ખમદારકે.^૫ ૧

હું આરજૂએ વસલમેં ઇતના જખફો-ખર;
 ઉઠાએ આર જાને નહીં હિજરે યારકે. ૨

દાંતોંકે જો ખિઆલમેં રોયા તો અશકે તર;
 હમનિરખ હો ગએ^૬ હે દુરે-શાહવારકે.^૬ ૩

તાસીર આહકી ન હુઈ ઉસ સંગેદિલમેં આહ;
 નાલોંને પાઇ દિલમેં જગા કોહે-સારકે. ૪

હમસે નરામ હો ગયા વો એવકા કલી;
 ક્યા ક્યા ઉઠાએ નાજ જો ઉસ બદશઆરકે.^૭ ૫

નાજોઅદા કિરિશમાહ રખો યશમ જુલફો લખ;
 ગમજે^૮ ઉઠાએ જાતે નહીં તીન ચારકે. ૬

ફીરોજ ખોસે લેં રખે રંગીનકે જરર;
 હમલીતો ઇન્તેજાર હેં ફસલે બહારકે. ૭

૧—રોજે અવલથી. ૨—તરસીઆ. ૩—માશુકની ખુબસુરતીના.
 ૪—જાનની દરકાર વખરનો. ૫—કમાનદાર ભવાં વાસતે. ૬—ખાદશા
 હો લાયક મોતીની. ૭—બદશાસતનાની. ૮—ભાર.

માથુકની કૃતિયાદ.

ખિહાગ—ગજલ—તાલ દીપચંદી.

(મદદ ઇસમાલ બેગીકી હુઈ હૈયે ઇન દિનોં હમપર.—એ રાહ.)

હમેં વો છોડ જાતા હૈયે,
કહો તદખીર ક્યા કીજે;
હિજરકી આગ લગાતા હૈયે,
કહો તદખીર ક્યા કીજે.

૧

હુઈ તફસીર ક્યા હમસે,
જરાતો પૂછલો ઉસસે;
વો રાજે-દિલર છુપાતા હૈયે,
કહો તદખીર ક્યા કીજે.

૨

રમીયોંકો લિઝે હમરાહ^૩,
વો માહફિલમેં આતા હૈયે;
હમેં નાહક સગાતા હૈયે,
કહો તદખીર ક્યા કીજે.

૩

બગુજ ગમકે ગિન્ન^૪ કોઈ,
નહી બીમાર ઉલ્ફતકી;
ન કુછ ખાનાહિ ભાતા હૈયે,
કહો તદખીર ક્યા કીજે.

૪

ખિઆલે હૂસન જાતા ખાખમે,
ભી હૈયે નહી ફીરોજ;
ન વો રયામેં^૫ આતા હૈયે,
કહો તદખીર ક્યા કીજે.

૫

૧—જુદાઈની. ૨—દિલની છુપી વાત. ૩—સાથે. ૪—ખોરાક.
૫—સપનામાં.

જ મસ્તછે તેણે દારૂ પીધો અથવા નહી
પીધો તો શું.

બિહોગ—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ઠોકો મુગલાઈ.

(ગર યાર ન હો સાકી પઈમાના હુઆ તો કયા.—એ રાહ.)

મસ્તે અજલ હું યાર ગર કુછ પિયા તો કયા;
મસ્તોંપે અપને જોરો જફા ગર કિયા તો કયા. ૧

ઊરિયાની^૧ ખુદ લિયાસ હૈ આશકકા દાસ્તો;
તુમને અગર ક્યાએ—હરીરી^૨ સિયા તો કયા. ૨

આઠોં પહેર જો મસ્ત શરાબે વિસાલ હએ;
જમે શરાબ સાકિને ગર ના દિયા તો કયા. ૩

વકફે-નિગાહ^૩ તો પહેલેહી હમ કર. ચુકે હૈં યાર;
પહેલુસે^૪ છીન તુમને અગર દિલ લિયા તો કયા. ૪

એ ઇશકે સનમ જિસને કે અવકાત^૫ કી ખરાબ;
ફીરોજ અગર વો લાખ ખરસ તક જિયા તો કયા. ૫

જુદાઈનો ગમ.

કાફી જિલ્લો—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ઠોકો મુગલાઈ.

(ઈસ ઇશકકે આતિશાને કયા આગ જલાઈ.—એ રાહ.)

અસ તેરી જુદાઈને મુસીબત ઇએ ઉઠાઈ;
કિશ્તીએ-ઊમર^૬ બહેરે-અલમમે^૭ હૈ કુઆઈ. ૧

દરમાંકે લિએ^૮ આયાજો હુકમાન અસદ ફિકર;
દૈરાન રહા તશખી^૯ ન કુછ ઉમ્મસે બન આઈ. ૨

૧—નાગો. ૨—રેશમી ડગલો. ૩—નજરાતુ. ૪—પાંસ
લીમાંથી. ૫—જીંદગાંતો. ૬—ઉમરની નાખ. ૭—કુખનાં દરી
યામાં. ૮—ઇલાજને વાસતે. ૯—દરદર આજખતુ.

હૈએ આતિશે ઉલટતને મેરા જિસ્મ^૧ જલાયા;
 બાદે સખાને કુએમેં ખાક ઉસકી ઉઠાઈ. ૩
 પહોંચા જો દરે બાગ તલક જખ અપના કદમ;
 તખ તાયરે-ગુલશનનેરે ચે ખુશ ખખરી સુનાઈ. ૪
 બૈદા હૈએ કિસ ફિકરમેં અખ ખારે-અલમ^૩ લે;
 ફિરોજ તેરી હોવેગી ઉસ ગુલસે રસાઈ. ૪ ૫

તારા દીદાર જાવાની ઉમેદ છે.

કાફી પિલૂ—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ટોકો મુગલાઈ.

(ફિર હોખારાહ ઈશકકા દિલપે અસર પએદા હુઆ.—એ રાહ.)

આરઝૂ દિલમેં રહે હૈએ ચારકે દાદારકી;
 રોશની આતી નજર હૈએ મતલબે-અનવારકી^૫. ૧
 બેખતા મારો અસીરે-ગુલફકો^૬ ચા છોડદો;
 ઇસકા કુછ શિકવા નહી ખાઇશ જો હો સરકારકી. ૨
 રમજે-આતિનસે^૭ નહી વાકિફ હુએ નાદાન રહે;
 હૈએ ખખર કિસ્કો લલા ઉમ વાફે-ઇસરારકી^૮. ૩
 ક્યુંકર ખિઆલે પાક પર નાજાં^૯ ન લમ રહે;
 પેશે નજર હૈએ અપને જો તસવાર ચારકી. ૪
 એક તરફ હો રહો ઇએ હિસાબો કિતાબ છોડ;
 ફીરોજ કુછતો ફિકર હો રોજે-શુમારકી^{૧૦}. ૫

૧—ખદન. ૨—ખાગતાં પરંદાએ. ૩—ગમના કાંટા. ૪—પહોં
 ચલુ. ૫—શુરૂ જાવાની જગોની (હયાં મતલબ માશુકના મેહેરાનીછે.)
 ૬—ગુલફનના કેદીને. ૭—કુપા ભેદથી. ૮—ભેદના ભણનારની. ૯—જુ
 શીથી મગફળ. ૧૦—કયામતના દાહેકાની.

આશકની હાલત.

જિંઝોટી—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઈ.

(હસરત ભરે ઉસ દિલકો કહાં બકે લખાવે.—એ રાહ.)

- દિલ્વરસે જો મિલી નહિ તો મૈ બેકાર રહી;
ગવાહ^૧ હૈએ શમ્સા મેરે હાલ પર બિદાર રહી. ૧
- બેકાર હુધ તદબીરે હુકમાંએ-જમાંકીરે લલા;
ગાલિબ^૨ હ્યાં તેરી તફદીર ઈએ તકરાર રહી. ૨
- કાતિલ તેરી કસમકે કિઆ રહને પરવાન^૩;
ગરદન પ મેરે કિમ્લિએ હૈએ તલવાર રહી. ૩
- લેતે મતઆએ-દિલ હૈએ એવજમે^૪ નિગાહકે;
મશહૂર હૈએ ખખર અખ જો સરેઆગર રહી. ૪
- ફીરોજ અખ વજ્રદા^૫ ન ઉસકે સિવા રહા;
જખાંપે મુખ્હો-મસા^૬ યે તસબીહ-દિલદાર રહી. ૫

જખમી જિગરની આહ.

લૈરવી—મુસ્તગ્ગદ—તાલ ત્રિતાલો ઠેકો મુગલાઈ.

(મેં આ જગમાં આલિને રહાં ન કીધાં કાબ.—એ રાહ.)

- સેરા પ હમતો દમેગમકો બાદ કરેંગે,
આબાદ કરેંગે;
ગુલ્શરો ચમનકો ન કલી શાદ^૮ કરેંગે,
નાશાદ કરેંગે. ૧

૧—સાબસી. ૨—સથલા હકીમોની. ૩—ફતેમંદ. ૪—ફ.
અ, નીકલી જુ.^૫ ૫—ખદલામાં. ૬—ખંદગી. ૭—સવાર સાંબ.
૮—ખુસાલ.

સહેલેંગે કિસમ કિસમકે ઐ સનમ સિતમ,
જળકે નિકલે દમ;
પેશે મુનસિદ્ધ હારમે^૧ હમ યાદ કરેંગે,
ફરિયાદ કરેંગે.

૨

તુમહારે શેહરે હુસનકી જો હુઈમહબબત,
વફા બની રૈઅત;
બસ અબ ન નજર કિસપે પરીગાદ કરેંગે,
અગાદર કરેંગે.

૩

ફીરોજ જો હીજરમેં બહેતી રહી હૈએ યશમ,
લિઆ હૈ ઈએ કસમ;
તુમ ચાહો ન ચાહો હમ તજકરે^૩ દાદ કરેંગે,
મિદાદ કરેંગે.

૪

કયામતનો દાહડો.

ધનાસરી પિલુ-મુસ્તન્નદ-તાલ ત્રિતાલો ઠોકો મુગલાઇ.

(દિલકે દનેસે કિસીગ મુજે ધનકાર નહી.—એ રાહ.)

કાસિદે કુગન સબકો ઈએ જહાંસે લે જાએગા,
ન કોઈ સંગ આએગા;
રોજે-બાજપુરસ^૪ ખાખસે જગાએગા,
મુનસિદ્ધ બતાએગા.

૧

ખોલેંગે જળકે તેરે આમાલકી^૫ વહાં કિતાબ,
લેગા તુજસે હિસાબ;
ખાવેગા વહાં પર તું અએ મિઆં પેચોતાબ.
સજા જળ પાએગા.

૨

૧—કયામતને દાહડે. ૨—ત્યાગ. ૩—છકર. ૪—કયા
મતને દાહડે. ૫—કરણીની.

ડરાતી હૃદયે મુજકો યારો રોજે જળકી^૧ યાદ,
ખુદા ક્યું લેગા દાદ;
મૈને હાથોસે અપને કીહૃદયે જિંદગી બરખાદ,
વહાં કોન બચાએગા. ૩

નમિહતે ગિલ્માંકો યારો મૈને માના નહી,
આફતકો જાના નહી;
નરસર જો રફીક થા રફીઅ^૨ પૈછાના નહી,
કે મુજકો સતાએગા. ૪

અશ્સોસ સદ અશ્સોસ કે જબ જાએગા નિકલકે દમ,
કહાં જાવેંગે હમ;
કિસ તરફા કિસ કિમકે યુજરેંગે સિતમ,
કહાંતક રોલાએગા. ૫

ભાતી નહી હૃદયે હરજેજ દુનીયાકી મળા,
લેજા મુજકો ફગા;
બસરૌ અશમ દેતા હૌ તુજકો મૈતો રમ,
કબ દરદ મિટાએગા. ૬

હો કીરોજપે તેરા ફજલો-કરમ^૩ યા રબ,
આવે દરબારમેં જબ;
તેરે દરિયાએ કરમકો નહી કોઈ સંબબ,
જોશ જબકે ખાએગા. ૭

૧—કયામતના દાહકાની. ૨—બુરી ખરાલતનું રહ ૩—કુશ
મન. ૪—બખશિશ.

સાકીને ચરજ.

- દેશ પિલુ—ગજલ—તાલ ત્રિતાલો ડોકો મુગલાઈ.
(ખુલખુલાં બાગકે જાતી હુમ્મે બિચખાં કે બીચ.—એ રાહ.)
- સાકિયા ફસલે બહારમેં એક મુજકો જામ તોદે;
તાલખે વસલકો અપને મએ-ગુલકામ^૧ તોદે. ૧
- હએ જો નવરોજ દિખા હુસ્ન દિલ-અફરોજ^૨ મુજે;
પાસબનકો દરે દૌલતકે કુછ ધનઆમ તોદે. ૨
- મૈં કહુંગા કે મિલા મુજકો ખિતાખે શાહી;
અપને મૈંસે તુ જરા કેહ મુજકો ગુલામ તોદે. ૩
- અએ મહેનો^૩ તેરે મુશતાફ^૪ રખેં હૈં હિમ્મેદ;
ચહેરે પુરનૂર દિખા હમકો લખે-આમ^૫ તોદે. ૪
- હમ કહેંગે કે બરઆએ હૈં હમારે અરમાન;
સરે મેદફિલ હમે ફીરોજ વો દુશનામ^૬ તોદે. ૫

ખુદા એક ચિતારો.

- જિંઝોટી જિલ્લો—લાવણી—તાલ જલદ ત્રિતાલો.
(આજ ખુદાકે લિયે બાગખાં હુમે અમનમે રહેનેદ.—એ રાહ.)
- ઐઠા હએ કહાં ચારો છુપકે પગદમેં જહાંકા મુસબ્બર^૭,
તરહા તરહાકે ખેએ તસવીરે-અનવર^૮;
કહ હૈવાન ઐસેહિ બનાએ દેખોતો અશિક્સે બશર^૯,
કહ ધનસાં બદખો^{૧૦} હએ હૈવાંસે બદતર;
કોઈ ગુલર હએ ગુલશનમે દેખ રહા હએ ગુલો-સમર^{૧૧},
બદ સૂરત હએ કોઈ બને શમ્સ-ઔર-કમર^{૧૨};
કોઈ લેત લિઆશ ફફીરી દિલપર નહિ હૈ ખોફી-ખતર^{૧૩}. ૧

૧—રંગીન શરાબ. ૨—દિલને રોશન કરનાર. ૩—ચાંદરાત નો આંદ. ૪—આશક. ૫—અગાસીના કીનારાપર. ૬—બદ સખુ ન. ૭—ચિતારો. ૮—પુરખંદ ચહેરા. ૯—ઈનશાન જેવા એહ રાના. ૧૦—ખુરી ખસલતના. ૧૧—કુલકામો. ૧૨—આંદ અને સુરજ. ૧૩—ધાસતી.

કોઇ કબીયાં ચુનચુનકે તો બના રહા ગુલદસ્તા^૧ હ્યે,
 કોઇ સુબહોતા શામ કમરકો કસ્તા હ્યે;
 કોઇ બિચારે ધર બિન ફિરતે કોઇ મહલમેં બસતા હ્યે,
 ગોતેં ખારહેં કિસ્કો સીધા રસતા હ્યે;
 કોઇ મસત મહેંગા હ્યે સૌદા કોઇ નેકિમેં ચસતા હ્યે,
 કોઇ નિકલતા કોઇ બદીમેં ટસતા હ્યે;
 કોઇ જહાંમેં પૈદા હોને કોઇ બનાચે રહે કબર. ૨

કિસી જમીંમેં સીમો-જરરે હ્યે કહીં બના ગુલશન સેહરા^૩,
 વિરાનેમેં દેખ મલિકકા^૪ હ્યે ડેરા;
 કોઈ મહેલ બના ખુબસૂરત શમઆ^૫ બિના હ્યે અંધેરા,
 છોડ ચલે હ્યે જીતેજી જો ફહે મેરા;
 આસમાનપે દિનકો ખુરશિદ શબકો માહકા હ્યે ડેરા,
 અખ્તર^૬ ચમકે દેખે રંગ સખી તેરા;
 ફિરોજ ઇતના મૈતો જનુ બહર સુરત ડિસ્કા હ્યે અસર. ૩

પુદા એક માશૂક.

ભૈરવી—લાવણી—તાલ જલંદ ત્રિતાલો.

(હુકમ પુદાસે જહાંમેં તો ફરવશ પુદાઈ કરતે હેં.—એ રાહ.)

ચશમ તુમારી હ્યે ખુખારી ઝુલફ મુશક^૭ નાગન કાલી;
 હ્યેં શરમીદાહ પરિઆં દેખ લબકી^૮ લાલી. ૧

તીર-મિજાંસે^૯ કહો મહેરબાંસે કરો જખ્મ મુજકા પિઆરે,
 તેરે વસલકા^{૧૦} ગમ રહા જિમરમેં હ્યે લારે;

૧-ગુલનો તોરો. ૨-રડ અને સુવ. ૩-જમલ. ૪-ખાદ
 શાહનો. ૫-બતી. ૬-તારા. ૭-કશતુરીના રંગ અને વાસનાં.
 ૮-હોઠની. ૯-આંખના પાપનના તીરે કરી. ૧૦-મિલાપનો.

સંગે મરમરી દસ્તો મખમલી ધર અબૂર^૧ શમશિર ખરછી,
માર સિનેમેં બાંકી તેરી નિગાહ તિરછી;
કઈ જમાને હુએ દિવાને જંજિરે ફરશક મલે ડાલી,
ગએ તડપકે અખતક દેખું તુંતો બાલીર. ૨

આજ પિઆરે દિલમેં હમારે સેજ બિહારી સુદિયાની,
તેરે લિયેતો માનતેં લખો મૈને માંની;
જિગર હએ જલ્તા જી તલમલ્તા કહું કિસે ખાતેં મેરી.
જાને ધલાહી મૈ બિઆખાન ફિરં ફેરી;
તનકે આગમેં લગી આગમેં ખાક હુઆ જિગર જલકે.
તેરે હિજરકે લગે કાનોમેં હએ હલકે;
લોક હજારો સુનલો યારો કર ઠોલિઆં દે ગાલી,
કહે દિવાની હસ રહેં પુકારી દે તાલી. ૩

સુનલો અરજ મૈતો ગરજ યાર તુમારી મહબ્બતકી,
મિલો નહી તો દેખું રાહ ખતે-ઉલ્ફતકી;
દેખ ખુલખુલેં ઔર શમખુલેં સુખલો મહબ્બત ખત ખોલે,
હસદ લગી હએ યાર તુ મિલકે કપ ખોલે;
નુરી આફતાબ સુનો મહાતાબ કરો પુરે મેરે અરમાન,
નહિતો અખમૈ દરપે તમારે દેઉંગી જાન;
શોઅલે ગમસે દમખદમસે તનતો બના કહસ^૪ ખાલી,
ખાક લગાકે કહની^૫ ફફીરી હએ ડાલી. ૪

૧-આંખના ભાં. ૨-નાખલી, જવાંન. ૩-જોશીઆના કાંનમાં
પેહરવાનાં કુંડલ. ૪-મહોબતનાં કાગલની. ૫-પિંજર, ખોખું.
૬-ફફીરીડું દિલપર નાખવાડું કપડું.

જ્યું પરવાના^૧ હુવા દિવાના ગયા દિલ છુટ મહબ્બતમે,
 જલે ઇશકમેં બેકદર શમ્સાકાર સહેબતમે;
 મત હો ખદા હું બાવદા સચ્ચે સુખન હૈં મેરે કૌલ,
 યુસફ તુમારી મૈહું જુલેખા બિનલે મૌલ;
 દેખ ખાખમેં નુરોતાબમેં ખુશનુમા તસવીર બની,
 તડપ રહીમૈં ક્યા ઝમક રહી જ્યું હીરકની;
 એ દિલસોજી ખતે ફિરોજી બાદે સખા પહોંચા માલી,
 મેરે તરફસે દોગનુ^૩ અરજ કહિયો વાલી. ૫

ઓ દુનિયાના સાકી મને જરા દારૂ પા.

પરજ—લાવણી—તાલ જલદ ત્રિતાલો.

(અલ ખાત છોરે કહાંના કહાંના કરે ધિયાના.—એ રાહ.)

સાકી ભર મૈકાઠ પ્યાલા;
 ખુશનુમા રંગ ગુલલાલા. ૧
 મિસ્કિન કરમૈં અરજ,
 તેરે કરમોંકા મૈં ગરજ,
 ચાહે કર જ્યું તેરી મરજ,
 ચાક જિગર સીલે દરજ,
 મિજગાં લગા હમે લાલા. ૨
 ક્યા દોર મયો મૈખાને,
 મૈખાર^૫ હૈં મશગુલ ગાને,
 મેહરમ^૬ તેરા તું જાને,
 દેખસકે ક્યું હૈરાને,
 શમ્સો—કમર^૭ ઊજલા. ૩

૧-પટંગિયું. ૨-ખતીની. ૩-ગુલશનપડિયે પડીને. ૪-શરાખતું.
 ૫-દારૂપીનારા. ૬-ભેદ. ૭-સુરજ અને ચાંદ.

બજતા હૈએ ચંગોરખાળ,
ચલતી હૈએ દૌરે શરાખ,
ક્યા રંગબરંગી હૈએ આખ,
કઇ મસત મખમુર^૧ હૈએ દર ખાળ,
કોઇ નાય રહા મતવાલા. ૪

ફીરોજ ફિર રહા ફેરા,
દિન રાત જોઇદાહર^૨ તેરા,
આજ પાયા અજમતિ ડેરા,
જી તડપ રહા હૈએ મેરા,
મત હો અખ તું નિરાલા. ૫

હું દુનિયા જોવા આવ્યો છું.

ખમાય જલલો-પદ-તાલ ધીમા ત્રિતાલો.

(પ્રથમ કોન હો ત્રિઆં કહાકે હો.—એ રાહ.)

હમ દુનિયા દેખને આવ્યે,
હમ આદમ ફહેલાતે હૈએ,
રખકે હુકુમસે આતે હૈએ,
હમ કરનીકે ફલ ખાતે હૈએ,
બેજે રખને સૌદા કરને,
એ રચના દેખ લગે ડરને,
કુદરતકે ભરમ નહી પાએ. ૧

હયાં આતેહો જો રોદિઆ,
 ઉસ્કા સખખ સુનલો મિઆં,
 હયાં આફતમેં જો આએ હમ,
 ઉસ રોજસે હમલો ખાતે ગમ,
 દેખતી ચશમો કંઈ અધી હએ,
 ગરજતકી પાટી બધી હએ,
 ખોફે ખુદા કોઇ લાએ.

૨

હએ ફોમ સખહી બંદે ખુદા,
 કોઇ હએ અમીર કોઇ હૈ ગદા,^૧
 સૌદાગિરી કોઇ કરતે હએ,
 માલોસે દુકાન ભરતે હએ,
 સિપાહ બચએ કમર કસતે,
 કોઇ હએ મહેંગે કોઇ સસતે,
 નેકોબદ રાહમેં ધાએ.

૩

ન હએ કુછ વતનકી ખબર,
 નહિ આતાહએ જુકો સખર,
 વો કિસ દશાપર શહેર હએ,
 વહાં કિસ દરિયાકી લહેર હએ,
 નોકોકો જિનૂનતર ખાડી હએ,
 બદોકો જહાનમ ખાડી હએ,
 કિસીને મએ ગમ ખાએ.

૪

આયા ફિરોજ તુ ઇસ નગરીમેં,
 કર યાદ ખુદા હર પલ બડોમેં,

નેક નિયતસે ખુશ રહો,
કે ક્યામતમેં નહિ દુઃખ સહો,
યે ફેહના જો નહિ રખતે યાદ,
હોકર દો જહાંસે યરબાદ,
રખકો આખર નહિ લાએ.

૫

રોજે ક્યામતની હોરી.

કાફી—તાલ દીપચંદા.

(પિચકારન મારત હેરી દઈયાં.—એ રાહ.)

ખુદા રંગ ખેલે યે રોજે—હશરમે^૧;
કૈસી ધૂમ મચી હએ બશરમે^૨.

૧

આઘ અવાજ જો કાનોંમેં ડફફી,
લાશે^૩ રહેં ન કબરમેં;
ચલે સિતાબ હુનુરકે કદમ પર,
ખાતર^૪ કિસીકા ખતરમે^૫.

૨

ઐકે બાહમ સખહી મલક^૬ હએ,
પયમખર નૂરકે છતરમેં;
કરતે હએ તરદીદ^૭ વકીલાં,
નેકી બદીકી ખબરમેં.

૩

કરમ ગુલાલ નેકાપર ઉડાવે,
આપહી લિંગાવે અતરમેં;
હૈં બદકાર દોજખમેં હૈરાં,
રોતે હૈં દરદે—તબરમેં^૮.

૪

૧—ક્યામતને દાહડે. ૨—ઇનશાનામાં. ૩—ચુરદાં. ૪—દિલ.
૫—બાસતીમાં. ૬—ફરેરતા. ૭—રહિઆ. ૮—એક જાતનાં તેલ કે
બીબારના ફરદમાં.

બાગે-જિનૂતતમે^૧ નેક બાઆરામર,
પાતે સમરે^૩ હર સમરમે^૪;
દિરોજ જહાંકે સબહી મગ્ગલિબ^૫,
યકસાં^૬ હએ અપની નજરમે.

૫

ખુદાની ખંદગી.

ભૈરવી—૨ખો.

(માતી વે બસંત ચારદી.—એ રાહ)

માનો રે રખા મેરી અરજ રે,
બાલોં બાલ મેં તેરા ફરજ;
મેંતો તેરા હૈ ગરજ રે.

૧

દિરોજ કહે તું શાહ દુનિયાકા, મનમાના;
ગુજરી ગુજર તેરી મરજ રે.

૨

ખુદા નિભાવેછે.

ભૈરવી—દુમરી—તાલ દીપચંદી.

નિભાયા હમકો રખને અપને કરમસે;
ગરીબનવાગ્ન મહારાગ્ન.

૧

જો અપને સો સબહી રહે હએ.
તિસપ દિરોજ બડાહી ગુનેહગાર;

બક્ષ સદા વો રહા ગંગ ન્યામત-ખોલ દરવાગ્ન મહારાગ્ન. ૨

૧-બેહરતના બાગમાં. ૨-આરામ સાથે. ૩-કાયદા. ૪-ફળમાં.
૫-ધરમો. ૬-સરખા.

